

NEJVYŠŠÍ
SOUD
ČESKÉ
REPUBLIKY

7/2004

ročník
LVI

SBÍRKA SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

OBSAH:

Rozhodnutí ve věcech trestních

Neoprávněné užívání cizí věci	č. 30
Podvod	č. 32
Pokračování v trestném činu	č. 32
Řízení o dovolání	č. 29
Vydírání	č. 31
Zneužívání pravomoci veřejného činitele	č. 31
Zpronevěra	č. 30

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Náhrada škody	č. 65
Nájem nebytových prostor	č. 66
Náklady řízení	č. 61
Převod nemovitostí	č. 67
Výkon rozhodnutí	č. 62
Výkon rozhodnutí	č. 63
Zástavní právo	č. 64

LexisNexis
Nakladatelství Orac

běžná cena 450 Kč
letní cena 270 Kč

běžná cena 340 Kč
letní cena 205 Kč

běžná cena 340 Kč
letní cena 205 Kč

běžná cena 340 Kč
letní cena 205 Kč

běžná cena 340 Kč
letní cena 205 Kč

běžná cena 85 Kč
letní cena 50 Kč

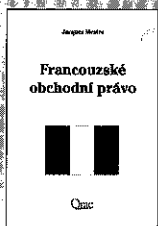
běžná cena 390 Kč
letní cena 235 Kč

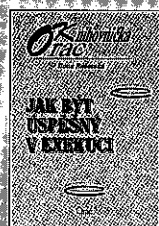
běžná cena 400 Kč
letní cena 240 Kč

běžná cena 400 Kč
letní cena 240 Kč

běžná cena 450 Kč
letní cena 270 Kč

běžná cena 250 Kč
letní cena 150 Kč

běžná cena 400 Kč
letní cena 240 Kč

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

Ceny jsou platné jen při objednání
na přiloženém objednacím listku.

Na podkladě dalšího dovolání proti novému rozhodnutí vydanému v téže věci je dovolací soud oprávněn přezkoumávat jen ty výroky napadeného rozhodnutí a jim předcházející část řízení, které následovaly po předchozím rozhodnutí o dovolání, protože opětovné přezkoumání výroků a řízení, které dřívějšímu rozhodnutí dovolacího soudu předcházely a jež jím zůstaly nedotčeny, by znamenalo jejich nepřipustnou revizi, což zákon na podkladě nového dovolání nepřipouští.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1407/2003)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného L. J. proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 44 To 313/2003, který rozhodl jako soud odvolací v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 43 T 7/2003.

Z odůvodnění:

Obviněný L. J. byl v této trestní věci uznán vinným již rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 12. 12. 2001, tehdy pod sp. zn. 43 T 69/2001, trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. (spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. s dalším obviněným Ing. J. Š.) a trestným činem poškození věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 3 tr. zák. a odsouzen podle § 250 odst. 3 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 písm. a) tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání pěti let. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. bylo obviněnému uloženo, aby ve zkušební době uhradil poškozenému J. S. škodu ve výši 273 000 Kč, kterou trestným činem způsobil, a to společně a nerozdílně s obviněným Ing. J. Š. Současně mu byl uložen podle § 49 odst. 1 tr. zák. trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu a jakékoliv jiné řídicí funkce v obchodních společnostech a dalších formách právnických osob na dobu šesti let.

Městský soud v Praze, který rozhodoval o odvoláních obou obviněných i státního zástupce, rozsudkem ze dne 19. 4. 2002, sp. zn. 44 To 159/2002, podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. zrušil napadený rozsudek ohledně obou obviněných v celé odsuzující části a ve výroku o náhradě škody. Obviněného L. J. následně uznal vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 2 tr. zák. (ve znění zákona č. 265/2001 Sb.) spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. s dalším obviněným Ing. J. Š. a trestným činem poškození věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák. a uložil mu podle § 250 odst. 2 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání dvaceti měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu tří roků. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. obviněnému uložil, aby ve zkušební době uhradil

poškozenému J. S. škodu ve výši 273 000 Kč, kterou trestným činem způsobil, a to společně a nerozdílně s obviněným Ing. J. Š. Současně mu uložil podle § 49 odst. 1 tr. zák. trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárního orgánu v obchodních společnostech a dalších formách právnických osob na dobu čtyř roků. Nově obviněnému uložil podle § 53 odst. 1 tr. zák. peněžitý trest ve výši 100 000 Kč a pro případ, že by tento trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, mu podle § 54 odst. 3 tr. zák. stanovil náhradní trest odnětí svobody v trvání dvou měsíců.

Proti tomuto rozsudku podali obviněný L. J. (a tehdy rovněž druhý obviněný Ing. J. Š.) dovolání, o nichž rozhodl Nejvyšší soud usnesením ze dne 6. 11. 2002, sp. zn. 7 Tdo 840/2002. Vedle toho, že dovolání obviněného Ing. J. Š. odmítl podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., vyslovil, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. ohledně obviněného L. J. zrušuje rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2002, sp. zn. 44 To 159/2002, ve výroku o vině trestným činem poškození věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák., ve výroku o trestu a ve výroku o náhradě škody. Podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 9, aby věc obviněného L. J. v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z takto formulovaného výroku i z odůvodnění usnesení je zřejmé, že výrok o vině trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., spáchaným ve spolupachatelství s obviněným Ing. J. Š., zůstal ohledně obviněného L. J. nedotčen (právní moci nabyl dne 19. 4. 2002), stejně jako výrok z rozsudku Městského soudu v Praze z uvedeného dne o zrušení rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. 43 T 69/2001, v celé odsuzující části podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř.

Po opětovném projednání věci Obvodní soud pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 23. 4. 2003, sp. zn. 43 T 7/2003, uložil obviněnému L. J. za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. účinného od 1. 1. 2002, spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., pro který byl uznán vinným rozsudkem jmenovaného soudu ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. 43 T 69/2001, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2002, sp. zn. 44 To 159/2002, a za nějž byl zrušen výrok o trestu usnesením Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2002, sp. zn. 7 Tdo 840/2002, podle § 250 odst. 2 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání šestnácti měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání tří let. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. obviněnému uložil, aby ve zkušební době uhradil poškozenému J. S. škodu ve výši 273 000 Kč, kterou trestným činem způsobil, a to společně a nerozdílně s obviněným Ing. J. Š. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. obviněnému dále uložil peněžitý trest ve výši 50 000 Kč; pro případ, že by tento trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, mu podle § 54 odst. 3 tr. zák. stanovil náhradní trest odnětí svobody v trvání jednoho měsíce.

Proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 23. 4. 2003 podal obviněný L. J. odvolání, které projednal Městský soud v Praze ve veřejném zasedání konaném dne 31. 7. 2003, sp. zn. 44 To 313/2003. Rozsudkem podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. napadený rozsudek zrušil v celém rozsahu a za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněnému uložil za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. účinného od 1. 1. 2002, spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., pro který byl obviněný uznán vinným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. 43 T 69/2001, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2002, sp. zn. 44 To 159/2002, a za nějž byl zrušen výrok o trestu usnesením Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2002, sp. zn. 7 Tdo 840/2002, podle § 250 odst. 2 tr. zák. trest odnětí svobody v trvání šestnácti měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání tří let. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. obviněnému uložil, aby ve zkušební době podle svých sil nahradil poškozenému J. S. škodu ve výši 273 000 Kč, kterou trestným činem způsobil, a to společně a nerozdílně s obviněným Ing. J. Š. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. obviněnému dále uložil peněžitý trest ve výši 50 000 Kč; pro případ, že by tento trest nebyl ve stanovené lhůtě vykonán, mu podle § 54 odst. 3 tr. zák. stanovil náhradní trest odnětí svobody v trvání jednoho měsíce.

Odvolací soud tak rozhodl stejným způsobem jako soud nalézací, výjimkou bylo pouze uložení přiměřeného omezení podle § 59 odst. 2 tr. zák., v jehož rámci stanovil (a oproti soudu prvního stupně doplnil) obžalovanému povinnost, aby ve zkušební době podle svých sil nahradil poškozenému J. S. škodu ve výši 273 000 Kč, kterou trestným činem způsobil, a to společně a nerozdílně s obviněným Ing. J. Š.

Opis rozsudku odvolacího soudu byl obviněnému L. J. doručen dne 22. 9. 2003, jeho obhájci JUDr. M. J. dne 4. 9. 2003 a Obvodnímu státnímu zastupitelství pro Prahu 9 dne 2. 9. 2003.

Dne 4. 11. 2003 učinil obviněný prostřednictvím výše jmenovaného obhájce na poště podání, jehož obsahem bylo dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 44 To 313/2003 (k Obvodnímu soudu pro Prahu 9 došlo dne 5. 11. 2003).

V mimořádném opravném prostředku dovolatel uvedl, že jej podává z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť předmětné rozhodnutí soudu druhého stupně spočívá na nesprávném hmotně právním posouzení. V podrobnostech pak rozvedl, že i v současném stadiu trestního řízení je přesvědčen, že se nemohl dopustit trestného činu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., neboť v souvislosti s uzavřením smlouvy budoucí o převodu vlastnictví jednotky nemohl poškozeného uvést v omyl, protože s ním vůbec nejednal a realitní kanceláři v souladu se skutečností sdělil, že územní rozhodnutí (v souladu s nímž měla být postavena příslušná stavba) nebylo dosud vydáno; nelze hodnotit k jeho tíži (a k tíži spoluobviněného Ing. J. Š.), pokud pracovníci či majitelé realitní kanceláře poskytli poškozenému odlišné informace.

Dále poukázal na to, že tvrzení svědka Ing. W. o telefonické informaci o vydání daného územního rozhodnutí zůstalo osamoceno, a rozpor mezi výpovědí tohoto svědka a výpověďmi jeho a spoluobviněného je nutno hodnotit v souladu se zásadou in dubio pro reo. Zdůraznil rovněž, že finanční prostředky získané platbami poškozeného byly použity v souladu s jejich určením a obchodní společnost B., spol. s r. o., jejímž byl jednatelem, splnila veškeré předpoklady k tomu, aby dostala svým závazkům vůči poškozenému, a neúspěch s realizací předmětné investiční akce souvisel výhradně s okolnostmi, které tato společnost nemohla ovlivnit, a postihl v první řadě právě ji, neboť do přípravy akce investovala značné prostředky. Uzavřel, že na základě výše uvedených skutečností tím, že obchodní společnost B., spol. s r. o., převzala finanční prostředky od poškozeného, nenaplnil co do objektivní i subjektivní stránky skutkovou podstatu trestného činu podvodu ve smyslu § 250 tr. zák.

Jen pro úplnost dovolatel dále uvedl, že odvolací soud nevzal v úvahu všechny okolnosti významné pro ukládání trestu.

Závěrem obviněný navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a přikázal Městskému soudu v Praze, aby věc znovu projednal a rozhodl.

Předsedkyně senátu soudu prvního stupně postupovala v souladu s § 265h odst. 2 tr. ř. a opis dovolání obviněného zaslala Nejvyššímu státnímu zastupitelství v Brně k případnému vyjádření a vyslovení souhlasu s projednáním dovolání v neveřejném zasedání (Nejvyšší státní zastupitelství jej obdrželo dne 14. 11. 2003).

Státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření ze dne 8. 12. 2003 po úvodní rekapitulaci dosavadního řízení ve věci uvedl, že z této vyplývá, že o vině trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. bylo pravomocně rozhodnuto již rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2002. Jestliže dovolatel brojí proti výroku o vině jmenovaným trestným činem, fakticky směřuje svoje podání v této části opětovně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2002, a potažmo proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2002, kterým zůstal výrok o vině předmětným trestným činem nedotčen, ačkoliv formálně jej učinil proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 2003. Státní zástupce poukázal na to, že každé soudní rozhodnutí, proti kterému je přípustné dovolání, může být tímto mimořádným opravným prostředkem napadeno pouze jednou; proti rozhodnutí o dovolání není mimo obnovy řízení žádný jiný řádný ani mimořádný opravný prostředek přípustný. Ohledně námitek obviněného proti výroku o trestu uvedl, že sice směřují proti poslednímu ve věci vydanému rozhodnutí, a to rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 2003, avšak měl za to, že vzhledem k slovnímu znění ustanovení § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř. (nehledě na obsahový nesoulad uplatněných výhrad s ustanovením § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.) ani proti tomuto rozhodnutí není dovolání přípustné. Státní zástupce proto navrhl, aby Nejvyšší soud podané dovolání odmítl podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř., protože směřuje výlučně proti rozhodnutím, proti kterým není dovolání přípustné, a aby toto rozhodnutí učinil v souladu s § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a oprávněnou osobou. Shledal přitom, že dovolání přípustné je (§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. a/ tr. ř.), bylo podáno v zákonné lhůtě, jakož i na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2, 3 tr. ř.), a bylo podáno oprávněnou osobou (§ 265d odst. 1 písm. b/, odst. 2 tr. ř.).

Dále Nejvyšší soud musel posoudit otázku, zda dovolací důvod obviněným uplatněný lze považovat za důvod uvedený v ustanovení § 265b tr. ř., neboť jeho existence podmiňuje provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem podle § 265i odst. 3 tr. ř.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možné jednak namítat, že skutek, jak byl v původním řízení zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoli šlo o jiný trestný čin nebo nešlo o žádný trestný čin. Z hlediska dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. jsou tedy přípustné právní námitky proti tomu, jak byl právně kvalifikován soudem zjištěný skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. Nelze však v jeho rámci napadnout nesprávnost skutkových zjištění ani nesprávnost hodnocení důkazů. Nejvyšší soud totiž není další odvolací instancí, není oprávněn přezkoumávat a posuzovat postup hodnocení důkazů soudy obou stupňů, neboť naopak je povinen vycházet z jejich skutkových zjištění a teprve v návaznosti na zjištěný skutkový stav hodnotit hmotně právní posouzení skutku.

Z citovaného zákonného ustanovení dále vyplývá, že dovolatel může ve svém podání uplatnit i výhrady k jinému hmotně právnímu posouzení. Jiné hmotně právní posouzení než posouzení skutku může být nesprávné, pokud se týká některé další otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v posuzování skutku či jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva, přičemž toto posouzení se může týkat zejména otázek trestního práva hmotného, ale i otázek jiných právních odvětví.

Obviněný své dovolání proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 44 To 313/2003, opřel o dovolací důvod vymezený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. V rámci citovaného důvodu uplatnil jednak podrobně rozvedené námitky k právnímu posouzení jeho jednání jako trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. spáchaného ve spolupachatelství dle § 9 odst. 2 tr. zák.

Jak již bylo zmíněno výše, pro uvedený trestný čin (mimo trestný čin poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a/, odst. 3 tr. zák.) byl obviněný odsouzen rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 12. 12. 2001, sp. zn. 43 T 69/2001 (soud prvního stupně jej však tehdy právně kvalifikoval podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b/ tr. zák., neboť rozhodoval za účinnosti trestního zákona před nove-

lou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb.). Tento rozsudek byl následně rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2002, sp. zn. 44 To 159/2002, podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr. ř. v celé odsuzující části zrušen a jmenovaný soud druhého stupně uznal obviněného vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb., spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. (a trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a/ tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb.) a uložil mu trest. Předmětný rozsudek odvolacího soudu byl zrušen usnesením Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2002, sp. zn. 7 Tdo 840/2002, ve výroku o vině trestným činem poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák., ve výroku o trestu a ve výroku o náhradě škody; výrok o vině trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., ponechal nedotčen, tj. zůstal pravomocným (právní moci nabyt dne 19. 4. 2002). Jestliže dovolací soud pak přikázal Obvodnímu soudu pro Prahu 9, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, vrátil tak věc soudu prvního stupně toliko pro jednání, které bylo kvalifikováno jako trestný čin poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák. (resp. jako trestný čin poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a/, odst. 3 tr. zák. ve znění účinném do 31. 12. 2001).

Soud prvního stupně rozsudkem ze dne 23. 4. 2003, sp. zn. 43 T 7/2003, uložil obviněnému za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. trest. shora specifikovaný; opětovně se zabýval skutkem, v němž byl spatřován trestný čin poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák., a dospěl k závěru, že tento podléhá amnestii prezidenta republiky ze dne 3. 2. 1998, a proto usnesením vyhlášeným u hlavního líčení dne 23. 4. 2003 trestní stíhání obviněného pro tento skutek podle § 223 odst. 1 tr. ř. za použití § 11 odst. 1 písm. a) tr. ř. zastavil (usnesení nabylo právní moci téhož dne). Městský soud v Praze pak svým rozsudkem ze dne 31. 7. 2003 rozhodl stejným způsobem, pouze v rámci přiměřeného omezení podle § 59 odst. 2 tr. zák. obviněnému uložil, aby škodu, kterou svým činem způsobil, nahradil poškozenému podle svých sil ve zkušební době.

Z uvedeného je zřejmé, že Nejvyšší soud jako soud dovolací se již jednou výrokem o vině trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb., spáchaným ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., na podkladě dovolání podaného obviněným L. J. věcně zabýval, hodnotil jeho námitky ve vztahu k tomuto trestnému činu a dospěl k závěru, že v této části podal dovolání z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř. (jen pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že výhrady obviněného uplatněné v dané věci jsou v podstatě totožné s těmi, které uvedl v předchozím dovolání).

Vzhledem k tomu, že dovolatelovy výhrady k trestnému činu poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a) tr. zák. shledal z hlediska jím deklarovaného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. relevantními, přezkoumal na-

padené rozhodnutí ohledně výroku o vině jen tímto trestným činem; po provedeném přezkumu jej zrušil. Současně musel zrušit celý výrok o trestu, jakož i další výroky, které měly ve výroku o vině svůj podklad (výrok o náhradě škody).

Za této situace bylo již jednou v téže věci z podnětu dovolání obviněného L. J. Nejvyšším soudem rozhodnuto kasačním výrokem, a proto dovolací soud je oprávněn na podkladě dalšího dovolání obviněného proti novému rozhodnutí ve věci přezkoumávat jen tu část řízení, která následovala po předchozím rozhodnutí o dovolání, protože opětovné přezkoumání správnosti řízení, které dřívějšímu rozhodnutí Nejvyššího soudu předcházelo, by znamenalo jeho nepřipustnou revizi, což zákon ani na podkladě nového dovolání nepřipouští. V posuzované věci se tak jedná o námitky opakovaně obviněným vznesené proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2002 (dovolání však směřuje proti rozsudku tohoto soudu ze dne 31. 7. 2003), a současně i proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2002, protože v řízení následujícím po zrušení a vrácení věci na základě usnesení Nejvyššího soudu nebyla otázka jeho viny citovaným trestným činem již předmětem projednávání, nýbrž tato byla pravomocně rozhodnuta. Nejvyšší soud proto konstatoval, že výhrady obviněného, jimiž brojil proti posouzení jeho jednání jako trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., nejsou v daném dovolacím řízení přípustné, a bylo-li by dovolání podáno jen z těchto důvodů, bylo by je nutno odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. a) tr. ř. jako dovolání nepřipustné. Dále se Nejvyšší soud zabýval námitkami dovolatele vznesenými proti výroku o trestu rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 44 T/313/2003.

Jestliže pachatel v rozporu se zněním tzv. leasingové smlouvy po ukončení smluvního vztahu předmět leasingu nevrátí leasingové společnosti, i když mu zanikl právní důvod jejího dalšího užívání, ale naopak i nadále jej neoprávněně užívá způsobem nasvědčujícím tomu, že hodlá oprávněnou osobu na delší dobu vyloučit z dispozice s předmětem leasingu (např. pachatel vůbec nereaguje na opětovné výzvy k vydání předmětu leasingu, který dlouhodobě neoprávněně používá jako vlastní věc), může být takové jednání posouzeno jako trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1225/2003)

Nejvyšší soud k dovolání obviněného D. V. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 9 To 173/2003, a rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 10. 2. 2003, sp. zn. 16 T 69/2002, a okresnímu soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 10. 2. 2003, sp. zn. 16 T 69/2002, byl obviněný D. V. uznán vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., protože dne 2. 1. 2001 v M. B. jako jednatel KV S., v o. s., B., uzavřel leasingovou smlouvu č. X se společností GE C. L., a. s., zastoupenou zmocněncem C., s. r. o., M. B., na osobní automobil zn. Škoda Octavie Elegance 1,9 TDI/81 kW v prodejní ceně 593 900 Kč, tento automobil po zaplacení akontace téhož dne převzal a zavázal se za něj hradit leasingové společnosti pravidelné měsíční splátky ve výši 16 253 Kč, kterých však bylo uhrazeno pouze 7 a potom přestaly být placeny, proto leasingová společnost dne 11. 9. 2001 předčasně ukončila leasingovou smlouvu a vyzvala obviněného k předání předmětu leasingu, tj. uvedeného automobilu, nejpozději do 25. 9. 2001, načež obžalovaný automobil nepředal a ponechal si jej ve své dispozici až do 8. 2. 2002, kdy oznámil jeho odcizení na Policii ČR, aniž by uhradil dlužné leasingové splátky, čímž poškozené leasingové společnosti GE C. L., a. s., způsobil škodu ve výši nejméně 464 800 Kč. Za tento trestný čin byl obviněný odsouzen podle § 248 odst. 2 tr. zák. k trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1, § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvou let. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obviněnému uložena povinnost zaplatit poškozené společnosti GE C. L., a. s., náhradu škody ve výši 464 800 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byla poškozená společnost odkázána se zbytkem svého nároku na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. Proti tomuto rozsudku podal obviněný odvolání, které bylo usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 9 To 173/2003, podle § 256 tr. ř. zamítnuto.

Vůči usnesení odvolacího soudu ve spojení s rozsudkem soudu prvního stupně podal obviněný D. V. prostřednictvím svého obhájce dovolání, které směřuje do výroku o vině a trestu, přičemž ho opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Obviněný namítá absenci subjektivní stránky trestného činu zpronevěry, neboť soud žádným důkazem neprokázal jeho úmyslné zavinění. Rekapituluje skutková zjištění a důkazy, které byly v trestní věci provedeny. Zejména se jednalo o svědeckou výpověď Z. D. a listinné důkazy, ze kterých soud prvního stupně dovodil, že svým jednáním naplnil všechny znaky skutkové podstaty předmětného trestného činu. Obviněný namítá, že se však nezabýval provedením důkazů, které by prokázaly jeho zavinění. Konstatuje, že zaplatil prvních sedm leasingových splátek, další již poté, že soudem nezjištěných důvodů, zaplacený nebyly. Tvrdí, že shodně se svědkem Z. D. uvedl, že ve společnosti KV S., v. o. s., jejímiž společníky byli, došlo i v dalších případech leasingových smluv k určitému prodlení při splácení, což se ale dalo do pořádku; proto předpokládal doplacení dlužných částek. Rovněž shodně vypověděli, že placením leasingových splátek byla pověřena další osoba, čemuž však soud prvního stupně neuvěřil a odvolací soud se s tímto závěrem ztotožnil. Obviněný namítá, že soud má zjistit skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a této povinnosti se nemůže zbavit výše uvedeným konstatováním. Uvádí, že poté, co zjistil, že leasingové splátky nejsou spláceny, upozornil osobu, jejíž jméno v řízení neuvedl a která měla platby na starosti, aby vše dala do pořádku. Také se domníval, že se tak skutečně stalo. Podle jeho názoru měl soud za účelem výsledku zjistit identitu osoby, jejíž existence byla potvrzena i svědkem Z. D., a to provedením dalších důkazů, např. zjištěním, z jakého bankovního účtu byly splátky hrazeny. Soudy přehlédly i zásadu – povinnost dokázat vinu obviněnému, který svoji nevinu prokazovat nemusí.

Obviněný dále konstatuje, že leasingové smlouvy nejsou upraveny občanským ani obchodním právem, ale jsou smlouvami specifickými, u nichž leasingový nájemce užívá předmět leasingu (v daném případě automobil) a nakládá s ním jako s vlastním majetkem. Připomíná, že na akontaci a splátkách zaplatil celkem 263 771 Kč, tedy částku za kterou by si mohl pořídit nový vůz; pokud by měl úmysl užívat cizí vozidlo ve svůj prospěch, neplatil by tak značnou částku. Ani s touto námitkou se však soud prvního stupně nevypovádal. Obviněný tvrdí, že platil splátky s vědomím, že po jejich uhrazení se stane předmětný vůz jeho majetkem. Pochybil však v tom, že si neověřil, zda shora popsaná třetí osoba je řádně splácí.

Obviněný uvádí, že se nepokusil automobil prodat nebo s ním jinak naložit, ale používal jej jako své osobní vozidlo s vědomím, že tak činí po právu. Podle jeho mínění se o trestný čin zpronevěry jedná, když leasingový nájemce v rozporu se smlouvou a bez souhlasu pronajímatele vůz prodá, peníze užije pro svoji potřebu a způsobí tak pronajímateli škodu. Tvrdí, že v daném případě nebyla leasingové společnosti škoda způsobena, neboť vozidlo neprodal. Skutečnost, že bylo od-

cizeno a pojišťovna tuto pojistnou událost neplnila, již není jeho vinou. V posuzovaném případě nejde o trestný čin, ale o spor obchodní ohledně dlužných leasingových splátek. Navíc užíval automobil s vědomím, že tak činí po právu.

Podle obviněného soudy rovněž pochybily při stanovení výše údajně způsobené škody, když se mělo jednat o částku 464 800 Kč, což je časová cena vozidla ke dni ukončení leasingové smlouvy. Namítá, že škodu mohl způsobit pouze za užívání vozidla od 11. 9. 2001 do 8. 2. 2002, a to ve výši nájemného za toto období, ale nikoliv škodu jako za zničení celého vozidla. Upozorňuje, že v soudní praxi vyvolává určité pochybnosti stanovení výše škody způsobené přisvojením si věci pronajaté na základě leasingové smlouvy, neboť je nutno od ní odečíst uhrazené splátky. Soudu prvního stupně vytýká, že pokud vycházel z částky 646 800 Kč (pozn. správně měla být v dovolání uvedena částka 464 800 Kč), měly být od ní odečteny zaplacené splátky ve výši 263 771 Kč a škoda měla činit 201 029 Kč.

Závěrem dovolání a z důvodů v něm podrobně popsaných obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení odvolacího soudu ve spojení s rozsudkem soudu prvního stupně a věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí, případně aby sám rozhodl a jeho osobu zprostil obžaloby.

K podanému dovolání se ve smyslu ustanovení § 265h odst. 2, věty první, tr. ř. písemně vyjádřil státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství. Konstatuje, že námitky obviněného, týkající se údajného placení leasingových splátek jinou, nekonkretizovanou osobou, jsou primárně výtkami skutkovými, nekonspundují s uplatněným dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a proto k nim nelze přihlížet. Další námitky však zmíněný dovolací důvod naplňují. Podle státního zástupce je tvrzení dovolatele, týkající se absence zákonných znaků trestného činu zpronevěry podle § 248 tr. zák., nedůvodné. Skutková podstata tohoto trestného činu je naplněna nejen tím, že pachatel vozidlo prodá či předá jiné osobě, ale rovněž pokud si je ponechá ve své dispozici s úmyslem v placení leasingových splátek nepokračovat. Pokud obviněný s vozidlem disponoval po dobu téměř pěti měsíců a ignoroval výzvu poškozeného na jeho vrácení, nesl tak riziko jeho poškození či odcizení. Předmětné jednání lze posoudit jako trestný čin zpronevěry, přičemž úmysl obviněného s vozidlem trvale disponovat není nijak zpochybněn skutečností, že zaplatil sedm leasingových splátek. Státní zástupce dále uvádí, že částečně jsou důvodné námitky ohledně výše způsobené škody. Zdůrazňuje, že v případě, kdy si pachatel přisvojí cizí věc, kterou měl pronajatou na základě leasingové smlouvy, je třeba vycházet z aktuální ceny věci v době činu; od ní je nutno odečíst akontaci a další splátky, nikoliv však v plné výši, neboť splátky nezahrnují pouze postupnou úhradu kupní ceny, ale i další položky, např. úroky z dlužné částky. Proto v dané věci měla být zohledněna částka 263 771 Kč zaplacená obviněným, což soud neučinil, neprovedl dokazování potřebné k určení odpočitatelné části této sumy a vycházel z časové ceny vozu stanovené znalcem ve výši 464 800 Kč. Podle státního zástupce i v případě správně stanovené výše škody by zřejmě byla zachována právní kvalifi-

kace podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., její chybné určení má však dopad na rozhodnutí o trestu a zejména o náhradě škody. Proto navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadené rozhodnutí a podle § 265l odst. 1 tr. ř. Krajskému soudu v Praze přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl, přičemž aby rozhodnutí učinil za podmínek stanovených v § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání. Pro případ jiného rozhodnutí o dovolání vyjádřil státní zástupce souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání (§ 265r odst. 1 písm. c/ tr. ř.).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) předně shledal, že dovolání obviněného D. V. je přípustné (§ 265a odst. 1, odst. 2 písm. h/ tr. ř.), bylo podáno osobou oprávněnou (§ 265d odst. 1 písm. b/, odst. 2 tr. ř.), v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1 tr. ř.).

Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v § 265b tr. ř., bylo dále nutno posoudit, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím uplatněný zákonem stanovený dovolací důvod.

Podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. dovolání lze podat, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Z takto zákonem vymezeného dovolacího důvodu vyplývá, že Nejvyšší soud je zásadně povinen vycházet z konečného skutkového zjištění soudu prvního, eventuálně druhého stupně a v návaznosti na tento skutkový stav zvažuje hmotně právní posouzení, přičemž skutkové zjištění nemůže změnit, a to jak na základě případného doplnění dokazování, tak i v závislosti na jiném hodnocení důkazů provedených v předcházejícím řízení. V rámci takto vymezeného dovolacího důvodu je možné namítat, že skutek, jak byl v původním řízení zjištěn, byl nesprávně kvalifikován jako určitý trestný čin, ačkoliv šlo o jiný trestný čin nebo nešlo o žádný trestný čin. Lze vytknout i vady spočívající v jiném hmotně právním posouzení. Důvody dovolání jsou koncipovány v ustanovení § 265b odst. 1 tr. ř. tak, že v dovolání není možno namítat vady týkající se skutkových zjištění včetně úplnosti dokazování a hodnocení důkazů, neboť právní posouzení skutku i jiné hmotně právní posouzení vždy navazuje na skutková zjištění vyjádřená především ve skutkové větě výroku o vině napadeného rozhodnutí a blíže rozvedená v jeho odůvodnění. Tento názor lze jednoznačně dovodit právě s ohledem na jednotlivé důvody dovolání popsané v citovaném zákonném ustanovení.

Dovolání jako specifický mimořádný opravný prostředek je určeno k nápravě procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř. Proto Nejvyšší soud v řízení o dovolání není a ani nemůže být další (v pořadí již třetí) instancí přezkoumávající skutkový stav věci v celé šíři. V takovém případě by se dostával do role soudu prvního stupně, který je z hlediska uspořádání řízení, zejména hlavního líčení soudem, jak zákonem určeným, tak nejlépe způsobilým ke zjištění skutkového stavu věci (§ 2 odst. 5 tr. ř.), popř. do pozice soudu druhého stupně, který může skutkový stav korigovat prostředky k tomu určenými zákonem. V této souvislosti je

potřebné připomenout, že z hlediska nápravy skutkových vad trestní řád obsahuje další mimořádné opravné prostředky, a to především obnovu řízení (§ 277 a násl. tr. ř.) a v určitém rozsahu i stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl. tr. ř.).

V dovolání obviněný D. V. namítá absenci úmyslu ve svém jednání. Tvrdí, že placením splátek byla pověřena další osoba, o které předpokládal, že tak skutečně činí a že po prodlevě se splátkami dala vše do pořádku. Proto se domníval, že vozidlo užívá po právu. Podle jeho názoru se soud prvního stupně nepokusil tuto osobu zjištit a svědecky vyslechnout, přičemž se nezabýval důkazy, které by jeho zavinění prokázaly. Uvádí, že pokud by měl úmysl užívat cizí vozidlo, neplatil by tak velkou částku, kterou uhradil na akontaci a splátkách. Podle názoru Nejvyššího soudu jsou tato tvrzení námitkami ohledně správnosti zjištěného skutkového stavu věci, úplnosti dokazování a hodnocení důkazů, přičemž z těchto údajných procesních nedostatků je až následně obviněným dovozováno nesprávné právní posouzení předmětného skutku včetně toho, že v jeho jednání nebyl prokázán úmysl. Jak již bylo výše uvedeno samotná skutková zjištění, přestože mohou mít vliv na právní posouzení skutku nebo na jiné hmotně právní posouzení, však Nejvyšší soud nemůže v dovolacím řízení přezkoumávat a je vázán konečným skutkovým zjištěním ve věci. Nutno zdůraznit, že obsah konkrétně uplatněných námitek, tvrzení i právních názorů, o něž je v dovolání opírána existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., který musí být v dovolání nejen formálně, ale i materiálně tvrzen a odůvodněn konkrétními vadami, jež jsou dovolatelem spatřovány v právním posouzení skutku vymezeného ve výroku napadeného rozhodnutí. Nejvyšší soud není oprávněn posuzovat důvodnost námitek, které nespadají pod důvody uvedené v § 265b tr. ř. Pokud by dovolání obviněného obsahovalo jen tyto námitky, bylo by nutno je odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř., neboť by bylo podáno z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř. Obviněný rovněž namítá, že o trestný čin zpronevěry se jedná pouze tehdy, když pachatel vozidlo prodá bez souhlasu pronajímatele a peníze použije pro svoji vlastní potřebu. Zdůrazňuje, že v daném případě tomu tak nebylo, neboť automobil užíval jako své osobní vozidlo. Také namítá nesprávně určenou výši škody s tím, že od ceny vozidla ke dni ukončení leasingové smlouvy měla být odečtena akontace a další uhrazené splátky. Tyto výtky lze podřadit pod uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku napadeného rozhodnutí, proti němuž bylo dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů relevantních námitek uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené částí rozhodnutí předcházející, a dospěl k níže uvedeným závěrům.

Trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák. se dopustí ten, kdo si přisvojí cizí věc, která mu byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli malou. Podle § 89 odst. 11 tr. zák. se škodou nikoli malou rozumí škoda dosahující částky nejméně 25 000 Kč.

Lze připomenout, že v ustálené rozhodovací praxi soudů se ve smyslu § 248 tr. zák. přisvojením věci rozumí stav, kdy pachatel s věcí, která mu byla svěřena, naloží v rozporu s účelem, k němuž mu byla dána do opatrování nebo dispozice, a to způsobem, který maří základní účel svěření.

Z popisu skutku, jak je k jednání obviněného D. V. uveden ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně, mimo jiné vyplývá, že na základě leasingové smlouvy a zaplacení akontace převzal osobní automobil v prodejní ceně 593 900 Kč, zavázal se za něj hradit leasingové společnosti pravidelné měsíční splátky ve výši 16 253 Kč, kterých však bylo uhrazeno pouze 7 a následně přestaly být placeny, a proto leasingová společnost dne 11. 9. 2001 předčasně ukončila leasingovou smlouvu a vyzvala jej k předání předmětu leasingu nejpozději do 25. 9. 2001, načež obviněný automobil nepředal a ponechal si ho ve své dispozici až do 8. 2. 2002, kdy oznámil jeho odcizení na Policii ČR, aniž by uhradil dlužné leasingové splátky. V odůvodnění téhož rozsudku se v rámci skutkových zjištění k činu obviněného dále uvádí: „Když mu byly svědkem Z. D. předány doklady o tom, že leasingová společnost pro neplacení splátek předčasně ukončuje smlouvu a požaduje vrácení automobilu, obžalovaný nedal do pořádku zaplacené leasingové splátky, ani předmětný automobil podle výzvy nevrátil. Automobil pak užíval i nadále po 25. 9. 2001, již bez jakéhokoliv právního důvodu. O tom, že jde o věc v majetku leasingové společnosti, musel obžalovaný z jednání o uzavření leasingové smlouvy i z dokladů, které přitom podepsal, vědět. Uvedeným jednáním se dopustil trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák., neboť si jím přisvojil osobní automobil, který mu byl po dobu leasingové smlouvy pouze svěřen do užívání a tato smlouva byla ukončena.“

Podle názoru Nejvyššího soudu naplňuje výše citované jednání obviněného (s připomínkami níže uvedenými) skutkovou podstatu trestného činu zpronevěry podle § 248 odst. 1, 2 tr. zák. včetně úmyslného zavinění, neboť si přisvojil cizí věc, která mu byla svěřena, a způsobil tak na cizím majetku škodu nikoli malou. Nutno zdůraznit, že skutková podstata předmětného trestného činu je naplněna nejen tehdy, když pachatel věc prodá či jinak zcizí, ale i pokud si ji bez oprávnění vědomě ponechá a dlouhodobě užívá jako vlastní. Tak je tomu i v této trestní věci. Podle skutkových zjištění obviněný ignoroval opakované výzvy k vrácení automobilu, leasingové splátky neplatil a vozidlo dále užíval po dobu téměř pěti měsíců, než nahlásil jeho odcizení. Tyto okolnosti činu, zejména prokázaná dlouhodobost tohoto protiprávního stavu, odlišují trestný čin zpronevěry podle § 248 tr. zák. od trestného činu neoprávněného užívání cizí věci podle § 249 tr. zák. Námitka obviněného, že nemohl spáchat trestný čin zpronevěry, je proto nedůvodná.

Dále se Nejvyšší soud zabýval námitkami obviněného ohledně výše způsobené škody. Pokud leasingová smlouva předpokládá převod vlastnictví k předmětu leasingu na nájemce a výše leasingových splátek je určena též s ohledem na tuto skutečnost, pak v takovém případě je škodou způsobenou trestným činem zpronevěry

hodnota předmětu leasingu v době spáchání činu určená podle hledisek stanovených v § 89 odst. 12 tr. zák., od níž se odečte ta část tzv. akontace a uhrazených leasingových splátek, která představuje čisté splátky na pořizovací cenu předmětu leasingu, ovšem pouze v rozsahu odpovídajícím snížení hodnoty pronajaté věci v době spáchání činu oproti hodnotě v době jejího převzetí pachatelem na základě leasingové smlouvy (viz stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2002, sp. zn. Tpjn 304/2001, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 6/2003). V této souvislosti lze připomenout, že akontací a leasingovými splátkami uhrazuje nájemce nejen cenu, za kterou pronajímatel pořídl předmět leasingu, nýbrž i další položky spojené s pronájmem věci formou leasingu (např. náklady pojištění, úroky, poplatky za zvláštní služby) a zisk leasingové společnosti. Proto nelze veškeré uhrazené leasingové platby odečíst od ceny předmětu leasingu v době spáchání činu.

Podle názoru Nejvyššího soudu postupoval soud prvního stupně (následně i odvolací soud) chybně, pokud způsobenou škodu určil jen na základě časové ceny předmětného automobilu ke dni ukončení leasingové smlouvy, kterou v odborném vyjádření Ing. H. H. stanovil na částku 464 800 Kč. V této souvislosti nutno konstatovat, že z leasingové smlouvy vyplývala pro obviněného možnost po řádném skončení nájemního vztahu v délce 36 měsíců a po zaplacení všech splátek, odkoupit předmět leasingu za částku 1220 Kč. Takto vymezená smlouva má specifickou povahu, která ji zásadním způsobem odlišuje od běžné smlouvy nájemní. Lze připomenout, že se nejedná o pouhé placení nájemného za užívání věci, ale nájemce leasingovými splátkami uhrazuje jak pořizovací cenu předmětu leasingu, tak další položky, a současně „předplácí“ cenu pronajaté věci pro případ, že uplatní právo na její koupi. Proto správně měla být výše škody zjišťována shora popsaným způsobem, včetně odečtení části akontace a uhrazených leasingových splátek.

Vzhledem k uvedeným skutečnostem Nejvyšší soud shledal dovolání obviněného D. V. důvodným. S poukazem na podstatně chybné určení výše způsobené škody nelze považovat výrok o vině v rozsudku soudu prvního stupně za správný, byl lze důvodně usuzovat, že i při jejím náležitém zjištění škoda nepochybně dosáhne částky, která je trestním zákonem vyžadována (vedle splnění podmínky stanovené v § 88 odst. 1 tr. zák.) pro naplnění právní kvalifikace i podle odstavce 2 § 248 tr. zák. V důsledku tohoto nedostatku jsou v napadeném rozsudku vadné i navazující výroky o uložení trestu a náhradě škody. Proto Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 28. 5. 2003, sp. zn. 9 To 173/2003, a rozsudek Okresního soudu v Mladé Boleslavi ze dne 10. 2. 2003, sp. zn. 16 T 69/2002. Současně podle § 265k odst. 2 tr. ř. zrušil další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Dále Nejvyšší soud podle § 265l odst. 1 tr. ř. Okresnímu soudu v Mladé Boleslavi přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

V souvislosti s dalším řízením ve věci považuje Nejvyšší soud za potřebné stručně se vyjádřit i k některým námitkám obviněného, které jinak byly irelevantní z hlediska uplatněného dovolacího důvodu. S výjimkou zjištěné výše škody, kterou měl obviněný svým činem způsobit, nebyly v postupu soudu prvního stupně shledány nedostatky ohledně úplnosti dokazování, hodnocení důkazů a zjištěného skutkového stavu věci.

Po zrušení obou napadených rozhodnutí se trestní věc obviněného D. V. dostala do procesního stadia řízení před soudem prvního stupně. Úkolem Okresního soudu v Mladé Boleslavi bude při dodržení všech v úvahu přicházejících ustanovení trestního řádu věc v hlavním líčení projednat a učinit v ní zákonu odpovídající rozhodnutí. Jeho povinností bude zejména doplnit dokazování, a to za účelem náležitého zjištění výše způsobené škody, přičemž ve smyslu ustanovení § 265s odst. 1 tr. ř. lze odkázat na právní názor vyslovený v tomto usnesení, který vychází z výše zmíněného stanoviska trestního kolegia Nejvyššího soudu.

Příslušník Policie České republiky se může dopustit trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., jestliže poškozeného hrozbou možnosti zahájení trestního stíhání a uplatnění zajišťovacích institutů (např. vazby) nutí k zaplacení dluhu, neboť v takovém jednání lze spatřovat pohrůzku jiné těžké újmy. (srov. přiměřeně rozh. č. 27/1982 Sb. rozh. tr.)

Dopustí-li se policista takového jednání při výslechu v rámci prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, tj. při plnění úkolů Policie České republiky (§ 2 odst. 1 písm. d/ zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 158 odst. 1 tr. ř.), může spáchat trestný čin vydírání v jednočinném souběhu s trestným činem zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. Přitom z hlediska naplnění zákonného znaku trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele spočívajícího v opatření neoprávněného prospěchu jinému není významné, zda vyslýchaná osoba vymáhanou částku skutečně dluží, či nikoli.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 12. 2003, sp. zn. 5 Tdo 1293/2003)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných P. V. a M. K. proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 7 To 87/03, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 3 T 96/97.

Z odůvodnění

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 16. 12. 2002, sp. zn. 3 T 96/97, byli obvinění P. V. a M. K. uznáni vinnými trestnými činy zneužívání pravomoci veřejného činitele (ve výroku rozsudku nesprávně označeno jako „zneužití“ pravomoci veřejného činitele) podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. a vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. spáchanými ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., kterých se dopustili tím, že „dne 13. 11. 1995 mezi 08.00–09.00 hod. v P., jako policisté útvaru služby kriminální policie ve své kanceláři při sepisování protokolu o podání vysvětlení, v úmyslu vymoci na M. Z. zaplacení dlužné částky milion Kč, nebo alespoň její části ve prospěch Ing. Š., majitele společnosti T. A. S., požadavek vážali na to, že v případě nezaplacení bude trestně stíhána pro závažný trestný čin zpronevěry, a v té souvislosti by mohla být vzata do vazby, a v tomto jednání pokračovali dne 13. 11. 1995 v době mezi 15.00–17.30 hod. v P., v atelieru společnosti T. A. S., při sepisování úředního záznamu, ve kterém se M. Z. zavázala uhradit dvě splátky po 250 000 Kč ve prospěch Ing. Š., jako úhrady škody vzniklé jejím trestným činem.“

Za tyto trestné činy byl oběma obviněným podle § 235 odst. 1 tr. zák. a § 35 odst. 1 tr. zák. uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zku-

šební dobu v trvání dvanácti měsíců. Podle § 226 písm. b) tr. ř. bylo dále rozhodnuto o zproštění obou obviněných části obžaloby. O odvolání obviněných proti tomuto rozsudku rozhodl Městský soud v Praze usnesením ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 7 To 87/03, kterým podle § 256 tr. ř. obě odvolání zamítl jako nedůvodná.

Shora citované usnesení Městského soudu v Praze, jakož i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 napadli obvinění P. V. a M. K. dovoláním podaným prostřednictvím obhájců ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. Tyto své mimořádné opravné prostředky opřeli oba obvinění o důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Obviněný P. V. v odůvodnění svého dovolání uvedl, že svým jednáním nemohl naplnit znaky skutkových podstat přisouzených trestných činů po objektivní ani subjektivní stránce. Poškozená se k výsledku dostavila sama, dobrovolně, na základě předvolání, a pokud ji obvinění upozornili na eventualitu trestního postihu a možnost vzetí do vazby a požadovali po ní vrácení odcizené částky, nelze takový postup považovat za pohrůžku násilí. Nemohlo se tedy jednat o protiprávní jednání ve smyslu trestného činu vydírání. Rovněž zákonné znaky skutkové podstaty trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele nemohly být podle obviněného P. V. naplněny, neboť obvinění jednali s poškozenou na základě svého tehdejšího pracovního zařazení, ze kterého vyplývala povinnost prověřovat trestnou činnost, o které se dozví. Podle názoru dovolatele jeho jednání taktéž nevykazovalo potřebný stupeň společenské nebezpečnosti. V petitu svého dovolání navrhl, aby dovolací soud zrušil napadené usnesení odvolacího soudu, jakož i rozsudek nalézacího soudu, aniž by uvedl další v úvahu přicházející postup.

Obviněný M. K. v podstatě shodnými argumenty namítl, že zjištěným jednáním nebyly naplněny zákonné znaky skutkových podstat přisouzených trestných činů po objektivní ani subjektivní stránce a že jeho jednání nevykazovalo potřebný stupeň společenské nebezpečnosti. Obvinění se nemohli dopustit trestného činu vydírání, neboť na poškozenou nečinili žádný nátlak, když upozornění na skutečnost, že by v jejím případě mohly být dány důvody vazby, nelze považovat za pohrůžku násilí. Rovněž tak nebyly naplněny znaky trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele, neboť obviněný byl podle tehdy platných právních předpisů oprávněn a povinen prověřovat veškeré poznatky k prověření podezření ze spáchání trestného činu. Proto navrhl, aby dovolací soud zrušil napadená rozhodnutí a rozhodl o zproštění obviněného obžaloby.

Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství využila práva vyjádřit se k dovolání obou obviněných ve smyslu § 265h odst. 2, věta první, tr. ř. Podle jejího názoru je argumentace dovolatelů zohlednitelná ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., dovolatelé však proti poškozené uplatnili pohrůžku jiné těžké újmy v podobě možného zahájení trestního stíhání. Protože lze závěry soudů obou stupňů o vině dovolatelů včetně naplnění potřebného stupně společenské nebezpeč-

nosti plně akceptovat, navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. odmítl podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Obviněný je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř., a shledal, že dovolání jsou přípustná podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř., protože bylo rozhodnuto ve druhém stupni, dovolání napadají pravomocné rozhodnutí soudu ve věci samé a směřují proti usnesení, jímž byl zamítnut řádný opravný prostředek proti rozhodnutí uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř. Obsah obou dovolání lze považovat za dostatečný zákonným předpokladům uvedeným v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

Dovolání jako mimořádný opravný prostředek lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., proto bylo třeba posoudit otázku, zda uplatněné dovolací důvody, v obou případech označené jako důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., lze považovat za důvody uvedené v citovaném ustanovení zákona, jejichž existence je zároveň podmínkou pro provedení přezkumu dovolacím soudem, a posoudit opodstatněnost dovolání.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Skutkový stav je v případě rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva.

Jak bylo uvedeno výše, v posuzovaném případě dovolatelé shodně namítli, že po objektivní ani subjektivní stránce nenaplnili znaky skutkových podstat trestných činů vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. a zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák., neboť se na poškozené nedopustili násilí, resp. pohrůžky násilí, a konali v mezích své tehdejší zákonné pravomoci prověřovat podezření ze spáchání trestného činu. Takto formulované námitky svým obsahem korespondují deklarovanému dovolacímu důvodu, Nejvyšší soud je však shledal nedůvodnými, jak bude vysvětleno níže. Relevantní dovolacímu důvodu však nejsou námitky obviněného M. K. zpochybňující hodnocení výpovědi poškozené a svědků v dané trestní věci, neboť v tomto případě se jedná o námitky proti skutkovým závěrům učiněným soudy obou stupňů, které však nemohou být předmětem přezkumu v rámci řízení o dovolání z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. ani jiného dovolacího důvodu.

Trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. se dopustí, kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl. Trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. se dopustí veřejný činitel, který v úmyslu způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch vykonává

svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu, přičemž veřejným činitelem je podle § 89 odst. 9 tr. zák. mj. příslušník ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru. K oběma výše uvedeným trestným činům zákon vyžaduje naplnění subjektivní stránky v podobě úmyslného zavinění. Podle § 4 tr. zák. je trestný čin spáchán úmyslně, jestliže pachatel chtěl svým jednáním porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem (úmysl přímý) nebo věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn (úmysl nepřímý). Požaduje-li trestní zákon k naplnění skutkové podstaty úmyslné zavinění, postačí úmysl nepřímý, nestanoví-li zákon jinak.

Jak vyplývá ze skutkové věty výroku rozsudku soudu prvního stupně, obvinění se trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. dopustili tím, že poškozené požadovali zaplacení dlužné částky s tím, „že v případě nezaplacení bude trestně stíhána pro závažný trestný čin zpronevěry a v té souvislosti by mohla být vzata do vazby.“ Z odůvodnění citovaného rozsudku dále vyplývá, že „to, zda poškozená zaplatí nebo nezaplatí dlužnou částku, obvinění vázali na to, zda bude trestně stíhána pro trestný čin zpronevěry, či nikoliv, a do této souvislosti dávali otázku jejího zajištění a uvalení vazby.“ K tomuto skutkovému stavu věci, ze kterého Nejvyšší soud při posuzování opodstatněnosti dovolacích námitek vycházel, nezbývá než konstatovat, že zahrnuje veškeré skutkové okolnosti, z jejichž existence lze dovodit naplnění všech zákonných znaků trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák., jak jsou citovány shora. Tento závěr Nejvyššího soudu plně koresponduje dosavadní judikatuře (srov. např. č. 27/1982 Sb. rozh. tr.), podle které jinou těžkou újmou ve smyslu znaků trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. může být i zahájení trestního stíhání, jímž obviněný poškozenému hrozí a nutí ho tak něco konat, opominout nebo trpět, přičemž je nerozhodné, zda se poškozený trestné činnosti dopustil, či nikoliv.

Jestliže tedy obvinění v daném případě poškozenou pohrůžkou jiné těžké újmy v podobě hrozby zahájení trestního stíhání pro závažný trestný čin a případného vzetí do vazby nutili, aby vrátila údajně odcizenou resp. zpronevěřenou finanční částku Ing. Š., dopustili se trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. Obvinění totiž zahájení trestního stíhání proti poškozené vázali na zaplacení konkrétní finanční částky s tím, že pokud tak poškozená učiní, nebude prověřováno její údajné protiprávní jednání ve společnosti T. A. S. a trestní stíhání proti její osobě by tak nebylo vůbec zahajováno.

Nelze tedy souhlasit s tvrzením obou obviněných v dovolání, že při výslechu poškozené jednali v souladu se zákonem, neboť ze skutkových zjištění vyplývá, že v případě souhlasu poškozené s předáním požadované sumy by trestní stíhání proti její osobě zahájeno vůbec nebylo. Z objektivního hlediska se jednoznačně jednalo o „jinou těžkou újmu“ ve smyslu skutkové podstaty trestného činu vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. V posuzovaném případě navíc poškozená hrozbu obviněných spočívající v zahájení trestního stíhání a uvalení vazby důvodně považovala za

reálnou, neboť byla učiněna osobami, jimž zákon svěřil povinnost odhalovat trestné činy a zjišťovat jejich pachatele. (§ 2 odst. 1 písm. d/ zák. č. 283/1991 Sb. v tehdy platném znění).

Soudy obou stupňů tak správně vyhodnotily všechny rozhodné skutečnosti a jednání obviněných právně kvalifikovali v souladu s požadavky platné právní úpravy, včetně otázky úmyslného zavinění, neboť jednání obviněných bezprostředně směřovalo ke způsobení následku na zájmu chráněném trestním zákonem, jakož i otázky stupně společenské nebezpečnosti tohoto jednání, který je vyšší než nepatrný zejména v důsledku závažnosti pohrůžky vůči poškozené (zahájení trestního stíhání a vzetí do vazby) a povahou konání (zaplacení částky 1 000 000 Kč), které pod touto pohrůžkou vyžadovali.

Ve vztahu k výhradám dovolatelů ohledně právní kvalifikace zjištěného skutku jako trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. je třeba uvést, že i tato námitka byla dovolacím soudem shledána nedůvodnou. Podle skutkové věty nalézacího soudu se obvinění dopustili jednání jako policisté služby kriminální policie, tedy jako veřejní činitelé ve smyslu § 89 odst. 9 tr. zák., v úmyslu vymoci na poškozené zaplacení částky 1 000 000 Kč ve prospěch Ing. Š., tedy v úmyslu opatřit jinému neoprávněný prospěch, přičemž vykonávali svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu. Posledně uvedený znak vyplývá ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, se kterými se ztotožnil i soud odvolací, tedy ze zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v tehdy platném znění, a to konkrétně ustanovení § 2 odst. 1 písm. d) citovaného zákona, podle něhož bylo úkolem policie mj. odhalování trestných činů a zjišťování jejich pachatelů. Obvinění rovněž nepostupovali podle tehdy platného čl. 3 a čl. 4 odst. 1 Rozkazu ministra vnitra ČSFR, ministra vnitra ČR, ministra vnitra SR, č. 5 z 31. července 1990 (v napadeném usnesení odvolacího soudu je nesprávně označeno datum vydání tohoto rozkazu, který upravoval operativně pátrací činnost kriminální služby), neboť cílevědomě nepostupovali k získávání informací směřujících k odhalení trestných činů, zjištění jejich pachatelů a zajištění dokumentace důležité pro trestní řízení tak, aby vše směřovalo k rychlému a úplnému objasnění trestné činnosti. Podle čl. 4 odst. 2 citovaného rozkazu pracovníci kriminální služby mohli při odhalování trestné činnosti využívat jen ty prostředky operativně pátrací činnosti, které jsou úměrné její závažnosti nebo povaze. Obvinění tedy vykonávali svou pravomoc způsobem odporujícím zákonným předpisům při prověřování podezření ze spáchání trestného činu. V rozporu se zákonem výslech podezřelé osoby (poškozené M. Z.) směřovali nikoli k odhalení případné trestné činnosti ve společnosti T. A. S., nýbrž k zaplacení finanční částky, která měla být podle tvrzení majitele této firmy odcizena či zpronevěřena. Ze strany obou obviněných se tak jednalo o jednání spočívající ve vymáhání údajného dluhu, přičemž takováto činnost nespadá do pravomoci policie. Obvinění svým jednáním usilovali opatřit poškozenému neoprávněný prospěch spočívající v tom,

že jiným než zákonným způsobem mělo dojít k uspokojení jeho případně existující pohledávky vůči vyslychané osobě. Z hlediska naplnění zákonného znaku „opatřit neoprávněný prospěch jinému“ je pak nerozhodné, zda vyslychaná osoba vymáhanou částku skutečně dluží, či nikoliv. Z těchto důvodů shledal Nejvyšší soud zcela zákonnou i právní kvalifikaci zjištěného skutku jako trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. a v tomto směru nelze soudům obou stupňů vytknout namítaná pochybení.

S přihlédnutím ke skutečnostem rozvedeným v předcházejících odstavcích dospěl Nejvyšší soud k závěru, že v posuzovaném případě bylo jednání obviněných kvalifikováno jako trestný čin vydírání podle § 235 odst. 1 tr. zák. a trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák. v souladu s požadavky platné právní úpravy. Nejvyšší soud tedy námitky dovolatelů ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. považuje za neodůvodněné a obě dovolání za zjevně neopodstatněná ve smyslu § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. Nejvyšší soud dovolání odmítne, jde-li o dovolání zjevně neopodstatněné. Protože stanovisko dovolatelů ohledně právní kvalifikace jejich jednání je v rozporu s výkladem Nejvyššího soudu, jak je uvedeno shora, Nejvyšší soud o obou dovoláních rozhodl tak, že je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

I. Z hlediska naplnění formálního znaku „blízká časová souvislost“ pokračování v trestném činu (§ 89 odst. 3 tr. zák.) je nutno vzít v úvahu všechny konkrétní okolnosti případu. Půjde-li o majetkovou trestnou činnost, pak, za splnění dalších podmínek uvedených v ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák., lze ohledně tohoto znaku obecně vycházet z toho, že čím delší je celková doba páchání pokračující trestné činnosti, čím větší je počet dílčích útoků během ní spáchaných, čím vyšší je způsobená škoda na cizím majetku a čím vyšší je obohacení pachatele, tím delší může být i doba mezi jednotlivými dílčími útoky. Na překážku závěru, že se jedná o pokračování, za těchto okolností nemusí být zjištění, že mezi jednotlivými útoky uplynula doba několika měsíců.

II. Došlo-li podvodným vylákáním peněz od poškozeného již k dokonání trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., pak je způsobenou škodou celá tato peněžitá částka, bez ohledu na to, zda pachatel později poškozenému vylákané peníze (nebo jejich část) vrátí. Vrácení peněz je třeba považovat jen za náhradu způsobené škody nebo její části, což může mít význam při rozhodování o trestu a náhradě škody.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2003, sp. zn. 6 Tdo 1314/2003)

Nejvyšší soud k dovolání podanému nejvyšší státní zástupkyní v neprospěch obviněného R. N. proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. 5 To 53/2003, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Ostravě pod sp. zn. 48 T 11/2002, částečně zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci a Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 2. 2003, sp. zn. 48 T 11/2002, byl obviněný R. N. uznán vinným, že ačkoliv již nejméně od první poloviny roku 1998 věděl, že s ohledem na špatnou finanční situaci nebude schopen dotát svým závazkům, přesto, pod záminkou financování obchodní činnosti ve Francii, s úmyslem se obohatit, vylákal:

I.

- 1) na jaře roku 1998 v P. od L. T. částku 400 000 Kč, která měla být vrácena nejpozději do konce roku 1998, čímž poškozenému L. T. způsobil škodu ve výši nejméně 400 000 Kč,
- 2) v září až říjnu roku 1998 v P., pod záminkou navýšení svých obchodních aktivit, od L. T. částku ve výši 1 500 000 Kč, která měla být vrácena do 1 roku, čímž poškozenému L. T. způsobil škodu nejméně ve výši 1 500 000 Kč,

- 3) v roce 1998 v P., pod záminkou nákupu zařízení pro obchodování od L. H. částku 180 000 Kč, kterou přes opětovné sliby po její splatnosti dosud nevrátil, čímž poškozenému L. H. způsobil škodu ve výši nejméně 180 000 Kč,
  - 4) v srpnu až říjnu roku 1998 v K. od K. B. částku v celkové výši nejméně 360 000 Kč, kterou dosud nevrátil, čímž způsobil poškozenému K. B. škodu nejméně ve výši 360 000 Kč,
  - 5) koncem roku 1998 až začátkem roku 1999 v P., pod záminkou dalších obchodů ve Francii s předpokládaným vysokým ziskem, od L. T. finanční částku ve výši 300 000 Kč, kterou dosud nevrátil, čímž způsobil poškozenému L. T. škodu ve výši nejméně 300 000 Kč,
  - 6) dne 12. 3. 1999 v P., pod záminkou obchodní činnosti ve Francii, od S. D. finanční částku ve výši 430 000 Kč, kterou dosud včetně slíbeného navýšení nevrátil, čímž způsobil poškozenému S. D. škodu ve výši nejméně 430 000 Kč,
  - 7) v polovině roku 1999 v P., pod záminkou další investice do svého podnikání ve Francii, od L. H. finanční částku ve výši 150 000 Kč se splatností 5 měsíců, kterou dosud nevrátil, čímž způsobil poškozenému L. H. škodu ve výši 150 000 Kč,
  - 8) v polovině roku 1999 v P., pod záminkou obchodních činností uskutečněných ve Francii, od MUDr. P. K. finanční hotovost ve výši 450 000 Kč, kterou dosud nevrátil, čímž poškozenému MUDr. P. K. způsobil škodu nejméně ve výši 450 000 Kč,
  - 9) dne 10. 9. 1999 v kanceláři společnosti G. v N. J. za účelem rozběhnutí obchodních kontraktů ve Francii a vybudování svého osobního zázemí, od Ing. I. J. finanční částku ve výši 150 000 Kč se splatností do 10. 2. 2000, čímž způsobil škodu Ing. I. J. nejméně ve výši 150 000 Kč,
  - 10) dne 23. 9. 1999 v P. od P. V. finanční částku ve výši 190 000 Kč na dobu do 23. 12. 1999, na kterou dosud uhradil pouze 90 000 Kč, čímž poškozenému P. V. způsobil škodu nejméně ve výši 100 000 Kč,
  - 11) koncem roku 1999 v P., pod záminkou obchodních činností ve Francii, od MUDr. P. K. finanční hotovost ve výši 450 000 Kč, kterou dosud nevrátil, čímž způsobil poškozenému MUDr. P. K. škodu nejméně ve výši 450 000 Kč,
  - 12) dne 1. 2. 2000 v P., pod záminkou obchodních činností ve Francii, od J. J. finanční hotovost ve výši 150 000 Kč, kterou dosud nevrátil, čímž způsobil poškozenému J. J. škodu nejméně ve výši 150 000 Kč,
- čímž výše uvedeným poškozeným způsobil škodu v celkové výši nejméně 4 620 000 Kč,

II.

- 1) v květnu roku 2000 v P., pod záminkou obchodní činnosti s předpokládaným vysokým ziskem, od J. Z. finanční částku ve výši 250 000 Kč s dobou splatnosti 3 měsíce, na kterou dosud uhradil pouze 25 000 Kč, čímž poškozenému J. Z. způsobil škodu nejméně ve výši 225 000 Kč,

- 2) v červenci roku 2000 v kanceláři společnosti G. v N. J. pod záminkou financování svého podnikání ve Francii, od R. K. finanční částku ve výši 100 000 Kč se splatností do 12. 3. 2001, na kterou dosud uhradil 20 000 Kč, čímž způsobil poškozenému R. K. škodu nejméně ve výši 80 000 Kč,
  - 3) dne 20. 7. 2000 v P., pod záminkou obchodních činností uskutečňovaných ve Francii, od P. F. finanční hotovost ve výši 54 000 Kč a téhož dne vystavil směnku na částku 56 000 Kč se splatností 31. 10. 2000, v níž byl zahrnut úrok ve výši 2000 Kč, kterou dosud nevrátil, čímž způsobil poškozenému P. F. škodu nejméně ve výši 54 000 Kč,
  - 4) dne 14. 9. 2000 v N. J., pod záminkou výhodného obchodního kontraktu ve Francii, od Mgr. M. M. finanční částku 300 000 Kč se splatností 14. 12. 2000, kterou dosud nevrátil, čímž způsobil poškozenému Mgr. M. M. škodu ve výši nejméně 300 000 Kč,
  - 5) dne 14. 9. 2000 v K. pro osobní potřebu, od O. N. finanční částku ve výši 50 000 Kč se splatností 3 měsíce, kterou dosud nevrátil, čímž způsobil O. N. škodu ve výši nejméně 50 000 Kč,
  - 6) dne 29. 11. 2000 v P., pod záminkou obchodních činností uskutečňovaných ve Francii, od P. F. finanční hotovost ve výši 40 000 Kč, na kterou vypsál směnku se splatností 8. 12. 2000, přičemž následně po četných urgencích vrátil v první polovině roku 2001 částku 5000 Kč, čímž poškozenému P. F. způsobil škodu ve výši 35 000 Kč,
  - 7) dne 13. 12. 2000 v P., pod záminkou obchodních činností uskutečňovaných ve Francii, od S., P., zast. D. S., finanční hotovost ve výši 65 000 Kč, kterou se zavázal vrátit do 20. 12. 2000, kdy následně po četných urgencích dne 8. 6. 2000 vrátil částku 20 000 Kč, čímž způsobil S. škodu ve výši nejméně 45 000 Kč,
- čímž výše uvedeným poškozeným způsobil škodu v celkové výši nejméně 789 000 Kč,

III.

dne 18. 7. 2001 v prodejně společnosti B. v P. v úmyslu se obohatit, vylákal s ujištěním, že se jedná o velmi krátkodobou půjčku peněz na překlenutí momentálních finančních potíží, od Ing. M. S. finanční částku ve výši 10 000 Kč se splatností 23. 7. 2001, uvedenou částku ve lhůtě splatnosti ani později nevrátil, čímž poškozenému Ing. M. S. způsobil škodu ve výši 10 000 Kč.

Takto zjištěné jednání obviněného soud prvního stupně právně kvalifikoval jako dva trestné činy podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. ad I. 1) až 12), ad II. 1) až 7) rozsudku a trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák. (ad III. rozsudku). Za to mu uložil podle § 250 odst. 3 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. úhrnný trest odnětí svobody v trvání čtyř roků (ve výroku rozsudku je nadbytečně uvedeno nepodmíněně, neboť podmíněný odklad uloženého trestu s ohledem na jeho délku nepřicházel v úvahu), pro jehož výkon jej podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obvině-

nému uložena povinnost zaplatit náhradu škody poškozeným: L. T., trvale bytem v P., ve výši 1 203 000 Kč, když podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl tento poškozený se zbytkem svého nároku na náhradu škody odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních, L. H., trvale bytem v P., ve výši 180 000 Kč, K. B., trvale bytem v K., ve výši 360 000 Kč, když podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl tento poškozený se zbytkem svého nároku na náhradu škody odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních, P. V., trvale bytem v B., ve výši 100 000 Kč, když podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl tento poškozený se zbytkem svého nároku na náhradu škody odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních, J. J., trvale bytem v S. J., ve výši 150 000 Kč, R. K., trvale bytem v N. J., ve výši 80 000 Kč, když podle § 229 odst. 2 tr. ř. byl tento poškozený se zbytkem svého nároku na náhradu škody odkázán na řízení ve věcech občanskoprávních, Mgr. M. M., trvale bytem v N. J., ve výši 300 000 Kč, O. N., trvale bytem v K., ve výši 50 000 Kč, Ing. M. S., trvale bytem v P., ve výši 10 000 Kč, S., D. S., trvale bytem v P., ve výši 45 000 Kč.

Proti tomuto rozsudku podal jak obviněný, tak státní zástupce odvolání, která Vrchní soud v Olomouci projednal ve veřejném zasedání konaném dne 25. 6. 2003, sp. zn. 5 To 53/2003, a rozsudkem

- I. podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. z podnětu odvolání obviněného R. N. napadený rozsudek částečně zrušil v bodech I., II. výroku o vině, ve výroku o trestu a způsobu jeho výkonu a ve výroku o náhradě škody ve vztahu k poškozeným L. T., L. H., K. B., P. V., J. J., R. K., Mgr. M. M., O. N. a S. – D. S. a v rozsahu zrušení za použití § 223 odst. 1 tr. ř. per analogiam z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. zastavil trestní stíhání obviněného pro skutek, že ačkoliv již nejméně od první poloviny roku 1998 věděl, že s ohledem na špatnou finanční situaci nebude schopen dostát svým závazkům, přesto, v úmyslu se obohatit, vylákal:
- 1) v první polovině roku 1998 v P., pod záminkou financování obchodní činnosti ve Francii, od L. T. částku 400 000 Kč,
  - 2) v září až říjnu roku 1998 v P., pod záminkou navýšení svých obchodních aktivit ve Francii, od L. T. částku ve výši 1 500 000 Kč se splatností 1 rok, přičemž část peněz ve výši 1 030 000 Kč pocházela od V. Š.,
  - 3) v roce 1998 v P., pod záminkou nákupu zařízení pro obchodování ve Francii, od L. H. částku 180 000 Kč,
  - 4) v srpnu až říjnu roku 1998 v K., pod záminkou financování obchodní činnosti ve Francii, od K. B. částku v celkové výši 543 000 Kč,
  - 5) koncem roku 1998 až začátkem roku 1999 v P., pod záminkou dalších obchodů ve Francii s předpokládaným vysokým ziskem, od L. T. finanční částku ve výši 300 000 Kč,
  - 6) dne 12. 3. 1999 v P., pod záminkou obchodní činnosti ve Francii, od S. D. finanční částku ve výši 652 800 Kč,
  - 7) v polovině roku 1999 v P., pod záminkou další investice do svého podnikání ve Francii, od L. H. finanční částku ve výši 150 000 Kč se splatností 5 měsíců,

- 8) v polovině roku 1999 v P., pod záminkou obchodních činností uskutečňovaných ve Francii, od MUDr. P. K. finanční hotovost ve výši 450 000 Kč,
  - 9) dne 10. 9. 1999 v kanceláři společnosti G. v N. J., za účelem rozběhnutí obchodních kontraktů ve Francii a vybudování svého osobního zázemí ve Francii, od Ing. I. J. finanční částku ve výši 150 000 Kč se splatností do 10. 2. 2000,
  - 10) dne 23. 9. 1999 v P. od P. V. finanční částku ve výši 125 000 Kč na dobu do 23. 12. 1999,
  - 11) koncem roku 1999 v P., pod záminkou obchodních činností uskutečňovaných ve Francii, od MUDr. P. K. finanční hotovost ve výši 450 000 Kč,
  - 12) dne 1. 2. 2000 v P., pod záminkou obchodních činností uskutečňovaných ve Francii, od J. J. finanční hotovost ve výši 150 000 Kč,
  - 13) v květnu roku 2000 v P., pod záminkou obchodní činnosti uskutečňované ve Francii s předpokládaným vysokým ziskem, od J. Z. finanční částku ve výši 250 000 Kč s dobou splatnosti 3 měsíce,
  - 14) v červenci roku 2000 v kanceláři společnosti G. v N. J., pod záminkou financování svého podnikání ve Francii, od R. K. finanční částku ve výši 100 000 Kč se splatností do 12. 3. 2001,
  - 15) dne 20. 7. 2000 v P., pod záminkou obchodních činností uskutečňovaných ve Francii, od P. F. finanční hotovost ve výši 54 000 Kč a téhož dne vystavil směnku na částku 56 000 Kč se splatností 31. 10. 2000, v níž byl zahrnut úrok ve výši 2000 Kč,
  - 16) dne 14. 9. 2000 v N. J., pod záminkou výhodného obchodního kontraktu ve Francii, od Mgr. M. M. finanční částku 300 000 Kč se splatností 14. 12. 2000,
  - 17) dne 14. 9. 2000 v K. pro osobní potřebu od O. N. finanční částku ve výši 50 000 Kč se splatností 3 měsíce,
  - 18) dne 29. 11. 2000 v P., pod záminkou obchodních činností uskutečňovaných ve Francii, od P. F. finanční hotovost ve výši 40 000 Kč, na kterou vypsal směnku se splatností 8. 12. 2000, přičemž následně po četných urgencích vrátil v první polovině roku 2001 částku 5 000 Kč,
  - 19) dne 13. 12. 2000 v P., pod záminkou obchodních činností uskutečňovaných ve Francii, od S. v P., zastoupeného D. S., finanční hotovost ve výši 65 000 Kč, kterou se zavázal vrátit do 20. 12. 2000, kdy následně po četných urgencích dne 8. 6. 2001 vrátil částku 20 000 Kč,
- čímž výše uvedeným poškozeným způsobil škodu v celkové výši 5 884 800 Kč, kterým měl spáchat trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 4 tr. zák., neboť dřívější stíhání pro týž skutek bylo rozhodnutím oprávněného orgánu pravomocně zastaveno;
- II. podle § 259 odst. 3 tr. ř. nově rozhodl tak, že za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák. popsany v bodě III. výroku o vině, ohledně něhož zůstal napadený rozsudek nezměněn, obviněného odsoudil podle § 250 odst. 1 tr. zák.

k trestu odnětí svobody v trvání šesti měsíců, jehož výkon podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání jednoho roku;

III. podle § 256 tr. ř. odvolání státního zástupce zamítl.

Proti citovanému rozsudku Vrchního soudu v Olomouci podala v neprospěch obviněného v zákonné lhůtě dovolání nejvyšší státní zástupkyně, a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř., neboť odvolací soud rozhodl o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí.

V podrobnostech především uvedla, že v žádném případě nelze souhlasit s názorem soudu druhého stupně, že usnesení vyšetřovatele bývalého Okresního vyšetřování Policie ČR Nový Jičín ze dne 31. 12. 2001, které nabylo právní moci dne 26. 1. 2002, jímž bylo podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněného R. N. pro dva trestné činy podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., kterých se měl dopustit skutky popisem odpovídajícími útokům uvedeným pod body I. 9) a II. 2) výroku o vině rozsudku Krajského soudu v Ostravě, nebylo v předepsaném řízení zrušeno, představovalo překážku rei iudicatae a jako takové zakládalo důvod nepřipustnosti trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. Odvolací soud přitom totiž nesprávně vyslovil, že jestliže státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně usnesením ze dne 9. 5. 2002 citované usnesení vyšetřovatele zrušil, učinil tak mimo rámec své pravomoci, proto je nutno na ně pohlížet jako na nulitní právní úkon, tzv. paakt, nezakládající žádné právní účinky. Odkázal přitom chybně na ustanovení § 174a odst. 1 tr. ř. s tím, že po 1. 1. 2002 podle něj může postupovat, tj. zrušit usnesení o zastavení trestního stíhání, pouze nejvyšší státní zástupce; navíc podle soudu druhého stupně nebyly dodrženy ani lhůty podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř., když usnesení vyšetřovatele obdržel státní zástupce dne 10. 1. 2002 a o jeho zrušení rozhodl až dne 9. 5. 2002 (právní názor obsažený v rozhodnutí R 61/99 je irrelevantním, neboť by se uplatnil pouze tehdy, kdyby státní zástupce sice porušil při rozhodování ustanovení trestního řádu, avšak v rámci výkonu své pravomoci).

Dovolatelka nejprve řešila otázku, zda a za jakých podmínek byl státní zástupce po 1. 1. 2002 oprávněn rušit usnesení vyšetřovatele učiněná před tímto datem; uvedla, že jestliže zákonodárce novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. přenesl oprávnění činit meritorní rozhodnutí v přípravném řízení výlučně na státního zástupce, nelze předpokládat, že by současně bylo jeho úmyslem vyloučit z přezkumu státním zástupcem meritorní rozhodnutí vyšetřovatele učiněná v období krátce před 1. 1. 2002, a to dokonce i tehdy, kdy byla státnímu zástupci doručena po tomto datu. Dále namítla, že názor Vrchního soudu v Olomouci, podle kterého by v takovýchto případech byl na místě postup podle ustanovení § 174a odst. 1 tr. ř., nemá oporu v zákoně, neboť oprávnění v něm zakotvené se týká výlučně rozhodnutí o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci vydaných státním zástupcem a jako takové je jedním z kontrolních mechanismů v rámci soustavy státního zastupitel-

ství, směřuje dovnitř této soustavy; v žádném případě je nelze vztahovat na rozhodnutí bývalých vyšetřovatelů Policie ČR, a to ani per analogiam. Na druhé straně poukázala na ustanovení § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. (jež je součástí trestního řádu i po 1. 1. 2002), podle něhož je státní zástupce oprávněn rušit nezákonná nebo nedůvodná rozhodnutí a opatření policejního orgánu; za taková rozhodnutí je podle jejího mínění možné považovat i rozhodnutí vydaná vyšetřovateli bývalých okresních a krajských úřadů vyšetřování Policie ČR. Dospěla proto k závěru, že státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně byl po 1. 1. 2002 oprávněn zrušit předmětné usnesení vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání, které bylo vydáno před tímto datem; ohledně lhůty zakotvené v ustanovení § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. uvedla, že tato se sice nevztahuje na zrušení zastavovacích usnesení, nicméně lze uvažovat o její analogické aplikaci, přičemž pak s ohledem na závěry rozhodnutí R 61/99 by právní účinky rozhodnutí státního zástupce o zrušení zastavovacího usnesení nastaly i tehdy, bylo-li by učiněno po uplynutí třicetidenní lhůty od doručení rušeného usnesení státnímu zástupci.

Pro úplnost nejvyšší státní zástupkyně dále doplnila, že všechny dílčí útoky pokračující trestné činnosti obviněného R. N. byly spáchány před 1. 1. 2002, avšak předmětné usnesení vyšetřovatele nabylo právní moci až dne 26. 1. 2002 (touto skutečností se přitom odvolací soud blíže nezabýval), tj. důvod nepřipustnosti trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. vznikl již za účinnosti zákona č. 265/2001 Sb. V této souvislosti poukázala na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2002, sp. zn. 11 Tz 294/2001, v němž tento vyslovil, že v případě, kdy v důsledku uplatnění zákazu retroaktivity pozdějšího zákona ve smyslu ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. by trestní stíhání nemohlo vést k naplnění jeho účelu podle § 1 odst. 1 tr. ř., nebude takové trestní stíhání přípustné, byť ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. by tomu nebránilo; tomuto závěru bezprostředně předchází konstatování Nejvyššího soudu, že u pokračujícího trestného činu, kde ke spáchání všech útoků došlo před 1. 1. 2002, závisí možnost aplikace ustanovení § 37a tr. zák. o ukládání společného trestu na posouzení věci z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. Dovolatelka upozornila, že v dané trestní věci aplikace ustanovení § 37a tr. zák. nepřicházela vůbec v úvahu, a pak podle jejího názoru nebyla vyloučena aplikace ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř., podle kterého týká-li se důvod nepřipustnosti trestního stíhání jen některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu, nebrání to, aby se ohledně zbylé části takového činu konalo trestní stíhání. I pokud by zastavovací usnesení vyšetřovatele Policie ČR zůstalo nezrušeno, mohlo by mít pouze ten důsledek, že soud by nemohl obviněného uznat vinným těmi dílčími útoky, kterých se toto usnesení týkalo.

V závěru svého podání nejvyšší státní zástupkyně shrnula, že jestliže Vrchní soud v Olomouci svým rozsudkem za použití § 223 odst. 1 tr. ř. per analogiam z důvodu uvedeného v ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. zastavil trestní stíhání obviněného R. N. pro skutek popsany ve výroku tohoto rozhodnutí, rozhodl tak, aniž by-

ly splněny podmínky pro takové rozhodnutí, čímž je dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. Navrhla proto, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek jmenovaného soudu druhého stupně v celém rozsahu a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal tomuto soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně navrhla, aby dovolací soud učinil takové rozhodnutí v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání; s projednáním věci v neveřejném zasedání souhlasila i pro případ jiného jeho rozhodnutí.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) nejprve zkoumal, zda v této trestní věci je dovolání přípustné, zda bylo podáno v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit, a zda je podala osoba oprávněná. Shledal přitom, že dovolání nejvyšší státní zástupkyně je přípustné podle § 265a odst. 1, 2 písm. c) a h) tr. ř., neboť napadá rozhodnutí, jímž bylo (mimo uložení trestu za trestný čin podle § 250 odst. 1 tr. zák. popsany pod bodem III. výroku o vině rozsudku soudu prvního stupně, ohledně něhož zůstal tento rozsudek nezměněn) jednak zastaveno trestní stíhání obviněného pro skutek v něm popsany pod body 1) až 19) výroku I. v rozsudku nalézacího soudu popsany v bodech I. 1) až 12) a II. 1) až 7) a jednak byl zamítnut řádný opravný prostředek (odvolání státního zástupce) proti rozsudku, jímž byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest (§ 265a odst. 2 písm. a/ tr. ř.). Obdobně shledal, že dovolání bylo podáno osobou oprávněnou § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 3 tr. ř.).

Po tomto zjištění se dále zabýval otázkou, zda podané dovolání je z namítaného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. opodstatněné.

Podle § 265b odst. 1 písm. f) tr. ř. je důvodem dovolání mimo jiné, že bylo rozhodnuto o zastavení trestního stíhání, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že nejvyšší státní zástupkyně takové nedostatky namítá a brojí proti rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci o zastavení trestního stíhání obviněného R. N. podle § 223 odst. 1 tr. ř. per analogiam z důvodu uvedeného v § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., je zmíněný důvod dovolání dán. Po konstatování, že námitka dovolatelky naplňuje deklarovaný důvod dovolání, Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost napadeného výroku rozhodnutí odvolacího soudu, a to v rozsahu a z důvodů zmíněných v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející. Po tomto přezkoumání dospěl k závěru, že podané dovolání je opodstatněné, a to na podkladě těchto skutečností.

Podle § 223 odst. 1 tr. ř. soud zastaví trestní stíhání, shledá-li za hlavního líčené, že tu je některá z okolností uvedených v § 11 odst. 1. Podle § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno.

Odvolací soud podle těchto ustanovení postupuje, jestliže k podanému odvolání napadený rozsudek nebo jeho část zruší a v rozsahu zrušení trestní stíhání zastaví (§ 257 odst. 1 písm. c/ tr. ř.).

V dané věci soud prvního stupně uznal obviněného R. N. vinným třemi skutky popsany pod body I./1) až 12), II./1) až 7) a III. svého rozsudku, které právně kvalifikoval jako tři trestné činy podvodu, a to dva pokračující trestné činy podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. (první dva uvedené skutky) a trestný čin podle § 250 odst. 1 tr. zák. (skutek pod bodem III. rozsudku). Uvedené pokračující trestné činy spáchal obviněný podle zjištění nalézacího soudu mimo jiné i útoky pod bodem I./9) a II./2) výroku o vině jeho rozhodnutí.

Odvolací soud (ve shodě s obžalobou státní zástupkyně Krajského státního zastupitelství v Ostravě podanou dne 8. 11. 2002, sp. zn. 4 KZv 49/2002, a jejím odvoláním proti rozsudku soudu prvního stupně) posoudil jednání obviněného (které vymezil prakticky shodně jako soud nalézací) jednak jako pokračující trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. pod body I./1) až 19) svého rozsudku (body I./1 až 12 a II./1 až 7 v rozsudku soudu prvního stupně) a jednak jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák. (bod III. rozsudku soudu prvního stupně). V rámci své přezkumné činnosti se totiž plně ztotožnil s argumentací státního zástupce (prezentovanou v jeho odvolání) stran pokračování v trestném činu obviněného, že jeho jednání za splnění veškerých podmínek ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák., včetně blízké časové souvislosti, kdy takovému postupu nebránily okolnosti uvedené v ustanovení § 89 odst. 11 tr. ř. (správně mělo být tr. zák.), posoudil v bodech I./1) až 19) podané obžaloby jako jeden pokračující trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb.

Soud druhého stupně však současně shledal, že ohledně protiprávního jednání obviněného popsaneho v bodech 1) až 19) obžaloby je dána okolnost odůvodňující zastavení trestního stíhání již soudem prvního stupně ve smyslu ustanovení § 223 odst. 1 tr. zák. (správně mělo být tr. ř.) uvedená v ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř., když dřívější trestní stíhání obviněného bylo rozhodnutím oprávněného orgánu pravomocně zastaveno, a toto rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno. Soud prvního stupně tak o vině obviněného jednáním popsany pod body I. a II. napadeného rozsudku rozhodl v rozporu s ustanovením § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. a tím porušil pravidlo, že nikdo nesmí být trestně stíhán opětovně pro týž skutek, obsažený i v ustanovení čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod tvořící součást ústavního pořádku České republiky. V daném případě bylo totiž usnesením vyšetřovatele Policie ČR, Okresního úřadu vyšetřování v Novém Jičíně ze dne 31. 12. 2001 podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněného pro skutky právně kvalifikované jako trestné činy podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. Toto rozhodnutí vyšetřovatele nabylo právní moci dne 26. 1. 2002, přičemž bylo doručeno na Okresní státní zastupitelství v Novém Jičíně dne 10. 1. 2002. Z popisu skutků je zcela jednoznačně zřejmé, že se jedná o jednání obviněného, které bylo následně popsá-

no pod body I./9) a 14) obžaloby a posléze i pod body I./9) a II./2) rozsudku Krajského soudu v Ostravě. Rozhodnutí vyšetřovatele nebylo ve smyslu ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. v předepsaném řízení zrušeno. Toto rozhodnutí totiž zrušil státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně usnesením ze dne 9. 5. 2002, sp. zn. 2 Zt 1670/2001, podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. Tímto postupem však státní zástupce vydal rozhodnutí, k němuž nebyl oprávněn. V daném případě nejenže nebyly dodrženy lhůty ke zrušení nezákonného rozhodnutí vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání, ale, jak již bylo citováno, státní zástupce nebyl vůbec oprávněn toto rozhodnutí vydat. Podle § 174a odst. 1 tr. ř. toto oprávnění přísluší pouze nejvyššímu státnímu zástupci. Příslušný státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně měl předmětné rozhodnutí vyšetřovatele předložit nejvyššímu státnímu zástupci, který mohl v dvouměsíční lhůtě od právní moci tohoto rozhodnutí předmětné rozhodnutí vyšetřovatele zrušit jako nezákonné, a to podle § 174a odst. 1 tr. ř. per analogiam. Usnesení státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně je tedy nutno považovat za rozhodnutí vydané nejen v rozporu s příslušnými ustanoveními trestního řádu, ale také za rozhodnutí vydané mimo jeho pravomoc, a jedná se tedy o nulitní právní úkon, tzv. paakt, nezakládající právní účinky. Proto k němu odvolací soud nemohl přihlížet a za předepsaným způsobem nezrušené tak považuje rozhodnutí Policie ČR. Vzhledem ke skutečnosti, že Vrchní soud v Olomouci jednání posoudil v bodech I./1) až 19) podané obžaloby jako jeden pokračující trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. a shledal, že stran dvou dílčích útoků tohoto jednoho skutku bylo trestní stíhání obviněného zastaveno, a toto rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno, musel postupovat podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. a z podnětu odvolání obviněného napadený rozsudek částečně zrušit v bodech I., II. výroku o vině, ve výroku o trestu a způsobu jeho výkonu a ve výroku o náhradě škody. Pro úplnost odvolací soud dodává, že účinky ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. se vztahují jen na taková meritorní rozhodnutí o některém dílčím útoku pokračujícího trestného činu, která nabyla či nabudou právní moci až po dni účinnosti zákona č. 265/2001 Sb., tj. po 1. 1. 2002. Vzhledem k uvedeným skutečnostem odvolací soud podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání státního zástupce, byť se plně ztotožnil s jeho argumentací prezentovanou v jím podaném opravném prostředku stran skutkových zjištění soudu prvního stupně a právního posouzení jednání obviněného, neboť mu to nedovolovala překážka věci rozhodnuté, obsažená v ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř.

Nejvyšší soud správnosti takových úvah a na jejich základě učiněným právním závěrům nemohl bezezbytku přisvědčit, byť některé údaje v těchto úvahách obsažené jsou v souladu s obsahem spisu a platnou judikaturou, jak to bude dále rozvedeno.

Tak především je třeba považovat za správnou úvahu odvolacího soudu, že „jednání obviněného za splnění veškerých podmínek ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák., včetně blízké časové souvislosti, kdy takovému postupu nebránily okol-

nosti uvedené v ustanovení § 89 odst. 11 tr. ř. (správně mělo být tr. zák.), posoudil v bodech I./1) až 19) podané obžaloby jako jeden pokračující trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. ve znění zákona č. 265/2001 Sb.“

Podle § 89 odst. 3 tr. zák. pokračováním v trestném činu se rozumí jednání, jehož jednotlivé dílčí útoky vedené jednotným záměrem naplňují stejnou skutkovou podstatu trestného činu, jsou spojeny stejným nebo podobným způsobem provedení a blízkou souvislostí časovou a v předmětu útoku. Tato definice (zakotvená do trestního zákona až novelou č. 290/1993 Sb.) je v souladu s výkladem tohoto pojmu v právní nauce i praxi. Již v minulosti bylo judikaturou vymezeno, že rozhodujícím znakem pokračování v trestném činu je, že jednotlivé útoky, z nichž každý naplňuje znaky téhož trestného činu, jsou po subjektivní stránce spojeny jedním a týmž záměrem v tom smyslu, že pachatel už od počátku zamýšlí aspoň v nejhrubších rysech i další útoky a že po objektivní stránce se tyto jednotlivé útoky jeví jako postupné realizování tohoto jediného záměru (srov. rozh. č. 3/1972 Sb. rozh. trest.), přičemž jednotlivé útoky jsou charakterizovány stejnorodým způsobem provedení a časovou souvislostí (srov. rozh. č. 27/1977 – I., č. 15/1996 – II. a další Sb. rozh. trest.).

V daném případě ani soud prvního stupně nepochyboval o tom, že naprostá většina formálních zákonných znaků pojmu „pokračování v trestném činu“ je naplněna. Pokud se nakonec neztotožnil s obžalobou, že všech 19 dílčích útoků tvoří jediný pokračující trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák., tak jen proto, že doba, která uplynula mezi útoky pod body I./12) a II./1) jeho rozsudku, mohla být delší než tři měsíce, což považoval z hlediska časové souvislosti za dobu natolik dlouhou, že nelze spolehlivě dovodit subjektivní stránku v jednání obviněného, tedy jeho úmysl v trestné činnosti pokračovat.

Nejvyšší soud proto považuje za potřebné zdůraznit, že pojem „blízká časová souvislost“ dosud nebyl judikaturou jednoznačně (např. v týdnech či měsících) vymezen. Už proto nelze přisvědčit úvaze nalézacího soudu, že by doba více než tři měsíců měla bránit závěru o naplnění uvedeného pojmu. V každém jednotlivém případě je totiž třeba komplexně posuzovat všechny jeho okolnosti a jím odpovídající formální znaky vymezené v § 89 odst. 3 tr. zák. Obecně přitom (z časového hlediska) platí, že čím delší je celková doba pokračující trestné činnosti, čím větší je počet dílčích útoků během ní spáchaných a čím vyšší je škoda způsobená obviněným na majetku poškozených, tím delší může být i doba mezi jednotlivými útoky, aniž by to bránilo závěru, že jde o pokračování v trestném činu.

Proto pokud v posuzovaném případě měl obviněný dvanácti dílčími útoky způsobit osmi poškozeným během necelých dvou let (od jara 1998 do 1. 2. 2000) škodu nejméně 4 620 000 Kč, pak ani doba necelých čtyř měsíců (od 1. 2. 2000 do května 2000) není na překážku závěru, že dílčí útoky jsou spojeny blízkou časovou souvislostí. Vylákal-li totiž obviněný na poškozených v souhrnu tak vysoké částky peněz, je logické, že se úměrně tomu prodlužovala doba, po kterou je spotřebovával, než se znovu ocitl ve finanční tísní a vzniklou situaci znovu řešil stejným způsobem.

Z uvedených důvodů je třeba přisvědčit shora rozvedené úvaze odvolacího soudu (a předtím i státního zástupce), že všech devatenáct dílčích útoků obviněného je nutno kvalifikovat jako jediný pokračující trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 tr. zák. Měl-li obviněný takovým jednáním způsobit škodu, která celkově přesáhla částku 5 000 000 Kč, pak i z hlediska § 88 odst. 1 a § 89 odst. 11 tr. zák. reálně přichází v úvahu uvedená právní kvalifikace (to i se zřetelem k § 16 odst. 1 tr. zák.).

Vzhledem k tomu, že odvolací soud jen zmínil odvolací námitku státního zástupce, že soud prvního stupně nesprávně stanovil výši způsobené škody v bodech II./1), 2), 6) a 7) jeho rozhodnutí, neboť od celkově způsobené škody v těchto bodech odečetl částky, které obviněný na naléhání poškozených po stanovených lhůtách splatnosti uhradil, ale v další části odůvodnění svého rozhodnutí k ní nezaujal názor, Nejvyšší soud považuje za potřebné alespoň stručně uvést, že podvod ve smyslu § 250 tr. zák. je dokonán obohacením pachatele nebo jiného. Tato skutečnost pak má význam i pro stanovení výše škody. Způsobenou škodou je tak celá skutečně vylákaná peněžní částka, bez ohledu na to, že obviněný (většinou po řadě urgencí) některým poškozeným vylákané peníze, resp. jejich část vrátí. Takové jednání obviněného je jen náhradou nebo částečnou náhradou škody a má význam pouze z hlediska § 33 písm. h) tr. zák. a při rozhodování podle § 228 odst. 1 tr. ř. (srov. obdobně rozh. č. 2/1963 Sb. rozh. trest.).

Vedle uvedené hmotné právní problematiky lze souhlasit i s tvrzením odvolacího soudu, že ve výrokové části shora citovaného usnesení vyšetřovatele Policie ČR Nový Jičín o zastavení trestního stíhání obviněného R. N. byla popsána jednání zcela totožná s těmi, jež jsou uvedena pod body I./9) a II./2) jako dílčí útoky dvou pokračujících trestných činů podvodu podle § 250 odst. 1, odst. 3 písm. b) tr. zák. ve výroku rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. 2. 2003, sp. zn. 48 T 11/2002. Obdobně je tomu s konstatováním tohoto soudu učiněným s odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2002, sp. zn. 11 Tz 294/2001 (publikovaným pod č. 49/2002 ve Sb. rozh. trest.), podle něhož účinky ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. se vztahují jen na taková meritorní rozhodnutí o některém dílčím útoku pokračujícího trestného činu, která nabyla či nabudou právní moci až po dni účinnosti zákona č. 265/2001 Sb. (tj. po 1. 1. 2002). S ohledem na princip právní jistoty a ústavní vymezení principu ne bis in idem, jemuž odpovídala i zákonná úprava pokračujícího trestného činu v trestněprávních normách ve znění účinném do 31. 12. 2001, nelze novelizované znění § 11 odst. 2 tr. ř. aplikovat zpětně. To znamená, že je nelze použít na rozhodnutí zakládající překážku trestního stíhání spočívající v překážce věci rozsouzené ohledně některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu, která vznikla před 1. 1. 2002.

Odvolací soud uvedený judikát sice správně citoval, ale na daný případ zcela nevhodně a především nesprávně aplikoval. Podle zjištění soudu prvního stupně obviněný spáchal všechny dílčí útoky své pokračující trestné činnosti před 1. led-

nem 2002 (poslední útok dne 13. 12. 2000). To má ve věci zásadní význam, stejně jako fakt, že zmíněné usnesení vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání obviněného bylo vydáno dne 31. 12. 2001 a nabylo právní moci teprve dne 26. 1. 2002. Překážka trestního stíhání spočívající v překážce věci rozsouzené § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. ohledně dvou dílčích útoků pokračujícího trestného činu obviněného totiž vznikla až po 1. lednu 2002 a za takové situace by bylo možné aplikovat ustanovení § 11 odst. 2 tr. ř. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. (srov. shora zmíněné rozhodnutí č. 49/2002 Sb. rozh. trest.) a konat trestní stíhání ohledně zbylé části předmětného skutku. Takovému postupu by nebránila ani nutnost zvažovat aplikaci citovaného ustanovení z hlediska posouzení věci podle § 16 odst. 1 tr. zák., na němž závisí možnost aplikace ustanovení § 37a tr. zák. V dané věci totiž aplikace ustanovení § 37a tr. zák. nepřicházela vůbec v úvahu.

Takový výklad není v rozporu se zásadou ne bis in idem zakotvenou v čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb. ve znění pozdějších předpisů) a současně i v čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (publikované pod č. 209/1992 Sb.), podle níž nelze obviněného opětovně stíhat pro týž skutek, o němž již bylo pravomocně rozhodnuto. Jde o zásadu procesního charakteru, která spočívá jednak v překážce věci zahájené (litispendence), jednak v překážce věci rozsouzené (rei iudicatae). Druhá z těchto překážek byla vyjádřena i v trestním řádu v již citovaném ustanovení § 11 odst. 1 písm. f). Novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. bylo toto ustanovení s účinností od 1. 1. 2002 doplněno o odstavce 2, podle něhož, týká-li se důvod nepřipustnosti trestního stíhání uvedený v odstavci 1 jen některého z dílčích útoků pokračujícího trestného činu, nebrání to, aby se ohledně zbylé části takového činu konalo trestní stíhání. Citovaná novela přitom současně do § 12 tr. ř. doplnila odstavce 2, který stanoví, že skutkem podle tohoto zákona se rozumí též dílčí útok pokračujícího trestného činu, není-li výslovně stanoveno jinak.

Za této situace Nejvyšší soud shledal správnými úvahy nejvyšší státní zástupkyně pro případ, že by bylo třeba pohlížet na usnesení vyšetřovatele o zastavení trestního stíhání jako na v předepsaném řízení nezrušené. To by pak mohlo mít jediný důsledek, totiž že soud (ať už prvního či druhého stupně) by nemohl obviněného R. N. uznat vinným právě a jen těmi dvěma dílčími útoky jeho pokračující trestné činnosti, jichž se usnesení týkalo. Nic by mu ale nebránilo, aby o zbývajících sedmnácti útocích meritorně rozhodl.

Už z této argumentace je zřejmé, že napadený rozsudek odvolacího soudu nemohl přinejmenším v části o zastavení trestního stíhání obstát. Nebylo tomu ovšem jen z důvodů dosud uvedených, ale i (a především) z důvodů dalších.

Nejvyšší soud se neztotožnil s názorem odvolacího soudu, že zastavovací rozhodnutí vyšetřovatele Policie ČR nebylo v předepsaném řízení zrušeno, neboť státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně usnesení ze dne 9. 5. 2002, sp. zn. 2 Zt 1670/2001, učinil mimo rámec své pravomoci, takže se jedná

o nulitní právní úkon, tzv. paakt, nezakládající žádné právní účinky. Nemohl přisvědčit ani argumentaci tohoto soudu, že zrušení usnesení o zastavení trestního stíhání po 1. lednu 2002 lze docílit pouze postupem podle § 174a odst. 1 tr. ř., který mohl realizovat pouze nejvyšší státní zástupce, a že nebyly ani dodrženy lhůty uvedené v § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř., neboť usnesení vyšetřovatele obdržel státní zástupce dne 10. 1. 2002 a o jeho zrušení rozhodl až dne 9. 5. 2002.

Při aplikaci trestního řádu jako trestněprávní normy je třeba respektovat obecně platnou zásadu, že orgány činné v trestním řízení postupují podle trestního řádu účinného v době provádění úkonu (lex fori). Z uvedené zásady sice mohou být stanoveny výjimky ve prospěch aplikace dřívějšího trestního řádu, ty však musí nový trestní řád upravovat ve svých přechodných a závěrečných ustanoveních. Zákon č. 265/2001 Sb. však v těchto ustanoveních (čl. II.) žádnou výjimku v tomto směru neobsahuje. To je třeba akcentovat proto, že státní zástupce zmíněné rozhodnutí učinil již za účinnosti citované novely trestního řádu.

Podle ustanovení § 174a odst. 1 tr. ř. ve znění účinném od 1. 1. 2002 nejvyšší státní zástupce může do dvou měsíců od právní moci rušit nezákonná usnesení nižších státních zástupců o zastavení trestního stíhání nebo o postoupení věci. Uvedené oprávnění nejvyššího státního zástupce se týká výlučně jmenovaných způsobů rozhodnutí vydaných výhradně státními zástupci a jako takové je jedním z kontrolních mechanismů v soustavě státního zastupitelství. Toto oprávnění v žádném případě nelze vztahovat na rozhodnutí bývalých vyšetřovatelů Policie ČR (a to ani per analogiam) a dopad citovaného ustanovení nelze rozšiřovat na rozhodnutí subjektů stojících mimo soustavu státního zastupitelství. V této argumentaci musel Nejvyšší soud dovolatelce bezvýtku přisvědčit.

Ustanovení § 174 odst. 2 písm. e) je součástí oddílu pátého (dozor státního zástupce) hlavy desáté (zahájení trestního stíhání, další postup v něm a zkrácené přípravné řízení) trestního řádu ve znění zákona č. 265/2001 Sb. a je v něm zakotveno oprávnění státního zástupce při výkonu dozoru rušit nezákonná nebo neodůvodněná rozhodnutí a opatření policejního orgánu, která může nahrazovat vlastními; u usnesení o odložení věci může tak učinit do 30 dnů od doručení; jestliže rozhodnutí policejního orgánu nahradil vlastním rozhodnutím jinak než na podkladě stížnosti oprávněné osoby proti usnesení policejního orgánu, je proti jeho rozhodnutí přípustná stížnost ve stejném rozsahu jako proti rozhodnutí policejního orgánu.

V této souvislosti je vhodné zmínit, že policejními orgány se dle § 12 odst. 2 tr. ř. ve znění zákona č. 265/2001 Sb. rozumějí (mimo jiné) útvary Policie České republiky; před uvedenou novelou se jimi rozuměly orgány Policie ČR, mezi které patřil i vyšetřovatel policie, jenž konal jako samostatný procesní subjekt vyšetřování.

Pokud jde o lhůtu 30 dnů, je stanovena v zájmu právní jistoty, a to pouze u usnesení o odložení věci. U ostatních rozhodnutí a opatření tato lhůta neplatí, ale přesto by měla být v případě nezákonnosti nebo neodůvodněnosti zrušena v co

nejkratší době. V této souvislosti je třeba poukázat i na rozhodnutí č. 61/1999 Sb. rozh. trest., podle kterého právní účinky rozhodnutí státního zástupce podle citovaného ustanovení spočívající ve zrušení usnesení policejního orgánu o odložení věci nastávají také v případě, je-li takové usnesení zrušeno po uplynutí lhůty třiceti dnů od jeho doručení státnímu zástupci.

Na základě uvedených skutečností a s ohledem na citovaná zákonná ustanovení Nejvyšší soud musel konstatovat, že podané dovolání nejvyšší státní zástupkyně je důvodné, přičemž se ztotožnil i s argumentací dovolatelky v něm prezentovanou.

Jestliže státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně zrušil rozhodnutí vyšetřovatele Policie ČR, Okresního úřadu v Novém Jičíně, jako nezákonné a neodůvodněné, byl tak oprávněn učinit. Předmětné usnesení vydal v rámci své pravomoci ve smyslu § 174 odst. písm. e) tr. ř., přičemž okolnost, že se tak stalo po uplynutí lhůty 30 dnů stanovené ve jmenovaném ustanovení, neměla vliv na jeho účinnost. Obdobně i skutečnost, že vyšetřovatel rozhodl o zastavení trestního stíhání před 1. lednem 2002, nemá na platnost a účinnost rozhodnutí státního zástupce vliv. Pokud Vrchní soud v Olomouci učinil opačný závěr s odkazem na ustanovení § 174a odst. 1 tr. ř., přičemž uvedl, že státnímu zástupci také po novelizaci trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. nepřislouží oprávnění rušit nezákonná rozhodnutí o zastavení trestního stíhání a toto přešlo výlučně do rukou nejvyššího státního zástupce, je třeba přisvědčit dovolatelce v tom, že dané oprávnění se týká výlučně rozhodnutí nižších státních zástupců o zastavení trestního stíhání nebo postoupení věci, nikoliv rozhodnutí policejních orgánů, resp. subjektů stojících mimo soustavu státního zastupitelství.

Nejvyšší soud vzhledem ke všem těmto skutečnostem dospěl k závěru, že pokud Vrchní soud v Olomouci po částečném zrušení rozsudku soudu prvního stupně ve smyslu § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. za použití § 223 odst. 1 tr. ř. per analogiam z důvodu uvedeného v ustanovení § 11 odst. 1 písm. f) tr. ř. zastavil trestní stíhání obviněného R. N. pro skutek popsany pod body 1) až 19) výroku I. svého rozsudku, rozhodl tak, aniž byly splněny podmínky pro takové rozhodnutí. Proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částečně zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 6. 2003, sp. zn. 5 To 53/2003, a to pouze v uvedené části výroku pod bodem I. a rovněž ve výroku pod bodem III.

Nejvyšší soud musel zrušit jako nesprávný a nezákonný i výrok napadeného rozsudku pod bodem III., jímž odvolací soud podle § 256 tr. ř. zamítl odvolání státního zástupce. Takový výrok totiž v dané věci nemohl učinit, pokud na základě odvolání státního zástupce i obviněného zrušil napadený rozsudek a sám ve věci rozhodl (srov. přiměřeně rozh. č. 20/1985 a č. 34/2000 Sb. rozh. trest.).

Dovolací soud současně podle § 265k odst. 2, poslední věta, tr. ř. zrušil také další rozhodnutí na zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Jeho usnesením však zůstal nedotčen výrok rozsudku Vrchního soudu v Olomouci pod bodem II., jímž byl obvině-

Č. 32

němu R. N. uložen za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák., ohledně něhož zůstal rozsudek krajského soudu nezměněn, trest odnětí svobody na šest měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu jednoho roku. Nejenže tento výrok citovaného rozsudku nebyl dovoláním napaden, takže Nejvyšší soud nemohl jeho zákonnost a odůvodněnost přezkoumávat (§ 265i odst. 3 tr. ř.), ale současně jde o výrok oddělitelný od ostatních (§ 265k odst. 2 tr. ř.), který může samostatně obstát. Nebylo proto důvodu zrušit napadený rozsudek v celém rozsahu, jak dovolatelka v petitu svého podání navrhovala.

Obdobně zůstal nedotčen výrok, jímž Vrchní soud v Olomouci podle § 257 odst. 1 písm. c) tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě v bodech I., II. výroku o vině, ve výroku o trestu a způsobu jeho výkonu a ve výroku o náhradě škody ve vztahu k tam jmenovaným poškozeným. Z tohoto důvodu Nejvyšší soud nemusel rozhodnout o zrušení této části rozsudku soudu prvního stupně, pokud věc nakonec podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Krajskému soudu v Ostravě, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Krajskému soudu v Ostravě věc přikázal proto, že již tento soud se dopustil pochybení jak při přesném vyčíslení škody způsobené některými dílčími útoky zejména pod body II./1), 2), 6) a 7), jak již na to bylo poukázáno shora, tak při celkově vyčíslené škodě a rovněž v použité právní kvalifikaci (v důsledku nesprávného výkladu ustanovení § 89 odst. 3 tr. zák.). Je proto zapotřebí, aby již soud prvního stupně vytýkaná pochybení napravil a po zákonu odpovídajícím právním posouzení obviněnému nově uložil i trest a znovu rozhodl o uplatněných požadavcích poškozených na náhradu škody. Pokud by uvedená pochybení napravoval až soud odvolací, obviněnému by se odňala možnost opětovného podání řádného opravného prostředku za situace, kdy v důsledku předpokládané právní kvalifikace mu reálně hrozí přísnější trest, než mu byl původním rozsudkem soudu prvního stupně uložen.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Okolností případu, která ve smyslu ustanovení § 151 odst. 2 o. s. ř. odůvodňuje určení výše odměny advokáta podle ustanovení zvláštního předpisu o mimosmluvní odměně, není jednoduchost určitého druhu sporů.

(Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 17. 1. 2003, sp. zn. 36 Co 99/2002)

Žalobce podal návrh, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit mu peněžité plnění za nezaplacené jízdné s přírážkou. Uvedl, že dne 1. 12. 2001 se žalovaný nemohl prokázat přepravnímu kontrolorovi platným jízdním dokladem.

Napadeným platebním rozkazem ze dne 12. 7. 2002 **O b v o d n í s o u d** pro Prahu 9 uložil žalovanému povinnost k úhradě žalované částky a k zaplacení náhrady nákladů řízení.

Proti tomuto platebnímu rozkazu, a to pouze proti výroku o nákladech řízení podal odvolání žalovaný. Namítl, že odměna za právní zastoupení neměla být určena paušální částkou podle vyhlášky č. 484/2000 Sb., ale za použití § 151 odst. 2 o. s. ř. podle vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátního tarifu). Okolnosti případu ve smyslu § 151 odst. 2 o. s. ř., které tento postup odůvodňují, dovozuje z vlastního předmětu sporu, který je velmi jednoduchý, podání žaloby nevyžaduje ze strany advokáta žádnou přípravu, ve věci byly učiněny jen 2 úkony, žalovaný nebyl předem upomenut o zaplacení a paušální odměna je proto nepřiměřeně vysoká. Poukázal též na svou osobní finanční situaci, pro kterou žalovanou částku sám neuhradil.

Žalovaný uplatnil přípustný odvolací důvod dle § 205 odst. 2 písm. f) o. s. ř.

M ě s t s k ý s o u d v Praze poté dle § 212 odst. 1 o. s. ř. napadený výrok o nákladech řízení přezkoumal, aniž nařizoval jednání (§ 214 odst. 2 písm. e/ o. s. ř.). Odvolání neshledal důvodným. Proto platební rozkaz soudu prvního stupně potvrdil.

Z odůvodnění:

Odvoláním nebylo napadeno rozhodnutí ve věci samé, v němž bylo žalobci plně vyhověno. Podle § 142 odst. 1 o. s. ř. je proto žalovaný povinen zaplatit žalobci náklady řízení. To žalovaný ostatně sám ani nezpochybňuje a namítá pouze nesprávné určení jejich výše, pokud jde o náklady zastoupení advokátem. K jeho námitkám obsaženým v odvolání je třeba uvést:

Podle § 151 odst. 2 o. s. ř. při rozhodování o náhradě nákladů řízení soud určí výši odměny za zastoupení advokátem podle sazeb stanovených paušálně pro řízení v jednom stupni zvláštním předpisem, odůvodňují-li to okolnosti případu, postupuje podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně. Zákon v tomto směru stanovil výjimku rozhodování podle paušálních sazeb, která musí být vykládána restriktivně.

Výše paušálních sazeb je vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 484/2000 Sb. upravena odchylem pro různé druhy sporů. Okolnosti případu ve smyslu ustanovení § 151 odst. 2 o. s. ř. nemohou spočívat obecně v jednoduchosti určitého druhu sporů (v daném případě sporu o zaplacení jízdného s přírážkou). Takováto úvaha a její případné promítnutí do citované vyhlášky přísluší zákonodárci. Okolnosti případu, které odůvodňují aplikaci vyhlášky č. 177/1996 Sb. (§ 151 odst. 2 o. s. ř.), musí vyplývat z okolností, které se vztahují ke konkrétnímu projednávanému sporu. Ty však odvolací soud neshledal. Žalovaný cestoval bez platné jízdenky, jízdné a přírážku k němu nezaplatil. Byl-li ve finanční tísní, mohl se alespoň pokusit dohodnout se s žalobcem o pozdějším termínu splacení a předejít tak žalobě. Sám však připouští, že byl v tomto směru zcela nečinný, žalobce pak neměl povinnost s ním sám vstupovat v jednání a urgovat ho o zaplacení. Okolnosti případu ve smyslu dříve citovaného ustanovení nelze spatřovat ani v nízkém počtu úkonů advokáta, neboť vyhláška č. 484/2000 Sb. dopadá i na případy, kdy je ve věci učiněn úkon jen jeden (§ 18 odst. 1 této vyhlášky).

Soud prvního stupně proto správně určil náklady řízení dle § 3 vyhlášky č. 484/2000 Sb. Výše nákladů spočívá v nákladech zastoupení advokátem, dvou paušálních náhradách po 75 Kč a soudním poplatku 600 Kč. Odvolací soud proto v napadeném výroku o nákladech řízení platební rozkaz soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil (§ 219 o. s. ř.).

Námítkou, že v soudním řízení, ve kterém bylo vydáno vykonávané rozhodnutí, ustanovil soud účastníku, jehož pobyt nebyl do skončení řízení znám, opatrovníka podle § 29 odst. 3 o. s. ř., ač šetření o pobytu účastníka bylo neúplné, se soud v řízení o výkon rozhodnutí zabývat nemůže.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2002, sp. zn. 20 Cdo 554/2002)

Usnesením ze dne 5. 12. 2001 potvrdil Krajský soud v Praze usnesení ze dne 10. 9. 2001, kterým Okresní soud v Kutné Hoře nařídil – podle rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 8. 4. 1998 – k vydobytí pohledávky oprávněné ve výši 30 135 Kč s 19% úrokem z prodlení od 14. 5. 1994 do zaplacení, nákladů předcházejícího řízení (6008 Kč) a nákladů exekuce (9990 Kč) výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, na niž má povinný nárok vůči plátcí mzdy (B., a. s.); povinného zavázal k náhradě nákladů odvolacího řízení ve výši 4590 Kč. O vykonatelnosti uvedeného rozsudku (opatřeného doložkou právní moci dnem 9. 5. 1998) odvolací soud nepochyboval, přičemž ostatní předpoklady nařízení výkonu rozhodnutí měl za splněny.

Rozhodnutí odvolacího soudu napadl povinný (zastoupen advokátem) včasným dovoláním, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 238a odst. 1 písm. c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Námítkou, že rozsudek, jehož výkon oprávněná požaduje, se dosud nestal vykonatelným, uplatnil důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. (nesprávné právní posouzení věci). V nalézacím řízení, jež vydání podkladového rozhodnutí předcházelo, mu byl – jako účastníku neznámého pobytu – ustanoven opatrovník v rozporu s tehdy účinným ustanovením § 29 odst. 2 o. s. ř. (do 27. 7. 1997 byl trvale hlášen na adrese P. 7 a od uvedeného data pak bydlel ve Ž., soud si však zíměnu bydliště neověřil a na novou adresu povinnému nedoručoval). Jakmile se o vydání rozsudku dozvěděl, podal proti němu dne 10. 8. 2001 odvolání, o němž dosud nebylo rozhodnuto. Navrhl proto, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) nejdříve posuzoval, zda je dovolání přípustné.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Jestliže napadeným rozhodnutím je usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení, kterým soud prvního stupně rozhodl o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, je dovolání ve smyslu § 238a odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné za podmínek vymezených v § 237 odst. 1 písm. b) nebo c) o. s. ř. (srov. § 238a odst. 2 o. s. ř.). Protože použití ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nepřipadá v úvahu, neboť

usnesení soudu prvního stupně, kterým byl nařízen výkon rozhodnutí, nepředcházelo dřívější – odvolacím soudem zrušené – rozhodnutí téhož soudu, lze o přípustnosti dovolání uvažovat jen z pohledu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 238a odst. 1 a 2 o. s. ř. je dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení, kterým soud prvního stupně rozhodl o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí (nařídil výkon rozhodnutí), přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. O takový případ jde zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (srov. § 237 odst. 3 ve spojení s § 238a odst. 2 o. s. ř.).

Vzhledem k obsahu dovolání a při vázanosti uplatněným dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, je možné zásadní právní význam napadeného usnesení spojit s otázkou, zda případné nesplnění podmínek pro ustanovení opatrovníka účastníku neznámého pobytu v řízení, jehož výsledkem bylo vydání podkladového rozhodnutí, je samo o sobě překážkou nařízení jeho výkonu.

Protože jde o otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud řešena nebyla, přičemž její posouzení se promítá nejen do výsledku konkrétního řízení, ale významově zasahuje do širšího kontextu soudní praxe, je rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zásadně právně významné; dovolání je tudíž přípustné.

Právní posouzení věci (a to z hlediska práva nejen hmotného, nýbrž – a o tento případ jde v souzené věci – i procesního) je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 251 o. s. ř., nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí.

Při rozhodování o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí pro vymození peněžitého plnění soud – z hlediska jeho věcného posouzení – zkoumá, zda rozhodnutí (jiný exekuční titul), jehož výkon je navrhován, bylo vydáno oprávněným orgánem, zda je vykonatelné po stránce formální a materiální, zda oprávněný a povinný jsou věcně legitimováni, zda je výkon rozhodnutí navrhován v takovém rozsahu, který stačí k uspokojení oprávněného (§ 263 odst. 1 o. s. ř.), zda k vydobytí pohledávky nepostačuje výkon rozhodnutí nařízený nebo navržený jiným způsobem (§ 263 odst. 2 o. s. ř.), zda vymáhané právo není prekludováno a zda navržený

způsob výkonu rozhodnutí není zřejmě nevhodný (§ 264 odst. 1 o. s. ř.). Věcnou správnost vykonávaného rozhodnutí (jiného exekučního titulu) soud přezkoumávat nemůže (stejně jako nepřihlíží k tomu, zda povinný uloženou povinnost splnil, případně v jakém rozsahu).

Vykonatelnost rozhodnutí (jiného exekučního titulu), jehož výkon byl navržen, je vlastnost, která je činí způsobilým k tomu, aby bylo i proti vůli povinného subjektu uskutečněno. Závěr o tom, že rozhodnutí (jiný exekuční titul) není v době, kdy soud rozhoduje o návrhu oprávněného na nařízení výkonu rozhodnutí, vykonatelné, je důvodem zamítnutí návrhu; byl-li nedostatek vykonatelnosti zjištěn poté, co výkon rozhodnutí byl již nařízen, musí soud (i bez návrhu) výkon rozhodnutí zastavit (§ 268 odst. 1 písm. a/, § 269 odst. 1 o. s. ř.).

I když soud vychází především z připojeného stejnopisu rozhodnutí opatřeného potvrzením o jeho vykonatelnosti (§ 261 odst. 2 o. s. ř.), případně z potvrzení vykonatelnosti vyznačeného přímo na návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí (§ 261 odst. 3 o. s. ř.), je oprávněn (a povinen) v případě pochybností provést potřebná zjištění přímo ze spisu o řízení, v němž bylo vydáno vykonávané soudní rozhodnutí (zejména zjištění, zda rozhodnutí bylo řádně doručeno). O tom, za jakých podmínek se podkladové rozhodnutí stane vykonatelným po stránce formální – a o ni v dané věci jde – pojednávají, je-li jím rozsudek vydaný soudem v občanském soudním řízení, ustanovení § 161 a § 162 o. s. ř. Rozsudek ukládající povinnost plnit je vykonatelný, jakmile uplyne lhůta k plnění; počátek této lhůty se odvíjí buď od právní moci, která nastává tehdy, když doručený rozsudek již nelze napadnout odvoláním, nebo od jeho doručení tomu, kdo má plnit (srov. § 159 odst. 1, § 160 odst. 1, 4, 161 odst. 1 o. s. ř.). Základem úvah ústících v závěr, že rozsudek, jehož výkon oprávněný navrhl, byl v době rozhodování soudu vykonatelný, je nájisto postavené doručení stejnopisu jeho písemného vyhotovení do vlastních rukou těm osobám, které určuje § 158 odst. 2 o. s. ř., tj. účastníkům, popřípadě jejich zástupcům.

V projednávané věci je exekučním titulem rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 8. 4. 1998, jímž byl povinný zavázán do tří dnů od právní moci rozsudku zaplatit oprávněné 30 135 Kč s příslušenstvím a na nákladech řízení 6008 Kč. Povinného, jehož pobyt soud pokládal za neznámý, zastupoval v řízení opatrovník ustanovený ve smyslu § 29 odst. 2 občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (podle potvrzení obvodního soudu nabyt rozsudek dne 9. 5. 1998 právní moci).

Nejvyšší soud v mnoha rozhodnutích (např. usnesení ze dne 25. 5. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2475/98, uveřejněném v časopise Soudní judikatura 11/2000 pod č. 123, usnesení ze dne 29. 5. 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001, uveřejněném v časopise Soudní judikatura 6/2002 pod č. 105) vysvětlil, že okolnost, že soudní řízení, jež předcházelo vydání k výkonu navrženého rozhodnutí, bylo postiženo vadou (ať již zmatečností ve smyslu § 237 odst. 1 občanského soudního řádu ve znění účinném

ném do 31. 12. 2000, nebo „jinou“ vadou podle § 241 odst. 2 písm. b/ téhož zákona), nezakládá současně vadu řízení o výkon takového rozhodnutí. Pokud tedy dovolatel tvrdí, že v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 7 pod sp. zn. 5 C 159/97 mu byl ustanoven opatrovník, ačkoli k tomu nebyly splněny podmínky stanovené v § 29 odst. 2 občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000 (šetření pobytu zůstalo kusé), a z toho důvodu s ním soud nejednal (ani mu nedoručil rozsudek), namítá, že mu nesprávným postupem soudu v průběhu řízení byla odňata možnost jednat před soudem. Uvedená námitka je však relevantní toliko v řízení o řádném opravném prostředku proti rozsudku, který ostatně povinný podal (při řešení včasnosti odvolání bude posouzení účinků doručení stejnopisu písemného vyhotovení rozsudku opatrovníku z pohledu splnění předpokladů pro jeho ustanovení klíčové).

Odtud vyplývá závěr, že námitkou nezákonnosti ustanovení opatrovníka v soudním řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí, jehož výkon byl navržen, se soud výkonu zabývat nemůže. Při posuzování otázky vykonatelnosti podkladového rozhodnutí by významné mohlo být jen tvrzení, že stejnopis jeho písemného vyhotovení nebyl řádně doručen ustanovenému opatrovníku; tuto námitku však dovolatel nevznísl.

Protože odvolací soud vycházel z výše uvedeného, je jeho právní posouzení správné a argumenty uplatněné v dovolání neobstojí. Jelikož vady uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a), b), § 229 odst. 3 o. s. ř. a jiné vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, dovolatel – ve vztahu k řízení o výkon rozhodnutí – netvrdil a ze spisu nevyplývají. Nejvyšší soud – bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) – dovolání jako nedůvodné zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, odst. 6 o. s. ř.).

Výkon rozhodnutí postižením členských práv a povinností v družstvu (§ 320 odst. 1 o. s. ř.) není ve smyslu § 264 odst. 1 o. s. ř. způsobem zřejmě nevhodným jen proto, že povinný je nájemcem družstevního bytu.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2002, sp. zn. 20 Cdo 101/2002)

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci potvrdil usnesením ze dne 9. 10. 2001 usnesení ze dne 18. 6. 2001, jímž O k r e s n í s o u d v České Lípě nařídil podle rozsudku téhož soudu ze dne 14. 12. 1999 k uspokojení pohledávky oprávněné ve výši 86 000 Kč výkon rozhodnutí postižením práva povinné na vyplacení vypořádacího podílu u Okresního stavebního bytového družstva v Č., dále jen „družstvo“ (výrok I.), s tím, že nařízením výkonu rozhodnutí se zrušuje členství povinné v družstvu (výrok II.), zakázal družstvu – od okamžiku, kdy mu bylo doručeno nařízení výkonu rozhodnutí – vyplatit povinné pohledávku z titulu vypořádacího podílu, provést na ni započtení nebo s ní jinak nakládat (výrok III.), povinné zakázal, aby s pohledávkou na vyplacení vypořádacího podílu v družstvu jakkoli nakládala (výrok IV.), a rozhodl o nákladech exekuce (výrok V.); o nákladech odvolacího řízení rozhodl odvolací soud tak, že žádný z účastníků nemá na jejich náhradu právo.

Rozhodnutí, jehož výkon oprávněná navrhla (rozsudek Okresního soudu v České Lípě ze dne 14. 12. 1999, ukládající povinné zaplatit oprávněné částku 186 000 Kč s 12% úrokem z prodlení od 1. 8. 1999 do zaplacení a náklady řízení ve výši 23 865 Kč), shledal odvolací soud vykonatelným. K námitce, že pro stejnou pohledávku byl již usnesením Okresního soudu v České Lípě ze dne 28. 11. 2000 nařízen výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti povinné a jejího manžela, odvolací soud nepřihlédl se zdůvodněním, že zmíněné rozhodnutí bylo krajským soudem zrušeno a věc byla vrácena k dalšímu řízení (v době rozhodování o odvolání „výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti nařízen nebyl“). Jelikož nárok na vypořádací podíl povinné v družstvu patří k tzv. jiným majetkovým právům ve smyslu § 320 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, není postižení takové pohledávky postupem stanoveným v § 320a odst. 1 a 2 o. s. ř. nevhodným způsobem exekuce, a to ani pro nepoměr výše vymáhané pohledávky (86 000 Kč) a hodnoty vypořádacího podílu (pokud by tato hodnota byla vyšší, zbytek – nepostižen exekucí – bude vyplacen povinné). Závěrem odvolací soud připomněl, že uzavřením manželství s V. Š. dne 28. 11. 1992 nevzniklo společné členství manželů v družstvu, byla-li povinná výlučnou členkou družstva a nájemkyní bytu již od roku 1986 (§ 704 odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů); manžel povinné proto neměl postavení účastníka řízení (§ 255 odst. 2 o. s. ř.).

Rozhodnutí odvolacího soudu napadla povinná (zastoupena advokátkou) včasným dovoláním, jehož přípustnost opřela o ustanovení § 238a odst. 1 písm. c) o. s. ř., namítajíc, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. spatřuje v neurčitosti návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí dané tím, že obsahuje „pouhý předpoklad oprávněné o výši vypořádacího podílu“ a neuvádí „konkrétní způsob postižení majetkového práva – zda vypořádací podíl bude OSBD v Č. povinnou vyplatit do rukou oprávněné, či bude tento způsob výkonu rozhodnutí kombinován s dalším způsobem exekuce.“ Výhrady podřaditelné dovolacímu důvodu uvedenému v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. v první řadě směřují proti nesprávné aplikaci ustanovení § 263 odst. 2 o. s. ř. Navrhla-li oprávněná k vydobytí své pohledávky výkon rozhodnutí několika způsoby, je nerozhodné, zda již bylo o některém z nich rozhodnuto, tj. zda byl výkon již některým ze způsobů nařízen.

Již sama skutečnost podání návrhů na nařízení několika různých způsobů výkonu rozhodnutí dává soudu povinnost zkoumat, zda by účelu exekuce nebylo dosaženo jen jedním z nich. V poměrech projednávané věci dovolatelka usuzuje, že k uspokojení pohledávky oprávněné postačí výkon rozhodnutí prodejem nemovitosti. Dále dovolatelka polemizuje se závěrem odvolacího soudu, podle něhož postižení pohledávky z práva na vypořádací podíl představuje vhodný a současně proveditelný způsob exekuce.

Dovolatelka – s ohledem na neoddělitelnost členského podílu v družstvu a nájemního vztahu k družstevnímu bytu – je názoru opačného. Ve vztahu k družstvu, argumentuje, jde totiž i o další práva a povinnosti, které nemají majetkový charakter a postihnout je tudíž nelze, přičemž „zároveň jde o práva od členského podílu v bytovém družstvu neoddělitelná,“ zejména právo na uzavření nájemní smlouvy. Tezi o nevhodnosti exekuce podporuje dovolatelka i poukazem na okolnost, že obecná cena členského podílu, která odpovídá ceně, za jakou je členský podíl obchodovatelný, „je zcela zřejmě značně vyšší“ než vypořádací podíl vyčíslený „na základě úplné roční účetní uzávěrky o hospodaření družstva.“ Z uvedených důvodů navrhla, aby dovolací soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Oprávněná se ztotožnila s napadeným rozhodnutím a navrhla, aby dovolací soud dovolání odmítl, popřípadě zamítl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 14 odst. 1 písm. a/ zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 10a o. s. ř.) nejdříve posuzoval, zda je dovolání v dané věci přípustné.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Jestliže napadeným rozhodnutím je usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení, kterým soud prvního stupně rozhodl o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, je dovolání ve smyslu § 238a odst. 1 písm. c) o. s. ř. přípustné za podmínek vymezených v § 237 odst. 1 písm. b) nebo c) o. s. ř. (srov. § 238a odst. 2 o. s. ř.). Protože použití ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. nepřipadá v úvahu, neboť usnesení soudu prvního stupně, kterým byl nařízen výkon rozhodnutí, nepředcházelo dřívější – odvolacím soudem zrušené – rozhodnutí téhož soudu, lze o přípustnosti dovolání uvažovat jen z pohledu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 238a odst. 1 a 2 o. s. ř. je dovolání proti usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení, kterým soud prvního stupně nařídil výkon rozhodnutí (tj. rozhodl o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí tak, že mu vyhověl), přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. O takový případ jde zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (srov. § 237 odst. 3 ve spojení s § 328a odst. 2 o. s. ř.).

Vzhledem k obsahu dovolání a při vázanosti uplatněným dovolacím důvodem podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, je možné zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spojit s otázkou (kterou odvolací soud vyřešil kladně), zda postižení pohledávky povinné z práva na vypořádací podíl je vhodným (podle terminologie § 264 odst. 1 o. s. ř. „není zřejmě nevhodným“) a proveditelným způsobem výkonu rozhodnutí. Protože jde o otázku, která v rozhodování Nejvyššího soudu dosud řešena nebyla, přičemž její posouzení se promítá nejen do výsledku konkrétního řízení o výkon rozhodnutí, ale významově zasahuje do širšího kontextu soudní praxe, má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam; tím se dovolání stává ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 238a odst. 1 písm. c), odst. 2 o. s. ř. přípustné.

Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Právní posouzení věci (a to z hlediska práva nejen hmotného, nýbrž – a o tento případ jde v souzené věci – i práva procesního) je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu sice správně určenou nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 257 o. s. ř. lze výkon rozhodnutí nařídit a provést jen způsoby uvedenými v tomto zákoně. Ukládá-li rozhodnutí, jehož výkon se navrhuje, zaplacení peněžité částky, lze jej provést srážkami ze mzdy, příkázáním pohledáv-

ky, prodejem movitých věcí a nemovitostí, prodejem podniku a zřízením soudcovského zástavního práva k nemovitostem (srov. § 258 odst. 1 o. s. ř.). Navrhne-li oprávněný výkon rozhodnutí způsobem, který je zřejmě nevhodný, zejména vzhledem k nepoměru výše pohledávky oprávněného a ceny předmětu, z něhož má být uspokojení této pohledávky dosaženo, může soud nařídít, a to po slyšení oprávněného, výkon rozhodnutí jiným vhodným způsobem (§ 264 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 320 odst. 1 o. s. ř. lze výkon rozhodnutí nařídit postižením jiného práva než mzdy, peněžité pohledávky nebo nároku uvedeného v § 299, jde-li o právo, které má majetkovou hodnotu a které není spojeno s osobou povinného a je převoditelné na jiného. Zaniká-li nařízením výkonu rozhodnutí podle § 320 odst. 1 účast povinného v obchodní společnosti nebo v družstvu nebo zrušuje-li se tím obchodní společnost, postihuje výkon rozhodnutí pohledávku povinného z práva na vypořádací podíl, popřípadě z práva na podíl na likvidačním zůstatku (§ 320a odst. 1 o. s. ř.). Na výkon rozhodnutí pro pohledávku z práva na vypořádací podíl, popřípadě z práva na podíl na likvidačním zůstatku se obdobně použijí ustanovení § 312 odst. 2, § 313 až 316 (§ 320a odst. 2 o. s. ř.).

Členství v družstvu zaniká písemnou dohodou, vystoupením, vyloučením, prohlášením konkursu na majetek člena, zamítnutím návrhu na prohlášení konkursu pro nedostatek majetku člena, pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením členských práv a povinností, vydáním exekučního příkazu k postižení členských práv a povinností po právní moci usnesení o nařízení exekuce nebo zánikem družstva (§ 231 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů).

Podle ustanovení § 233 obch. zák. při zániku členství za trvání družstva má dosavadní člen nárok na vypořádací podíl (odstavec 1), který se určí poměrem splaceného členského vkladu dosavadního člena násobeného počtem ukončených roků jeho členství k souhrnu splacených členských vkladů všech členů násobených ukončenými roky jejich členství (odstavec 2). Pro určení vypořádacího podílu je rozhodný stav vlastního kapitálu družstva podle účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo (odstavec 3, věta první). Nárok na vypořádací podíl je splatný uplynutím tří měsíců od schválení účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo (odstavec 4, věta první). Ustanovení odstavců 2 až 4 se použijí, jen pokud stanovy neurčují jinak (odstavec 5).

Zákon č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, prolomil dosavadní nemožnost postihnout výkonem rozhodnutí podíl povinného v obchodní společnosti (s výjimkou akcií, které mohly být předmětem exekuce již před 1. 1. 2001, viz usnesení Nejvyššího soudu z 9. 6. 2000, sp. zn. 21 Cdo 2587/99, uveřejněné v časopise Soudní judikatura 11/2000 pod č. 124) a členská práva a povinnosti, resp. členský podíl povinného v družstvu. Občanský soudní řád ve znění účinném do 31. 12. 2000 výslovně nepřipouštěl výkon rozhodnutí proti členovi družstva po-

stižením členského podílu ve stavebním bytovém družstvu za trvání jeho členství (srov. § 320 odst. 2, z doby před účinností zákona č. 519/1991 Sb., tj. před 1. 1. 1992, byla soudní praxe usměrněna usnesením Krajského soudu v Praze z 1. 8. 1972, sp. zn. 13 Co 262/72, uveřejněným ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 1/1974 pod č. 15) a obchodní podíl, který není jednotným právem s majetkovou hodnotou, nýbrž souborem práv a povinností společníka, z nichž jen některé jsou volně převoditelné na jiného, tj. nepřísluší jen jeho majiteli osobně, podle ustálené soudní praxe nebyl do 31. 12. 2000 exekvovatelný (srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze z 28. 7. 1995, sp. zn. 7 CmDo 9/94, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 7/1997 pod č. 32, usnesení Nejvyššího soudu z 3. 3. 1998, sp. zn. 2 Odo 46/97, uveřejněné v časopise Soudní judikatura 14/1998 pod č. 99). Základem úpravy účinné od 1. 1. 2001 – umožňující postihnout v rámci obchodního a členského podílu pouze ta práva, která odpovídají definici majetkových práv v ustanovení § 320 odst. 1 o. s. ř. – je následek, který nařízení výkonu rozhodnutí přináší do poměrů účasti povinného v obchodní společnosti nebo v družstvu, popř. do dalšího trvání obchodní společnosti. Usnesením, jímž soud nařídí výkon rozhodnutí postižením podílu povinného ve veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti a ve společnosti s ručením omezeným nebo postižením jeho členských práv a povinností v družstvu, zaniká účast povinného v takové společnosti nebo v družstvu, popř. se společnost zrušuje (srov. § 88 odst. 1 písm. f), § 93 odst. 4, § 102 odst. 2, § 148 odst. 2 a § 231 odst. 1 obch. zák.). Zánik účasti povinného v obchodní společnosti, popř. její zrušení, a zánik členství povinného v družstvu jako důsledek nařízení výkonu rozhodnutí dovolují postihnout pouze taková práva, která odpovídají definici ustanovení § 320 odst. 1 o. s. ř.; jde o nárok na vypořádací podíl, popřípadě na podíl na likvidačním zůstatku, který je se zánikem účasti povinného v obchodní společnosti, popř. s jejím zrušením, a se zánikem členství v družstvu podle hmotněprávní úpravy spojen (srov. § 92 odst. 1, § 104 odst. 1, § 150, § 233 odst. 1 obch. zák.).

Pohledávka z práva na vypořádací podíl, popř. z práva na podíl na likvidačním zůstatku, je postižena obdobně jako při výkonu rozhodnutí příkázáním jiných peněžitých pohledávek; soud zakáže dlužníku povinného (v projednávaném případě družstvu), aby od okamžiku, kdy mu bylo doručeno nařízení výkonu rozhodnutí, povinnému jeho pohledávku vyplatil, provedl na ni započtení nebo s ní jinak nakládal (tzv. arrestatorium, s nímž je spjata ztráta práva povinného na pohledávku, srov. § 313 odst. 3, § 313 odst. 1, větu druhou, o. s. ř.), povinnému zakáže, aby se svou pohledávkou jakkoliv nakládal (tzv. inhibitorium, srov. § 313 odst. 1, větu první, o. s. ř.), a jakmile usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí nabude právní moci – o čemž soud vyrozumí osoby uvedené v § 314 o. s. ř. – provede se bez dalšího výkon tak, že dlužník povinného vyplatí pohledávku (v rozsahu, v jakém byla nařízením výkonu rozhodnutí postižena) oprávněnému, a to v den následující po doručení vyrozumění o právní moci, je-li splatná, jinak poté, co se stane splatnou

(§ 312 odst. 2, § 314a odst. 1, 2 o. s. ř.). Protože nárok na vypořádací podíl při zániku členství za trvání družstva je – pokud stanovy neurčí jinak – splatný uplynutím tří měsíců od schválení účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo (§ 233 odst. 4, věta první, obch. zák.), přichází v úvahu výplata pohledávky v postiženém rozsahu oprávněnému až po takto stanovené splatnosti. V době, kdy soud nařizuje výkon rozhodnutí, není výše vypořádacího podílu s ohledem na způsob jejího stanovení známa (srov. § 233 odst. 2, 3 obch. zák.). Dlužník povinného (družstvo) proto po splatnosti nároku na vypořádací podíl vyplatí oprávněnému pohledávku jen v tom rozsahu, v jakém byla výkonem postižena; v exekuci nepostižené výši je pohledávka z práva na vypořádací podíl předmětem obchodněprávního vztahu mezi družstvem a jeho bývalým členem. Podle ustanovení § 221 odst. 1 obch. zák. je družstvo společenstvím neuzavřeného počtu osob založeným za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních anebo jiných potřeb svých členů; pokud zajišťuje bytové potřeby svých členů, je družstvem bytovým (srov. § 221 odst. 2 citovaného zákona). Jelikož právní úprava družstev je jednotná bez zřetele k účelu jejich vzniku a existence, není žádný důvod k tomu, aby byl činěn rozdíl mezi tzv. stavebními bytovými družstvy (tj. družstvy, která zajišťují bytové potřeby svých členů) a družstvy ostatními. Okolnost, že povinná je výlučnou nájemkyní, popř. spolu s manželem společnými nájemci družstevního bytu, nemá tudíž na postižitelnost její pohledávky z práva na vypořádací podíl žádný vliv. Členský podíl je neoddělitelný od nájemního vztahu k družstevnímu bytu toliko za trvání členství; zánikem členství osoby v bytovém družstvu, k němuž dochází pravomocným usnesením o nařízení výkonu rozhodnutí (§ 231 odst. 1 obch. zák.), zaniká její nájem, popř. společný nájem bytu (srov. § 714 obč. zák.).

Dovoluje-li zákon postihnout pohledávku z práva na vypořádací podíl v družstvu (§ 320a odst. 1 o. s. ř., § 233 odst. 1 obch. zák.), jsou úvahy o disproporci mezi výší vypořádacího podílu (ostatně v době, kdy soud o návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, veličinou neznámou) a obecnou cenou členského podílu spojenou s nájmem družstevního bytu bezcenné. O zřejmě nevhodném způsobu výkonu rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 264 odst. 1 o. s. ř. nelze uvažovat již proto, že cena předmětu, z něhož má být uspokojení pohledávky oprávněného dosaženo (tj. výše vypořádacího podílu), není v době rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí objektivně zjistitelná.

Lze uzavřít, že otázku, pro jejíž řešení dovolací soud shledal napadené rozhodnutí po právní stránce zásadně významným (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.), odvolací soud posoudil správně (v souladu s „novou“ úpravou postižení jiných majetkových práv ve smyslu § 320 odst. 1, věty první, a § 320a odst. 1, 2 o. s. ř.).

Při vyloučení vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a), b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (dovoláním namítány nebyly a z obsahu spisu se nepodávají), dovolací soud podle § 242 odst. 3, věty druhé, o. s. ř. posuzoval, zda řízení trpí „jinou“ vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci

(§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.). Podle dovolatelky taková vada řízení v projednávané věci zatěžuje, neboť návrh na nařízení výkonu rozhodnutí není co do specifikace výše vypořádacího podílu a konkrétního způsobu jeho postižení určitý.

Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí musí obsahovat vedle obecných náležitostí podání (§ 42 odst. 4 o. s. ř.) i náležitosti, které ustanovení § 79 odst. 1, věta druhá, o. s. ř. předepisuje pro návrh na zahájení řízení. Požaduje-li oprávněný nařízení výkonu rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžitě částky, musí v návrhu dále uvést, jakým ze způsobů vyjmenovaných v § 258 odst. 1 o. s. ř. má být výkon proveden (§ 261 odst. 1 o. s. ř.); označení osoby, vůči níž má dlužník (povinný) jiné majetkové právo, a údaj, o jaké právo se jedná, jsou nezbytnými obsahovými náležitostmi návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí v případě, kdy oprávněný zvolil způsob provedení podle ustanovení § 320 odst. 1, věty první, a § 320a o. s. ř.

Námítka dovolatelky, že návrh na nařízení výkonu rozhodnutí ze dne 4. 5. 2001 neobsahuje stanovené náležitosti, neobstojí; oprávněná v něm uvedla – v souladu s výslovně navrženým způsobem realizace podle § 320a o. s. ř. – dlužníka povinné („OSBD v Č.“) a identifikovala předmět výkonu (majetkové právo povinné, na něž má být veden výkon) jako právo na vypořádací podíl (dosavadního) člena družstva. Další náležitosti návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, zejména výši vypořádacího podílu (jež v době zahájení řízení o výkon rozhodnutí je – jak bylo shora vyloženo – veličinou neznámou), občanský soudní řád nevyžaduje.

Řízení tudíž tvrzenou vadou – a ani jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí věci – postiženo není.

Dovolání je přesto důvodné.

Podle ustanovení § 263 odst. 2 o. s. ř., navrhně-li oprávněný k vydobytí své peněžitě pohledávky výkon rozhodnutí několika způsoby zároveň, ačkoli by k jejímu uspokojení zřejmě stačil pouze některý z nich, nařídí soud výkon rozhodnutí jen tím způsobem, který stačí k uspokojení pohledávky oprávněného.

U Okresního soudu v České Lípě probíhalo pod sp. zn. E 2314/2000 řízení o výkon (též) rozhodnutí prodejem nemovitosti povinné (a jejího manžela) k vydobytí pohledávky oprávněné ve výši 186 000 Kč s příslušenstvím. Odvolací soud – v době, kdy rozhodoval o odvolání v předmětné věci týkající se vymození části výše uvedené pohledávky (86 000 Kč) – vyložil citované ustanovení nesprávně. Tím, zda k uspokojení vymáhané pohledávky je nezbytné nařídít výkon rozhodnutí jak prodejem nemovitosti, tak i postižením majetkového práva, popř. zda k plnému uspokojení pohledávky postačí toliko jeden z navrhovaných způsobů exekuce (a který), se nezabýval, máje za podstatné to, že o návrhu oprávněné na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti dosud rozhodnuto nebylo. Z tohoto pohledu je jeho právní posouzení neúplné, a tudíž – v tomto směru – nesprávné.

Nejvyšší soud proto dovoláním napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, 3, věta první, o. s. ř.).

Zástavní právo zásadně nebrání vlastníku zástavy (zástavnímu dlužníku) nakládat se zástavou. Nestanoví-li zákon něco jiného, může zástavní dlužník zástavu uccizit, znovu ji zastavit, zřídít k ní věcné břemeno, dát ji do nájmu nebo do jiného užívání apod. Ujednání, kterými by byl zástavní dlužník v rozporu se zákonem vyloučen nebo omezen v takovém nakládání se zástavou, jsou neplatná (§ 39 obč. zák.).

Právní úkon týkající se zástavy není neplatný jen proto, že zástavní dlužník při jeho uzavření porušil povinnost uvedenou v ustanovení § 151e odst. 2 (nyní § 163 odst. 1) obč. zák. Porušil-li zástavní dlužník tuto povinnost zaviněně, odpovídá zástavnímu věřiteli za škodu, která mu tím vznikla (§ 420 obč. zák.). Zástavní věřitel může kromě náhrady škody též požadovat po dlužníku, aby doplnil zajištění pohledávky, jestliže zástava ztratila na ceně tak, že se zajištění pohledávky prostřednictvím zástavního práva stalo nedostatečným (§ 151e odst. 3, nyní § 163 odst. 2 obč. zák.).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2003, sp. zn. 21 Cdo 296/2003)

Žalobce se domáhal, aby žalovanému bylo uloženo vyklidit „budovu čp. 1084 na pozemku parc. č. st. 1859 – objekt občanské vybavenosti, zaps. na LV č. 1943 pro k. ú. a obec P. u KÚ P. – j.“. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že tuto nemovitost vydražil v nedobrovolné dražbě, konané dne 18. 4. 2001, a že se stal jejím „výlučným vlastníkem“. Po převzetí vydraženého objektu zjistil, že předchozí vlastník P. J. nemovitost v roce 1999 pronajal žalovanému na dobu 20 let „s opčním právem na dalších 10 let“. Vzhledem k tomu, že P. J. byl jako zástavní dlužník podle zástavních smluv, které uzavřel v letech 1997 a 1998 s K. bankou, a. s., „omezen v dispozici s předmětnou nemovitostí tak, že byl zavázán k povinnosti zdržet se jakýchkoliv úkonů, které by předmětnou nemovitost dále zatížily nebo znevýhodnily při jejím prodeji, a to například i uzavřením nájemní smlouvy,“ je nájemní smlouva ve prospěch žalovaného podle ustanovení § 39 obč. zák. neplatným právním úkonem, neboť jejím účelem bylo „znevýhodnit pozici případného zájemce o koupi zastavené nemovitosti a tím zabránit jejímu prodeji a uspokojení zástavního věřitele.“

O k r e s n í s o u d Plzeň – město rozsudkem ze dne 15. 4. 2002 žalobě vyhověl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení 5100 Kč „na účet jeho zástupce“. Na základě provedeného dokazování dovodil, že nájemní smlouva, kterou uzavřel předchozí vlastník nemovitosti P. J. se žalovaným dne 21. 12. 1999, je podle ustanovení § 39 obč. zák. neplatným právním úkonem. Důvod neplatnosti nájemní smlouvy spatřoval soud prvního stupně „v rozporu s ustanovením občanského zákoníku, a to konkrétně § 151e“, neboť P. J. věděl,

že se má zdržet všeho, čím by předmět zástavy zhoršil na újmu zástavního věřitele, a přesto nájemní smlouvu sjednal „v době, kdy již byla uzavřena zástavní smlouva mezi ním a K. bankou, a. s., a kdy tedy věděl, že se nemovitost bude draždit;“ vzhledem k tomu, že nájemní smlouva „byla uzavřena na dobu 20 let s opcí dalších 10 let a ještě ke všemu, když nájemné mělo být zapláceno jednorázově k rukám P. J. při sepisu nájemní smlouvy,“ nesvědčí tyto skutečnosti „o tom, že by P. J. nechtěl znevýhodnit dalšího vlastníka či že by mu tato možnost nemohla být známa.“ Podle názoru soudu prvního stupně je nájemní smlouva ze dne 21. 12. 1999 neplatná též pro rozpor s dobrými mravy, neboť její uzavření se „jeví jako velice účelové,“ o čemž svědčí například okolnosti, za nichž byla „poslední nájemní smlouva dodána, jakým způsobem měla být uhrazena značná finanční hotovost ze strany žalovaného P. J., jakoz i to, že měsíční nájemné bylo ve smlouvě sjednáno ve výši 25 000 Kč, že podnájemníci, s nimiž žalovaný uzavřel podnájemní smlouvy, platí dohromady 12 000 Kč měsíčně, neboť je dosti nepravděpodobné, že by žalovaný uhradil P. J. nájemné ve výši 25 000 Kč měsíčně a přitom sám inkasoval od svých podnájemníků sotva polovinu této částky a sám si v objektu skladoval jen pneumatiky a pořádně ani neví, jakou velkou skladovací plochu užívá“. Protože žalovaný předmětnou nemovitost užívá bez právního důvodu, je povinen ji vyklidit.

K odvolání žalovaného **K r a j s k ý s o u d** v Plzni rozsudkem ze dne 22. 7. 2002 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradu nákladů odvolacího řízení 3875 Kč „na účet“ advokáta. Na základě skutkových zjištění soudu prvního stupně dovodil, že uzavřením nájemní smlouvy ze dne 21. 12. 1999 se zhoršila zástava (předmětná nemovitost) na újmu zástavního věřitele, neboť účastníci nájemní smlouvy, ačkoliv věděli, že nemovitost je „předmětem zástavy“, sjednali nájem na 20 let s opcí na dalších 10 let, což „nepochybně vedlo ke zhoršení zástavy.“ Nájemní smlouva ze dne 21. 12. 1999 je proto pro rozpor s ustanovením § 151e odst. 2 obč. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2000) neplatným právním úkonem. Námitku žalovaného, že neplatnost nájemní smlouvy může podle ustanovení § 267 obč. zák. namítat jen zástavní věřitel (tj. K. banka, a. s.), odvolací soud odmítl s odůvodněním, že „v dané věci je posuzována neplatnost nájemní smlouvy dle příslušných ustanovení občanského zákoníku (§ 663 a násl.), nikoliv neplatnost zástavní smlouvy dle příslušných ustanovení obchodního zákoníku.“ Soud prvního stupně proto správně uložil žalovanému nemovitost vyklidit.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání. Namítá, že samotné uzavření nájemní smlouvy na nebytové prostory nacházející se v zastavené nemovitosti ještě samo o sobě nemusí znamenat zhoršení zástavy, o čemž svědčí i to, že „v daném případě byla nemovitost v dražbě prodána, přestože existovala napadená nájemní smlouva, a to za cenu obvyklou.“ Účelem ustanovení § 151e obč. zák. (ve znění účinném v době uzavření nájemní smlouvy) je „ochrana zástavního věřitele před ztížením možnosti uspokojení své pohledávky ze zástavy“.

vy“. Protože „existence nájemní smlouvy neměla vliv na cenu, za kterou byla zástava realizována v dražbě,“ nemohl zástavní dlužník uzavřením nájemní smlouvy zhoršit zástavu k újme zástavního věřitele a nájemní smlouva nemůže být neplatným právním úkonem. Dovolatel dále odvolacímu soudu vytýká, že nesprávně posoudil „aktivní legitimaci k napadání platnosti nájemní smlouvy“. Protože zástavou zajišťoval zástavce P. J. svůj závazek vůči K. bance, a. s., vzniklý ze smlouvy o úvěru, vztahuje se na právní vztah mezi P. J. a K. bankou, a. s., založený zástavní smlouvou, právní úprava obsažená v obchodním zákoníku, a tedy i jeho ustanovení § 267 odst. 1. Vzhledem k tomu, že neplatnost právního úkonu je v posuzovaném případě stanovena v zájmu ochrany zástavního věřitele, může se neplatnosti nájemní smlouvy dovolávat pouze zástavní věřitel, a nikoliv žalobce. Přípustnost dovolání žalovaný dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a navrhuje, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti rozsudku odvolacího soudu jsou obsaženy v ustanovení § 237 o. s. ř.

Dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu, jímž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (§ 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.) nebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil (§ 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), anebo jímž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.); to neplatí ve věcech, v nichž dovoláním dotčeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 20 000 Kč a v obchodních věcech 50 000 Kč, přičemž se nepřihlíží k příslušenství pohledávky (§ 237 odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a ve věcech upravených zákonem o rodině, ledaže jde o rozsudek o omezení nebo zbavení rodičovské zodpovědnosti nebo pozastavení jejího výkonu, o určení (popření) rodičovství nebo o nezrušitelné osvojení (§ 237 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (§ 237 odst. 3 o. s. ř.).

Žalovaný dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé. Podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. dovolání není přípustné, a to již proto, že ve věci nebylo soudem prvního stupně vydáno rozhodnutí ve věci samé, které by bylo odvolacím soudem zrušeno. Dovolání žalovaného proti rozsudku odvolacího soudu tedy může být přípustné jen při splnění předpokladů uvedených v ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není založena již tím, že dovolatel tvrdí, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Přípustnost dovolání nastává tehdy, jestliže dovolací soud za použití hledisek, příkladmo uvedených v ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř., dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu ve věci samé po právní stránce zásadní význam skutečně má.

V projednávané věci odvolací soud mimo jiné řešil právní otázky (mající pro rozhodnutí ve věci samé povahu otázek předběžných), zda pronajmutí nebytových prostorů v zastavené nemovitosti zástavním dlužníkem představuje „zhoršení zástavy na újmu zástavního věřitele“ ve smyslu ustanovení § 151e odst. 2 obč. zák. (ve znění účinném do 31. 12. 2000) a zda právní úkon, který má za následek „zhoršení zástavy na újmu zástavního věřitele“, je podle ustanovení § 39 obč. zák. neplatný. Uvedené právní otázky dosud nebyly v rozhodování odvolacího soudu vyřešeny. Vzhledem k tomu, že jejich posouzení bylo pro rozhodnutí projednávané věci významné (určující), představuje napadený rozsudek odvolacího soudu rozhodnutí, které má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné, proto rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Z hlediska skutkového stavu bylo soudy zjištěno (správnost skutkových zjištění přezkumu dovolacího soudu nepodléhá – srov. § 241a odst. 2 a § 242 odst. 3 o. s. ř.), že podle zástavních smluv ze dne 23. 4. 1997 a ze dne 22. 4. 1998, uzavřených mezi K. bankou, a. s., a P. J., bylo k zajištění pohledávek K. banky, a. s., ze smlouvy o úvěru ze dne 23. 4. 1997 „znějící na jistinu 2 400 000 Kč“ a ze smlouvy o úvěru ze dne 22. 4. 1998 „znějící na jistinu 1 670 000 Kč“ zřízeno zástavní právo k budově čp. 1084 v P. postavené na pozemku st. parc. č. 1859 v kat. úz. P., zapsané u Katastrálního úřadu P. – j. na listu vlastnictví č. 1943 pro obec a kat. úz. P., která byla ve vlastnictví P. J.; v uvedených zástavních smlouvách (v čl. III bodu 3) si strany sjednaly, že se zástavce „po dobu existence zajišťované pohledávky“ zdrží „jakékoliv dispozice se zástavou dle této smlouvy, která by

znesnadňovala nebo znemožňovala realizaci zástavy, zejména že bez souhlasu zástavního věřitele nesjedná další zástavní právo, předkupní právo, věcné břemeno či nájem zástavy.“ Dne 21. 12. 1999 uzavřel P. J. se žalovaným smlouvu o nájmu, podle které pronajal žalovanému uvedenou nemovitost s účinností od 1. 1. 2000 na dobu 20 let „s opcí na dalších 10 let“ za nájemné ve výši 300 000 Kč ročně; v dodatku k této smlouvě ze dne 21. 12. 1999 bylo sjednáno, že nájemné za dobu 19 let ve výši 5 700 000 Kč je splatné při podpisu této smlouvy. Na návrh zástavního věřitele byla zastavená nemovitost dne 18. 4. 2001 prodána v opakované nedobrovolné dražbě provedené podle zákona č. 26/2000 Sb. žalobci.

Podle ustálené judikatury soudů je třeba platnost právních úkonů (včetně nájemních smluv) posuzovat v okamžiku a se zřetelem na okolnosti, kdy byl právní úkon učiněn. Otázku, zda v projednávané věci je nájemní smlouva ze dne 21. 12. 1999 platným právním úkonem, je proto třeba i v současné době řešit podle právních předpisů v té době účinných, zejména podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 267/1994 Sb., č. 104/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 89/1996 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 91/1998 Sb. a č. 165/1998 Sb., tedy podle občanského zákoníku ve znění účinném do 31. 3. 2000.

Podle ustanovení § 151a odst. 1, části věty před středníkem, obč. zák. zástavní právo slouží k zajištění pohledávky a jejího příslušenství tím, že v případě řádného a včasného nesplnění je zástavní věřitel oprávněn domáhat se uspokojení z věci zastavené.

Zástavní právo má – jak vyplývá z citovaného ustanovení – v první řadě funkci zajišťovací; zabezpečuje pohledávku zástavního věřitele již od okamžiku svého vzniku, vede (motivuje) dlužníka k tomu, aby pohledávku zástavního věřitele dobrovolně splnil, a zástavnímu věřiteli poskytuje jistotu, že se bude moci uspokojit ze zástavy, nebude-li jeho pohledávka řádně a včas splněna. Nebyla-li pohledávka zástavního věřitele řádně a včas splněna, uplatní se uhrazovací funkce zástavního práva; zástavní věřitel je oprávněn uspokojit se ze zástavy, aniž by musel spoléhat na to, že se domůže úhrady své pohledávky z majetku dlužníka.

Zástavní právo je právem subsidiárním a akcesorickým. Subsidiarita zástavního práva vyjadřuje, že jde o podpůrný zdroj uspokojení pohledávky zástavního věřitele, který se uplatní jen tehdy, jestliže pohledávka nebyla dlužníkem dobrovolně splněna a ani nezanikla jiným způsobem. Akcesorickým je zástavní právo zejména proto, že vzniká pouze tehdy, vznikla-li platně také pohledávka, k jejímuž zajištění má sloužit.

Zástavní právo je – jak vyplývá zejména ze zařazení jeho právní úpravy do části druhé občanského zákoníku – právem věcným. Znamená to mimo jiné, že zástavní právo, které platně vzniklo, zásadně (nestanoví-li zákon jinak) působí proti každému pozdějšímu vlastníku zástavy.

Uspokojení zajištěných pohledávek a jiných práv váznoucích na zástavě se řídí principem priority. Uvedený princip je vyjádřen též v ustanovení § 151e odst. 1 obč. zák., podle kterého, vznikne-li na zástavě více zástavních práv, uspokojí se přednostně zástavní právo svým vznikem nejstarší, pokud zákon nestanoví něco jiného.

Zástavní právo zásadně nebrání vlastníku zástavy (zástavnímu dlužníku) nakládat se zástavou. Nestanoví-li zákon něco jiného, může zástavní dlužník zástavu zcizit, znovu ji zastavit, zřídit k ní věcné břemeno, dát ji do nájmu nebo do jiného užívání apod. Zástavní právo je vybudováno jako věcné právo a na principu priority právě proto, aby – na rozdíl od dřívějšího institutu omezení převodu nemovitosti – umožnilo, v zájmu řádného a účelného hospodářského využití zástavy, uvedené nakládání se zástavou, aniž by tím byla (mohla být) dotčena práva zástavního věřitele. Případná ujednání, kterými by byl zástavní dlužník v rozporu se zákonem vyloučen nebo omezen v takovém nakládání se zástavou, odporují účelu (smyslu) zástavního práva zákonem sledovanému, a jsou proto podle ustanovení § 39 obč. zák. neplatnými právními úkony. Má-li se úspěšně naplnit uhrazovací funkce zástavního práva (tj. nebyla-li zajištěná pohledávka řádně a včas splněna a vzniklo-li tedy zástavnímu věřiteli právo na uspokojení ze zástavy), musí být zástavnímu věřiteli zaručeno také to, aby ze zpeněžení zástavy byl dosažen takový výtěžek, jaký bylo možné očekávat při zřízení zástavního práva. V zájmu ochrany zástavního věřitele na řádné uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy proto ustanovení § 151e odst. 2 obč. zák. ukládá zástavnímu dlužníkovi, aby se zdržel všeho, čím se zástava zhoršuje na újmu zástavního věřitele; v ustanovení § 151e odst. 2 obč. zák. se sice hovoří o zástavci (a nikoliv o zástavním dlužníkovi), ale jde o legislativní nedůslednost v terminologii, neboť z povahy tímto ustanovením založené povinnosti vyplývá, že je směřována nikoliv vůči zástavci (tj. osobě, která poskytla podle zástavní smlouvy zástavnímu věřiteli zástavu), ale proti zástavnímu dlužníkovi (tj. vlastníku zástavy).

S názorem odvolacího soudu, podle kterého je ve smyslu ustanovení § 39 obč. zák. neplatný takový právní úkon, kterým by zástavní dlužník porušil povinnost uloženou mu ustanovením § 151e odst. 2 obč. zák., dovolací soud nesouhlasí.

Na újmu zástavního věřitele se zástava zhorší – jak vyplývá z funkcí a povahy zástavního práva – tehdy, jestliže nebude možné při jejím zpeněžení dosáhnout takový výtěžek, který bylo možné očekávat při zřízení zástavního práva a který současně nebude postačovat k plné úhradě zajištěné pohledávky s příslušenstvím, popřípadě k úhradě zajištěné pohledávky s příslušenstvím ve sjednaném rozsahu. Nemohou být žádné pochybnosti o tom, že na újmu zástavního věřitele se může zástava zhoršit nejen faktickými činy zástavního dlužníka (tj. tím, že zástavu například poškodí, zničí nebo učiní neupotřebitelnou), ale i v důsledku právních úkonů (právního jednání) zástavního dlužníka týkajících se zástavy.

Při úvaze, jaké má porušení povinnosti uložené zástavnímu dlužníkovi ustanovením § 151e odst. 2 obč. zák. právní následky, nemůže být pomínuta skutečnost, že i po zřízení zástavního práva zůstává vlastníkem zástavy zástavní dlužník a že

úkony (činy) jím provedené se především dotýkají jeho majetku; zhorší-li se zástava na újmu zástavního věřitele, současně to zpravidla znamená, že se sníží (zmenší) majetek zástavního dlužníka. Učinil-li tedy zástavní dlužník právní úkon týkající se zástavy, který vedl – proto, že zhoršuje zástavu na újmu zástavního věřitele – ve svých důsledcích ke snížení (zmenšení) majetku samotného vlastníka zástavy, nelze – s ohledem na obsah vlastnických práv zástavního dlužníka a vzhledem k funkcím a účelu zástavního práva – úspěšně dovozovat, že by takový právní úkon odporoval svým obsahem nebo účelem zákonu nebo zákon obcházel anebo se přičil dobrým mravům. Následkem porušení povinnosti uložené v ustanovení § 151e odst. 2 obč. zák. proto není neplatnost právního úkonu.

Sankci za porušení povinnosti uvedené v ustanovení § 151e odst. 2 obč. zák. ve prospěch zástavního věřitele obsahuje v první řadě ustanovení § 151e odst. 3 obč. zák. Způsobí-li zástavní dlužník zhoršení zástavy na újmu zástavního věřitele (a nebude tedy možné při zpeněžení zástavy dosáhnout takový výtěžek, který bylo možné očekávat při zřízení zástavního práva a který současně nebude postačovat k plné úhradě zajištěné pohledávky s příslušenstvím, popřípadě k úhradě zajištěné pohledávky s příslušenstvím ve sjednaném rozsahu), znamená to, že – jak se uvádí v ustanovení § 151e odst. 3 obč. zák. – zástava ztratila na ceně tak, že zajištění pohledávky se stalo nedostatečným. Na porušení povinnosti uvedené v ustanovení § 151e odst. 2 obč. zák. pak má zástavní věřitel právo reagovat tím, že bude od dlužníka požadovat, aby zajištění bez zbytečného odkladu přiměřeně doplnil; jestliže to dlužník neučiní, stane se splatnou ta část pohledávky zástavního věřitele, která není v důsledku snížení (ztráty) ceny zástavy zajištěna. Způsobil-li zástavní dlužník zhoršení zástavy na újmu věřitele (snížení nebo ztrátu ceny zástavy), porušil tím svou právní povinnost; jestliže tak učinil zaviněně, odpovídá za škodu (§ 420 obč. zák.), která zástavnímu věřiteli vznikla v důsledku toho, že při zpeněžení zástavy nebyl dosažen takový výtěžek, který by – kdyby nedošlo k zaviněnému protiprávnímu jednání zástavního dlužníka – bylo možné očekávat, jestliže z dosaženého výtěžku nebyla plně uspokojena zajištěná pohledávka s příslušenstvím. Odpovědnost za škodu v takovém případě vzniká bez ohledu na to, zda zástavní věřitel využil práva postupovat podle ustanovení § 151e odst. 3 obč. zák.

Z výše uvedených důvodů dospěl dovolací soud k závěru, že právní úkon týkající se zástavy není neplatný jen proto, že zástavní dlužník při jeho uzavření porušil povinnost uvedenou v ustanovení § 151e odst. 2 obč. zák. Porušil-li zástavní dlužník tuto povinnost zaviněně, odpovídá zástavnímu věřiteli za škodu, která mu tím vznikla (§ 420 obč. zák.). Zástavní věřitel může kromě náhrady škody též požadovat po dlužníku, aby doplnil zajištění pohledávky, jestliže zástava ztratila na ceně tak, že se zajištění pohledávky prostřednictvím zástavního práva stalo nedostatečným (§ 151e odst. 3 obč. zák.). Dovolací soud nepovažuje za správný ani názor odvolacího soudu, že pronajmutím zastavené nemovitosti (nebytových prostorů v ní) žalovanému došlo ke zhoršení zástavy na újmu zástavního věřitele.

Vzhledem k tomu, že právo zástavního věřitele (K. banky, a. s.) na uspokojení ze zástavy vzniklo – podle zjištění soudů – v době po 1. 9. 1998 a že zástavní věřitel (K. banka, a. s.) toto právo uplatnil v době po 1. 1. 2001, platí pro zpeněžení zástavy za účelem uspokojení pohledávky zajištěné zástavním právem k budově čp. 1084 v P. postavené na pozemku st. parc. č. 1859 v k. ú. P., zapsané u Katastrálního úřadu P. – j. na listu vlastnictví č. 1943 pro obec a k. ú. P., právní úprava účinná od 1. 1. 2001 (srov. Čl. I bod 6 zákona č. 367/2000 Sb. a právní názor vyslovený v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 5. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1162/2001, které bylo uveřejněno pod č. 24 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2003), obsažená zejména v zákoně č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákonů č. 58/1969 Sb., č. 131/1982 Sb., č. 94/1988 Sb., č. 188/1988 Sb., č. 87/1990 Sb., č. 105/1990 Sb., č. 116/1990 Sb., č. 87/1991 Sb., č. 509/1991 Sb., č. 264/1992 Sb., č. 267/1994 Sb., č. 104/1995 Sb., č. 118/1995 Sb., č. 89/1996 Sb., č. 94/1996 Sb., č. 227/1997 Sb., č. 91/1998 Sb., č. 165/1998 Sb., č. 159/1999 Sb., č. 363/1999 Sb., č. 27/2000 Sb., č. 103/2000 Sb., č. 227/2000 Sb. a č. 367/2000 Sb. (dále jen „zákon“).

Podle ustanovení § 165 odst. 2 zákona zástavu lze zpeněžit na návrh zástavního věřitele ve veřejné dražbě nebo soudním prodejem zástavy.

Nařídí-li soud na návrh zástavního věřitele soudní prodej zástavy, zpeněží se zástava, kterou je nemovitost, podle ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí prodejem nemovitosti. Nájem, který se týká nemovitosti nebo její části (bytu nebo nebytového prostoru), představuje při tomto prodeji závadu (srov. § 336a o. s. ř.), která po prodeji nemovitosti v dražbě nadále zatěžuje nemovitost jen tehdy, jestliže bylo rozhodnuto, že prodejem v dražbě nezanikne, nebo jestliže za ni byla poskytnuta vydražiteli náhrada (srov. § 337h odst. 2 o. s. ř.).

Nájem je při prodeji nemovitosti cestou výkonu rozhodnutí závadou, o níž soud rozhodne, že prodejem v dražbě nezanikne, jen jestliže jde o nájem bytu nebo o takové nájemní právo, u něhož zájem společnosti vyžaduje, aby nemovitost zatěžovalo i nadále (srov. § 336a odst. 2 o. s. ř.). V posuzovaném případě byly nájemní smlouvou ze dne 21. 12. 1999 pronajaty nebytové prostory v předmětné nemovitosti, u nichž je nepochybné, že zájem společnosti nevyžaduje, aby nájemní právo nemovitost zatěžovalo i po jejím prodeji v dražbě. Za této situace by takové nájemní právo zatěžovalo předmětnou nemovitost i po jejím prodeji jen tehdy, kdyby na ně připadla úhrada z rozdělované podstaty a kdyby je vydražitel převzal (tj. kdyby náhrada za nájemní právo byla se souhlasem nájemce uděleným způsobem vyplývajícím z § 337b odst. 5 o. s. ř. vyplacena vydražiteli, který prohlásil, že toto právo přebírá). Má-li nájemní právo horší (pozdější) pořadí než vymáhaná pohledávka zástavního věřitele (jako by tomu bylo v posuzovaném případě, neboť nájemní právo vzniklo na základě nájemní smlouvy ze dne 21. 12. 1999 později než zástavní právo k nemovitosti, které zajišťovalo pohledávky K. banky, a. s.), může z rozdělované podstaty připadnout na nájemní právo úhrada, jen kdyby z ní byla plně uspokojena pohledávka zajištěná zástavním právem (srov. § 337c odst. 1 písm. c/ a § 337c odst. 2 o. s. ř.).

Z uvedeného mimo jiné vyplývá, že při soudním prodeji zástavy může být poskytnuta náhrada za nájemní právo (s výjimkou nájmu bytu nebo jiného nájemního práva, o němž bylo rozhodnuto, že prodejem v dražbě nezanikne), jež vzniklo později než zástavní právo, které zajišťuje vymáhanou pohledávku, jen tehdy, byl-li zástavní věřitel plně uspokojen; nedostane-li se na nájemní právo úhrada z rozdělované podstaty (například proto, že byla plně vyčerpána úhradou pohledávky zástavního věřitele), nájemní právo dnem právní moci rozvrhového usnesení vždy bez náhrady zanikne. Je tedy nepochybné, že za této situace pronajmutím nemovitosti (její části), k níž již platně vzniklo zástavní právo, nemohlo dojít ke zhoršení zástavy na újmu zástavního věřitele.

O zhoršení zástavy na újmu zástavního věřitele by bylo možné uvažovat jen tehdy, kdyby byl v zastavené nemovitosti pronajat byt nebo kdyby šlo o takové nájemní právo k nemovitosti (její části), u něhož by zájem společnosti vyžadoval, aby nemovitost zatěžovalo i nadále, avšak jen v případě, že by snížení výsledné ceny nemovitosti o cenu této závady mělo (oproti stavu, který tu byl před pronajmutím) za následek, že zástavní věřitel nebyl plně uspokojen; o takovou situaci by se však v posuzovaném případě – jak uvedeno již výše – nemohlo jednat.

Na tomto závěru nic nemění ani to, že při druhém možném způsobu zpeněžení zástavy (prodejem ve veřejné dražbě provedené podle zákona č. 26/2000 Sb.) nájemní právo týkající se prodávané nemovitosti (její části) nezaniká a vždy působí proti vydražiteli. Je totiž na zástavním věřiteli, aby – v případě, že mu vzniklo právo na uspokojení zajištěné pohledávky ze zástavy – zvážil, ke kterému ze dvou možných způsobů zpeněžení zastavené nemovitosti, na níž (na jejíž části) vázne nájemní právo, přistoupí. Rozhodne-li se pro prodej zástavy ve veřejné dražbě prováděné podle zákona č. 26/2000 Sb., musí být srozuměn i s tím, že nájemní právo bude působit proti vydražiteli (což se může projevit též ve vyšší výtěžku dražby), a každý, kdo ve veřejné dražbě vydraží nemovitost, musí uvažovat také s tím, že proti němu budou působit nájemní práva na nemovitosti váznoucí, a to i tehdy, kdyby v době dražby nebyla známa. Zvolí-li tedy zástavní věřitel takový způsob zpeněžení zastavené nemovitosti, při němž nedochází (nemůže dojít) k zániku nájemního práva na ní váznoucího, nelze z toho dovozovat, že by byl (mohl být) poškozen tím, že zástavní dlužník svou nemovitost (její část) po zřízení zástavního práva pronajal.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Veden chybným právním názorem o tom, že nájemní smlouva ze dne 21. 12. 1999 je neplatným právním úkonem pro rozpor s ustanovením § 151e odst. 2 obč. zák., se pak nezabýval otázkou její platnosti z jiných hledisek.

Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyšší soud jej podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Z titulu odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku neodpovídá škůdce (provozovatel) poškozenému za škodu v rozsahu částky odpovídající zvýšení sazby pojistného (tzv. ztrátě bonusu) ze smluvního havarijního pojištění za následující pojistné období.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1520/2001)

Obvodní soud pro Prahu 5 rozsudkem ze dne 28. 11. 2000 zastavil z důvodu zpětvzetí žaloby řízení o zaplacení 650 DEM s příslušenstvím, uložil oběma žalovaným společně a nerozdílně povinnost zaplatit žalobkyni 1239,50 DEM s 10% úrokem od 26. 7. 2000 do zaplacení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Při svém rozhodnutí vycházel ze zjištění, že dne 27. 7. 1998 došlo k dopravní nehodě, kterou zavinil druhý žalovaný a při níž došlo k poškození vozidla žalobkyně. Škodu na vozidle uplatnila žalobkyně u svého smluvního pojistitele – německé pojišťovny D., která jí poskytla pojistné plnění kromě částky 650 DEM představující tzv. spoluúčast žalobkyně (tuto částku později první žalovaná uhradila) a částky 1239,50 DEM, o niž byla zvýšena sazba pojistného na následující pojistné období z důvodu, že byl přerušen tzv. bezeškodní průběh pojištění. Protože první žalovaná, která je ze zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla povinna za druhého žalovaného nahradit poškozenému škodu, písemně odmítla žalobkyni částku 1239,50 DEM zaplatit, domáhá se jí žalobkyně z titulu náhrady škody po obou žalovaných. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že podle ustanovení § 427 obč. zák. za škodu odpovídá v plném rozsahu druhý žalovaný, za něhož je první žalovaná povinna škodu žalobkyni nahradit; její pasivní legitimace je dána ustanovením § 3 odst. 1 a § 9 odst. 2 vyhlášky č. 492/1991 Sb. Soud dovodil, že majetková újma žalobkyně, spočívající v navýšení pojistného smluvním pojistitelem částkou 1239,50 DEM, vznikla v příčinné souvislosti s dopravní nehodou, a bylo zcela na vůli žalobkyně, zda uplatní své nároky u smluvní pojišťovny či u zákonného pojistitele škůdce.

K odvolání první žalované **M ě s t s k ý s o u d** v Praze rozsudkem ze dne 13. 4. 2001 rozsudek soudu prvního stupně ve výroku ve vztahu k první žalované změnil tak, že žalobu proti ní zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudu obou stupňů s tím, že ve výroku o zastavení řízení a ve vyhovujícím výroku ve vztahu k druhému žalovanému zůstal rozsudek soudu prvního stupně odvoláním nedotčen. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, že bylo jen na žalobkyni, zda se při souběhu různých druhů pojištění bude domáhat plnění ze smluvního či zákonného pojištění, avšak její nárok na náhradu částky, o niž jí v souladu se smluvními podmínkami byla zvýšena havarijní pojistka u německé pojišťovny, je třeba posuzovat z hlediska nutnosti a účelnosti vynaložení této část-

ky žalovanou. Pojistné plnění smluvního havarijního pojistitele není náhradou škody, ale plněním, které nemusí být vázáno jen na dopravní nehodu nebo na zavinění jinou osobou. Smluvní pojistitel zpravidla nezkoumá, jak škoda vznikla, a na základě dohody s pojištěncem může požadovat navýšení pojistného či tzv. ztrátu bonusu. Riziko pojištěného ze ztráty výhod a možných vyšších nákladů pojistného v případě plnění z vlastního havarijního pojištění namísto plnění ze zákonného pojištění škůdce však nelze přenášet na první žalovanou (zákonnou pojistitelku škůdce), na niž žalobkyně reparaci škod vzniklých v souvislosti s dopravní nehodou před podáním žaloby nepožadovala.

Proti tomuto rozsudku podala žalobkyně dovolání, v němž uvádí, že odvolací soud nesprávně usoudil, že první žalovaná nebyla žalobkyní vyzvána k plnění částky 1239,50 DEM před podáním žaloby, neboť k tomu došlo dopisy ze dne 12. 6. 2000 a 21. 7. 2000, což ostatně první žalovaná potvrdila ve svých dopisech ze dne 15. 6. 2000 a 26. 7. 2000, v nichž sděluje, že odmítá žalovanou částku uhradit. Poukazuje na to, že druhý žalovaný jasně přiznal svoji vinu na předmetné nehodě a sdělil, že svého pojistitele uvědomil o nehodě do 15 dnů od jejího vzniku, nehoda byla šetřena Policií ČR a alkohol byl vyloučen. Druhý žalovaný má proto právo, aby za něj první žalovaná škodu nahradila, a za situace, kdy odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně ku prospěchu první žalované, bylo by v rozporu s dobrými mravy na něm požadovat úhradu žalované částky, když pochybil pouze v tom, že spoléhal na svého zákonného pojistitele a sám nepodal odvolání. Navrhla zrušení rozsudku odvolacího soudu.

První žalovaná ve svém vyjádření uvedla, že se v případě nároku žalobkyně nejedná o škodu, která byla způsobena v příčinné souvislosti s dopravní nehodou, ale kterou si žalobkyně způsobila sama tím, že si vyžádala pojistné plnění u svého „kaskopojistitele“ místo náhrady škody u pojistitele škůdce ze zákonného pojištění. Navrhla zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Podle ustanovení části dvanácté, hlavy I, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1. 1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000).

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř., přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 238 odst. 1 písm. a) o. s. ř., je opodstatněné. Proto rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Podle § 822 obč. zák. z pojištění odpovědnosti za škody má pojištěný (škůdce) právo, aby v případě pojistné události pojistitel za něho nahradil podle pojistných podmínek škodu, za kterou pojištěný škůdce odpovídá. Podle § 823 obč. zák. náhradu platí pojistitel poškozenému; poškozený však právo na plnění proti pojistiteli nemá, nestanoví-li zvláštní předpis jinak.

Podle ustanovení § 3 vyhlášky č. 492/1991 Sb., kterou se stanoví rozsah a podmínky zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla (ve znění do 31. 12. 1998), má pojištěný právo, aby pojišťovna za něho nahradila v rozsahu a ve výši podle příslušných právních předpisů poškozeným uplatněné a prokázané nároky na náhradu škody způsobené provozem motorového vozidla jinému. Pojistnou událostí je vznik povinnosti pojištěného nahradit škodu (§ 3 odst. 3 citované vyhlášky).

Podle § 7 odst. 1 citované vyhlášky náhradu platí pojišťovna poškozenému; poškozený však nemá právo na plnění proti pojišťovně, s výjimkou případů uvedených v § 3 odst. 4, v § 8, v § 9 odst. 2 a § 10 odst. 5.

Vyhláška č. 492/1991 Sb. v ustanovení § 7 odst. 1 upravuje výjimky ze zásady, že poškozený nemá přímé právo na plnění vůči pojišťovně. V případě smrti pojištěného nebo nebyla-li zjištěna osoba odpovědná za škodu, zakládá vyhláška v ustanovení § 3 odst. 4 a § 8 odst. 2 poškozenému právo přímo proti pojišťovně uplatnit nárok, aby mu nahradila škodu za pojištěného, který je mrtvý nebo neznámý. Ustanovení § 9 odst. 1 vyhlášky upravuje dobu splatnosti plnění pojistitele, a to v závislosti na skončení šetření (tj. na dohodu pojišťovny s poškozeným o výši náhrady škody) či na obdržení pravomocného rozhodnutí o výši náhrady škody. K zahájení šetření nutného ke zjištění rozsahu povinnosti pojišťovny plnit je třeba, aby pojištěný ohlásil pojistnou událost a uplatnil tak právo, aby pojišťovna za něho nahradila škodu, za kterou on odpovídá. Ustanovení § 9 odst. 2 citované vyhlášky navazuje na odst. 1 tohoto ustanovení a pro případ, že pojišťovna písemně odmítla poškozenému nahradit škodu nebo její část, dává poškozenému oprávnění uplatnit své nároky u soudu jak proti pojištěnému, tak i proti pojišťovně. V ustanovení § 9 odst. 2 citované vyhlášky se nejedná o samostatné právo poškozeného proti pojišťovně na vyplacení toho, co je pojišťovna povinna nahradit za svého pojištěnce, ale o možnost uplatnit u soudu nejen nárok vůči škůdci na náhradu škody, o jejíž výši nebylo vydáno pravomocné rozhodnutí, ale zároveň i nárok vůči jeho pojišťovně, která – ač je povinna za pojištěnce vyplatit poškozenému náhradu škody v rozsahu, v jakém za ni pojištěný škůdce odpovídá – plnit odmítla; jde tedy o dva nároky poškozeného.

Má-li poškozený právo na plnění jak proti škůdci, tak i proti jeho pojistiteli, avšak plnění může dostat jen jednou, jde o situaci nikoliv ojedinělou v občansko-právních vztazích, kdy jeden subjekt má nárok na totéž plnění proti dvěma subjektům, přičemž proti každému z nich z jiného právního důvodu; proti škůdci jde

o nárok z titulu náhrady škody, proti jeho pojistiteli jde o zvláštní právo na plnění, za splnění stanovených podmínek založené ustanovením § 9 odst. 2 vyhlášky č. 492/1991 Sb. Postavení škůdce a jeho pojistitele vůči poškozenému je v takovém případě obdobné postavení dlužníka a ručitele vůči věřiteli, tzn., že se jedná o dva závazky zaplatit věřiteli stejný dluh, přičemž věřitel nemůže dostat totéž plnění dvakrát – od dlužníka i od ručitele. Jejich vzájemný vztah je takový, že v tom rozsahu, v jakém splnil věřiteli jeden z nich, zaniká dluh a tím i povinnost druhého. Jsou-li oba žalováni v jednom řízení, mají postavení samostatných společníků, nevzniká mezi nimi pasivní solidarita a jedním soudním rozhodnutím může být každý z nich zavázán k plnění celého dluhu věřiteli, avšak ve výroku rozhodnutí musí být vymezen jejich vzájemný vztah (tj. že plněním jednoho z nich zaniká v rozsahu tohoto plnění povinnost druhého), neboť bez toho by se u závazku s dělitelným plněním uplatnila při soudním výkonu rozhodnutí zásada rovných podílů dlužníků na celkovém dluhu vůči věřiteli. Oba povinní mohou být ovšem žalováni věřitelem na splnění dluhu každý zvlášť v jiném řízení a oba hmotněprávní nároky mohou být také pravomocně přiznány. Pokud by však v takovém případě i po zániku dluhu splněním ze strany jednoho z nich požadoval věřitel plnění na druhém, ten má možnost se v exekučním řízení ubránit námitkou podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., že po vydání rozhodnutí zaniklo právo jím přiznané (srov. např. rozsudek NS ČR ze dne 24. 7. 2002, sp. zn. 25 Cdo 499/2002).

Především nelze souhlasit s názorem odvolacího soudu, který vzhledem k tomu, že odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně podala jen první žalovaná, dovodil, že ve vztahu k druhému žalovanému zůstal rozsudek soudu prvního stupně odvoláním nedotčen.

Bylo-li soudem prvního stupně rozhodnuto o několika právech se samostatným skutkovým základem nebo týká-li se rozhodnutí několika účastníků, z nichž každý jedná v řízení sám za sebe (tj. samostatných společníků ve smyslu ustanovení § 91 odst. 1 o. s. ř.), a odvolání se výslovně vztahuje jen na některá práva nebo na některé účastníky, není právní moc výroku, který není napaden, odvoláním dotčena; to neplatí v případech, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který odvoláním nebyl výslovně dotčen, nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (srov. § 206 odst. 2 o. s. ř.). Odvolací soud projedná věc v mezích, ve kterých se odvolatel domáhá přezkoumání rozhodnutí; tímto rozsahem není vázán ve věcech, v nichž lze zahájit řízení bez návrhu, v případech, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který nebyl odvoláním dotčen, v případech, kde jde o taková společná práva nebo povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně, a kde platí úkony jednoho z nich i pro ostatní (nerozlučné společníky ve smyslu ustanovení § 91 odst. 2 o. s. ř.), třebaže odvolání podal jen některý z účastníků, nebo jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky (srov. § 212 odst. 1 písm. a/ až d/ o. s. ř.).

Způsob vypořádání vztahu mezi oběma žalovanými, tj. mezi pojištěným a jeho pojistitelem ze zákonného pojištění odpovědnosti za škody, patří k případům, kdy z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi nimi. V důsledku odvolání podaného první žalovanou proto nenabyl rozsudek soudu prvního stupně právní moci nejen ve výroku, kterým byly uloženy povinnosti této žalované, ale ani ve výroku ve vztahu k druhému žalovanému. Odvolací soud tedy nebyl vázán rozsahem odvolání první žalované a měl (srov. § 212 odst. 1 písm. d/ o. s. ř.) věc projednat a rozhodnout též ve vztahu k druhému žalovanému. Protože tak neučinil, trpí řízení před odvolacím soudem vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; dovolací soud k této vadě ve smyslu ustanovení § 242 odst. 3, věť druhé, o. s. ř. přihlédl, i když nebyla v dovolání uplatněna.

K právnímu posouzení věci je pak třeba uvést: předpokladem povinnosti pojistitele podle § 822 obč. zák. nahradit za pojištěného škodu je, že za tuto škodu pojištěný poškozenému odpovídá.

Rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze zjištění, že smluvní pojistitel žalobkyně, jímž je německá pojišťovna D., poskytl žalobkyni pojistné plnění za poškození jejího vozidla při havarii dne 27. 7. 1998 a na základě toho jí pro porušení tzv. bezeškodního průběhu pojištění zvýšil platby pojistného o částku 1239,50 DEM (tzv. vícezatížení), jejíž náhrady se žalobkyně domáhá z titulu náhrady škody.

Předpoklady odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků podle § 427 obč. zák. jsou škodná událost vyvolaná zvláštní povahou provozu dopravních prostředků, vznik škody a příčinná souvislost mezi nimi. Nezbytným předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu, a to jak u objektivní odpovědnosti, tak u odpovědnosti založené na principu zavinění, je existence příčinné souvislosti (vztah příčiny a následku) mezi právní skutečností, za niž se odpovídá, a vznikem majetkové újmy (škody). O vztah příčinné souvislosti se jedná, vznikla-li škoda následkem protiprávního úkonu škůdce, popř. následkem uvedené škodné události, tedy, je-li doloženo, že nebyť protiprávního úkonu či škodné události, ke škodě by nedošlo.

Při nehodě způsobené druhým žalovaným nedošlo ke vzniku tvrzené majetkové újmy žalobkyně a samotná tato nehoda nebyla příčinou toho, že smluvní pojistitel žalobkyně jí zvýšil sazby pojistného. Skutečností, na niž je obvykle vázána povinnost pojištěnce plnit svému pojistiteli platby pojistného v určité (vyšší než doposud) výši, je smluvená podmínka, jíž je nedodržení tzv. bezeškodního průběhu pojištění, tedy ta skutečnost, že v určitém časovém úseku bylo smluvním pojistitelem pojištěnci vyplaceno pojistné plnění, a nikoliv okolnost, zda pojištěná věc byla poškozena jednáním třetí osoby (osoby mimo pojistný vztah). Ke zvýšení plateb pojistného nedošlo v důsledku střetu vozidel (v jeho důsledku došlo k poškození vozu), ale v důsledku toho, že havarijní pojišťovna vyplatila v souladu se svými pojistnými podmínkami pojistné plnění svému pojištěnci a v souladu s těmito podmínkami a pojistnou smlouvou pak upravila práva a povinnosti smluv-

ních stran v jejich právním vztahu. Zvýšení sazby pojistného (tzv. ztráta bonusu) ze smluvního havarijního pojištění za následující pojistné období tak nelze považovat za majetkovou újmu, jejíž vznik je v příčinné souvislosti se škodnou událostí, popř. s protiprávním jednáním škůdce, a pokud za ni druhý žalovaný neodpovídá, není ani první žalovaná povinna ve smyslu ustanovení § 822 obč. zák. za něj ze zákonného pojištění nahradit škodu.

Z uvedeného vyplývá, že řízení u odvolacího soudu je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.), dovolací soud proto rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1 a 2 o. s. ř.).

Společný nájem nebytových prostor manžely může soud zrušit za analogického použití § 705 odst. 2 a 3 obč. zák.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 26 Cdo 2659/2000)

O k r e s n í s o u d v Ostravě rozsudkem ze dne 10. 11. 1999 zrušil právo společného nájmu účastníků k družstevnímu bytu č. 5 v O. – V., sestávajícímu ze čtyř pokojů, kuchyně a příslušenství (dále též „předmětný družstevní byt“ nebo „byt“), a právo společného nájmu účastníků k družstevní garáži č. 1 v O. – V., (dále též „předmětná družstevní garáž“ nebo „garáž“), rozhodl, že „výlučnou nájemkyní bytu a garáže a členkou družstva zůstává“ žalobkyně, zavázal žalovaného vyklidit byt do patnácti dnů od zajištění náhradního bytu a vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně vzal zejména za prokázáno, že účastníci se stali v roce 1987 za trvání manželství společnými uživateli předmětného družstevního bytu a vzniklo jim i právo společného užívání předmětné družstevní garáže, že poté, kdy bylo manželství účastníků pravomocně rozvedeno (ke dni 19. 8. 1998), nedošlo mezi účastníky k dohodě o dalším užívání bytu a garáže, že pronajímatel Stavební bytové družstvo N. ponechal rozhodnutí o dalším užívání těchto objektů na úvaze soudu (sdělil, že „nenavrhuje žádné stanovisko“) a že byt a garáž „netvoří jeden funkční celek.“ Okresní soud dále dovodil, že právo osobního užívání bytu i garáže se dne 1. 1. 1992 změnilo na nájem, a při aplikaci ustanovení § 705 odst. 2 a 3 obč. zák. na zjištěný skutkový stav (za situace, kdy účastníci nemají nezletilé děti a pronajímatel ponechal určení dalšího uživatele na soudu) se zabýval dalšími hledisky důležitými pro toto určení. Zásluhy o získání bytu, příčiny rozvratu manželství, jak je zjistil rozvodový soud, i hledisko účelného využití bytu považoval přitom u obou účastníků za stejné, takže rozhodnutí, jímž určil výlučnou nájemkyní bytu žalobkyni, opřel o skutečnost, že předmětný družstevní byt užívá žalobkyně sama od doby, kdy žalovaný v polovině roku 1997 opustil společnou domácnost, že od právní moci rozhodnutí o rozvodu manželství sama hradí i náklady spojené s užíváním bytu a že žalovaný se z trvalého pobytu v bytě odhlásil již 16. 3. 1998. Povinnost žalovaného vyklidit předmětný družstevní byt vázal okresní soud na zajištění náhradního bytu, protože v řízení nebylo prokázáno, že by žalovaný měl jinou možnost bydlení.

Ohledně předmětné družstevní garáže vzal soud prvního stupně za prokázáno, že žalobkyně ji užívala od roku 1987 po celou dobu až do současnosti, zatímco žalovaný tak po svém odchodu ze společné domácnosti nečiní a od právní moci rozvodu se nepodílí ani na platbách spojených s užíváním garáže, které hradí sama žalobkyně. Tato zjištění vedla okresní soud k výše citovanému rozhodnutí, jímž určil výlučnou užívatelkou předmětné družstevní garáže žalobkyni.

K r a j s k ý s o u d v Ostravě rozhodoval o odvoláních obou účastníků proti citovanému rozhodnutí rozsudkem ze dne 11. 4. 2000. Řízení o odvolání žalobkyně, které směřovalo pouze proti nákladovému výroku prvostupňového rozhodnutí, zastavil, neboť toto odvolání bylo vzato zpět. K odvolání žalovaného, který napadl výroky týkající se předmětné družstevní garáže, krajský soud rozsudek okresního soudu „v napadené části, tj. v odstavci I. a II. výroku, pokud jím bylo rozhodnuto o družstevní garáži, a v odstavci IV. výroku“ potvrdil a žalovaného zavázal, aby žalobkyni nahradil náklady odvolacího řízení. Odvolací soud převzal skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně jako správná a za správné označil i jeho právní posouzení věci. Nesdílel právní názor žalovaného, vyjádřený v odvolání, že právní režim užívání nebytových prostor – tedy i garáží – se řídí (jen) zákonem č. 116/1990 Sb. a že proto „problém s užíváním garáže lze vyřešit jen dohodou.“ Podle odvolacího soudu aplikoval soud prvního stupně správně ustanovení § 705 odst. 2 a § 871 obč. zák. S ohledem na ustanovení § 853 obč. zák. – dovozoval dále odvolací soud – je problematika tohoto sporu, týkajícího se družstevní garáže, řešena právě tímto zákonným ustanovením. Na podporu uvedeného právního závěru poukázal krajský soud i na stanovky SBD N., podle nichž „problematika nebytových prostor je řešena přiměřeně právě ustanoveními o nájmu bytu.“ Vzhledem k tomu, že své rozhodnutí neshledal po právní stránce zásadním, zamítl krajský soud návrh na žalovaného na připsuštění dovolání.

Žalovaný podal proti rozsudku odvolacího soudu dovolání, jehož přípustnost opřel o ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř., když zdůraznil, že jeho „dovolání má po právní stránce zásadní význam,“ neboť „v tomto smyslu není známa publikovaná judikatura.“ Uplatněné dovolací důvody podřadil ustanovení § 241 odst. 3 písm. b), c) a d) o. s. ř. Namítal, že v řízení před soudy obou stupňů nebyl proveden „písemný důkaz“ stanovami SBD N., o něž je opřen napadený rozsudek, že takový postup odporuje ustanovení § 132 a § 129 o. s. ř. a že stanovky SBD nemohou „rozhodovat o nebytových prostorách jako o nájmu bytu.“ Poukazoval na to, že družstevní garáž, která navíc netvoří s bytem jeden funkční celek (je naprosto oddělená), nesdílí právní režim bytu, „podléhá jiné úpravě jak smluvní, tak právní“ a nemůže se co do trvání nájmu nebo užívání spravovat ustanovením § 705 obč. zák. Dovolatel vytkl odvolacímu soudu, že v daném případě rozhodl v rozporu se zákonem č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor; v dovolání též vyjádřil názor, že (soud) „měl rozhodovat samosebou podle jiných ustanovení o nájmech, nikoliv o nájmu bytu.“ Poukázal na § 853 obč. zák., podle kterého – dle (nepřesné) citace uvedené v dovolání – „občanskoprávní vztahy, které nejsou zvlášť upraveny ustanoveními tohoto zákona, tj. občanského zákona, se upravují obsahem a účelem nejbližším“, a vyjádřil názor, že se v daném případě jedná „o zákon č. 116/1990 Sb. upravující užívání nebytových prostor“. Zpochybnil také správnost skutkových zjištění o užívání garáže žalobkyní, resp. neužívání žalovaným, namítal, že tato zjištění nemají oporu v provedeném dokazování, a vznesl i výtku vadného hodnocení důkazů „proti

jejich evidentnímu smyslu a významu“. Vycházejí z této argumentace navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k novému projednání. Žalobkyně se k dovolání nevyjádřila.

Podle části dvanácté, hlavy první, bodu 17. zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů, se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (to jest podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 1. 2001).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání, které bylo podáno včas osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) za splnění zákonné podmínky řízení (advokátního zastoupení dovolatele podle § 241 odst. 1 a 2 o. s. ř.), má obsahové a formální náležitosti podle § 241 odst. 2 o. s. ř. Poté se zabýval jeho přípustností, neboť toliko z podnětu dovolání, které je přípustné, může být přezkoumána správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných (způsobilých) dovolacích důvodů.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.). V případě potvrzujícího rozsudku odvolacího soudu přichází v úvahu přípustnost dovolání založená ustanoveními § 237 odst. 1, § 238 odst. 1 písm. b) a § 239 o. s. ř.

Vady vyjmenované v § 237 odst. 1 o. s. ř., které pro svou závažnost činí přípustným dovolání proti každému rozhodnutí odvolacího soudu (s výjimkami uvedenými v § 237 odst. 2 o. s. ř.) a k nimž dovolací soud přihlíží, i když dovoláním nejsou uplatněny (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.), dovolatel nenamítá a ze spisu se nepodávají.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Není naplněn ani předpoklad přípustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. b) o. s. ř., neboť rozsudek Okresního soudu v Ostravě ze dne 10. 11. 1999, potvrzený napadeným rozsudkem odvolacího soudu, byl jeho prvním rozhodnutím ve věci (nešlo tedy o nové a obsahově odlišné rozhodnutí po předchozí kasaci původního rozsudku krajským soudem).

Přípustnost dovolání žalovaného rovněž nemá oporu v ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř., neboť odvolací soud ji ve výroku svého potvrzujícího rozsudku nevyslovil (naopak návrhu žalovaného na vyslovení přípustnosti tohoto mimořádného opravného prostředku nevyhověl).

Zbývá tak pouze ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř. (na které ostatně dovolatel výslovně odkazuje), podle něhož, nevyhoví-li odvolací soud návrhu účastníka na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením

potvrzujícího rozsudku, je dovolání podané tímto účastníkem přípustné, jestliže dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam.

Základní předpoklad pro posouzení přípustnosti dovolání podle tohoto procesního ustanovení (návrh účastníka, aby soud dovolání připustil) je naplněn, neboť žalovaný v odvolacím řízení přednesl uvedený návrh a konkretizoval jej tak, že zásadní právní význam spatřuje v otázce možnosti „použití ustanovení § 705 při otázkách týkajících se garáží“.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. platí, že dovolací soud – s výjimkou vad v tomto ustanovení uvedených, k nimž za podmínek zákonem stanovených přihlíží z úřední povinnosti – je vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně toho, jak byly dovolatelem obsahově vymezeny; proto se mohou právní otázky, na nichž napadené rozhodnutí spočívá, stát skutečným předmětem dovolacího přezkumu jen tehdy, napadl-li dovolatel jejich posouzení odvolacím soudem (zpochybněl-li dovoláním řešení, která ve vztahu k nim odvolací soud přijal).

K tomu, aby konkrétní dovolání mohlo být shledáno přípustným podle § 239 odst. 2 o. s. ř., je také zapotřebí, aby dovolací soud dospěl k závěru, že rozsudek odvolacího soudu – právě pro otázky objektivně otevřené přezkumu a dovoláním skutečně zpochybněné – je rozsudkem zásadně významným po právní stránce; v opačném případě (tj. neučiní-li dovolací soud tento závěr) musí být dovolání odmítnuto jako nepřípustné bez věcného projednání (§ 243b odst. 4, § 218 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.). Pro závěr o existenci zásadního významu po právní stránce podle § 239 odst. 2 o. s. ř. je nezbytné, aby posouzení určité právní otázky mělo obecnější přesah: musí jít proto o řešení právní otázky, jež je významná nejen pro rozhodnutí v konkrétní projednávané věci, ale i pro posouzení jiných (obdobných) právních poměrů, a může mít proto vliv na obecnou rozhodovací činnost soudů. Tak je tomu především v případech, jde-li o otázku doposud judikaturou vyšších soudů neřešenou nebo otázku, jejíž řešení není jednotné, nebo tehdy, posoudil-li odvolací soud určitou právní otázku jinak, než je posuzována v konstantní (zejména publikované) judikatuře těchto soudů, případně shledá-li dovolací soud, že existují důvody, pro které je zapotřebí se od stávající judikatury odchýlit. V dané věci měla pro rozhodnutí odvolacího soudu zásadní význam právní otázka (dotčená dovoláním), zda lze při rozhodování soudu o žalobě na zrušení práva společného nájmu nebytového prostoru (družstevní garáže) aplikovat analogicky (tj. za použití § 853 obč. zák.) ustanovení § 705 obč. zák. o zrušení práva společného nájmu bytu. Dovolací soud – odlišně od soudu odvolacího – shledal, že takto vymezená právní otázka naplňuje výše vyložená kritéria pro přípustnost dovolání podle § 239 odst. 2 obč. zák., neboť ji nelze považovat za otázku, jejíž výklad by byl v judikatuře vyšších soudů ustálen; zároveň – právě proto – může mít její řešení význam nejen pro výsledek řízení v konkrétním sporu účastníků (v této právní věci), ale je zde i možný přesah do obecné rozhodovací činnosti soudů.

Dovolání, jehož přípustnost se opírá o ustanovení § 239 odst. 2 o. s. ř., lze ovšem – kromě důvodů podle § 241 odst. 3 písm. a) a b) o. s. ř. – odůvodnit jen tvrzením, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.); naopak nemůže být uplatněn dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř., jehož prostřednictvím lze namítat, že skutková zjištění soudu nemají v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Zpochybní-li tedy dovolatel – jak se uvádí na jiném místě tohoto rozhodnutí – správnost skutkových zjištění odvolacího soudu (tvrzením, že zjištění o užívání garáže účastníky nemají oporu v provedeném dokazování, popř. že odvolací soud hodnotil důkazy, jež byly provedeny, „proti jejich evidentnímu smyslu a významu“), uplatnil tím právě dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. – tedy důvod, který v řízení o dovolání podle § 239 odst. 2 o. s. ř. použitelný není.

Nesprávným právním posouzením věci (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.) je pochybení soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav, tedy případ, kdy byl skutkový stav posouzen podle jiného právního předpisu, než který měl být správně použit, nebo byl-li sice aplikován správně určený právní předpis, ale soud jej nesprávně interpretoval (vyložil nesprávně podmínky obecně vyjádřené v hypotéze právní normy a v důsledku toho nesprávně aplikoval vlastní pravidlo, stanovené dispozicí právní normy). Nesprávné právní posouzení věci je způsobitelným dovolacím důvodem jen tehdy, bylo-li rozhodující pro výrok rozhodnutí odvolacího soudu, jinými slovy – jestliže na tomto – nesprávném – právním posouzení napadené rozhodnutí spočívalo.

V souzené věci dovolatel nepochybně právní závěr soudů obou stupňů, že účastníkům vzniklo v roce 1987 podle § 196 odst. 1, věty druhé, odst. 2, a podle § 197 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona 58/1969 Sb., zákona č. 146/1971 Sb. a zákona č. 131/1982 Sb., právo společného užívání místnosti nesloužící k bydlení (předmětné družstevní garáže), stejně tak nebrojí proti právnímu závěru, že podle § 871 odst. 1 a odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 146/1971 Sb., zákona č. 131/1982 Sb., zákona č. 94/1988, zákona č. 188/1988 Sb., zákona č. 87/1990 Sb., zákona č. 105/1990 Sb., zákona č. 116/1990 Sb., zákona č. 87/1991 Sb. a zákona č. 509/1991 Sb., se toto společné právo užívání nebytového prostoru změnilo na společný nájem. V době, kdy zákon č. 509/1991 Sb. nabyl účinnosti (tj. ke dni 1. 1. 1992), byla již ustanovení § 196 a § 197 obč. zák. zrušena. K jejich zrušení došlo s účinností ode dne 1. 5. 1990 ustanovením § 16 bodu 1. zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor (dále též jen „zákon č. 116/1990 Sb.“); posledně označený zákon současně ve svém § 15 odst. 1, větě první, stanovil, že práva užívání nebytových prostor, vzniklá podle dosavadních předpisů (tedy i právo společného užívání nebytového prostoru manžely), se řídí tímto zákonem a považují se za vztahy vzniklé na základě smlouvy uzavřené na dobu neurčitou. S účinností od 1. 1. 1992 (tedy novelizací provedenou zákonem č. 509/1991 Sb.) se

součástí občanského zákoníku stala právní norma obsažená v § 720 obč. zák., která stanoví, že nájem a podnájem nebytových prostor je upraven zvláštním předpisem (formou poznámky pod čarou zde občanský zákoník odkazoval na zákon č. 116/1990 Sb.). Z toho, že zákon č. 116/1990 Sb. je ve vztahu k občanskému zákoníku zvláštním právním předpisem, vyplývá, že nestanoví-li tato zvláštní úprava jinak, použijí se i na nájem nebytových prostor obecná ustanovení o nájemní smlouvě obsažená v ustanoveních § 663 a násl. obč. zák.

Zákon č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, ve znění pozdějších předpisů, ani občanský zákoník neobsahují úpravu společného nájmu nebytového prostoru manžely a neřeší tak výslovně, jak má být zrušen a vypořádán tento právní vztah v případě, dojde-li k zániku manželství společných nájemců rozvodem (na rozdíl od společného nájmu bytu manžely, u něhož jsou právní normy upravující zánik tohoto právního vztahu v důsledku rozvodu manželství obsaženy v § 705 obč. zák.).

Dovolací soud je názoru, že vznikl-li na základě právních skutečností stanovených zákonem právní vztah společného nájmu nebytového prostoru, mají jeho subjekty právo domáhat se u nezávislého a nestranného soudu zrušení tohoto právního vztahu i tehdy, schází-li v hmotněprávních předpisech (zvláštních i obecných) v důsledku jejich následných změn (derogace či novelizace) výslovná (pozitivní) právní úprava takového zrušení. Opačný postup by byl v rozporu s ustanovením čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, která byla usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16. 12. 1992 pod č. 2/1993 Sb. vyhlášena jako součást ústavního pořádku České republiky. Řešení případů, kdy v pozitivním právu schází konkrétní právní norma, avšak soud přesto musí podle práva rozhodnout, umožňuje institut analogie zákona, který je v zakotven v § 853 obč. zák.

Podle § 853 obč. zák. občanskoprávní vztahy, pokud nejsou zvláště upraveny ani tímto zákonem (tj. občanským zákoníkem), ani jiným zákonem, se řídí ustanoveními tohoto zákona (tj. občanského zákoníku), která upravují vztahy obsahem i účelem jim nejbližší. Z dikce citovaného ustanovení § 853 obč. zák. plyne, že ustanovení, „která upravují vztahy obsahem a účelem nejbližší“ občanskoprávním vztahům zvláště upraveným, je nutno hledat v občanském zákoníku, a nikoli v jiném (zvláštním) právním předpisu. Proto nelze dovolateli přisvědčit v jeho názoru, že se v daném případě jedná „o zákon č. 116/1990 Sb. upravující užívání nebytových prostor“, a že proto krajský soud rozhodl v rozporu s tímto zákonem. Pokud by totiž tento zvláštní právní předpis, upravující nájem a podnájem nebytových prostor (srov. § 720 obč. zák.), obsahoval ustanovení týkající se společného nájmu družstevní garáže, musel by soud tato ustanovení aplikovat přímo a nepřicházela by vůbec v úvahu aplikace podle analogie (§ 853 obč. zák.). Dovolací soud neshledává možnost přisvědčit ani názoru dovolatele, že odvolací soud měl rozhodnout „podle jiných ustanovení o nájmech, nikoliv o nájmu bytu“; dovolatel zde ostatně nijak nespécifikuje, která „jiná“ ustanovení o nájmech měla být v souzené

věci aplikována, avšak argumentem, že to neměla být ustanovení „o nájmu bytu“, zjevně vylučuje nejen možnost aplikace ustanovení § 705 obč. zák., ale i ustanovení § 702 odst. 2 obč. zák.

Při úvaze o tom, která ustanovení občanského zákoníku upravují vztahy obsahem i účelem nejblíží vztahům vzniklým mezi společnými nájemci družstevní garáže, považuje dovolací soud za významné, že době, kdy zákon č. 40/1964 Sb. ještě výslovně upravoval užívání místností nesloužících k bydlení (tj. před účinností zákona č. 116/1990 Sb.), platila podle § 197 obč. zák. o tomto užívání přiměřeně ustanovení o užívání bytů s výjimkou ustanovení § 152 až 154, 155 odst. 1, § 184 písm. a), c), § 185 písm. a), § 186 a 187 obč. zák. Rozdílnost mezi osobním užíváním bytů na straně jedné a osobním užíváním místností nesloužících k bydlení na straně druhé (na kterou se v dovolání poukazuje) doznala tehdy výrazu jednak v tom, že některá ustanovení o užívání bytu pro osobní užívání místností nesloužících k bydlení neplatila vůbec a ostatní platila jen přiměřeně. Došlo-li tedy k rozvodu manželství společných uživatelů místnosti nesloužící k bydlení, řídily se jejich právní vztahy k takové místnosti přiměřeně ustanovením § 177 obč. zák. (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR sp. zn. 3 Cz 7/79, uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1982, pod pořadovým číslem 9). Zmíněné ustanovení § 177 obč. zák. přitom obsahovalo v zásadě shodné právní normy jako nyní platné ustanovení § 705 obč. zák. Pro analogickou aplikaci § 705 obč. zák. na právní vztah společného nájmu nebytového prostoru hovoří i to, že se tím umožňuje rozvedeným manželům, mezi nimiž nedošlo k dohodě, vypořádat – na návrh některého z nich – rozhodnutím soudu po zániku manželství i tento právní vztah (když možnost soudního vypořádání zaniklého společného jmění rozvedených manželů upravuje ustanovení § 150 odst. 3 obč. zák. a o zrušení společného práva nájmu bytu rozhoduje soud podle § 705 obč. zák.).

Z toho, co bylo uvedeno, plyne, že dovolací soud sdílí právní názor odvolacího soudu, podle něhož (při již zmíněném nedostatku výslovné právní úpravy) je nutno na právní vztah bývalých manželů k nebytovému prostoru (v daném případě ke družstevní garáži) analogicky (§ 853 obč. zák.) aplikovat ustanovení § 705 odst. 2, větu druhou, a odst. 3 obč. zák. Výtka nesprávného právního posouzení věci (dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.) tak nebyla dovolatelem uplatněna opodstatněně.

Zbývá posoudit, zda jako dovolací důvod obстоjí námitka, že řízení trpí vadou podřaditelnou ustanovení § 241 odst. 3 písm. b) o. s. ř., tj. vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Tento dovolací důvod konkretizuje dovolatel tvrzením, že v řízení před soudy obou stupňů nebyl proveden důkaz stanovami SBD N. (dále jen „Stanovy“) a že takový postup odporuje ustanovení § 132 a § 129 o. s. ř. Dovolateli lze dát za pravdu v tom, že podle obsahu spisu nebyly zmíněné Stanovy, jejichž článek 59 odvolací soud v odůvodnění svého rozsudku cituje, u jednání soudu přečteny, ač mají charakter listinného důkazu a z ustanove-

ní § 129 o. s. ř. vyplývá, že důkaz listinou se provede tak, že ji nebo její část při jednání předseda senátu přečte nebo sdělí její obsah. O vadu řízení tak bezesporu jde, nikoli však o vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Rozhodnutí odvolacího soudu (jeho právní posouzení) totiž nespočívá na aplikaci těchto Stanov, ale – jak již bylo vysvětleno – na analogické aplikaci (§ 853 obč. zák.) ustanovení § 705 odst. 2 a 3 obč. zák.; argumentace obsahem článku 59 Stanov je v odůvodnění napadeného rozsudku užitá pouze „na podporu uvedeného právního závěru“ a sama o sobě je pro rozhodnutí o věci právně bezvýznamná. Z vázanosti dovolacího soudu uplatněnými (způsobilými) dovolacími důvody včetně toho, jak byly v dovolání vymezeny po stránce obsahové (§ 242 odst. 1, odst. 3, věta první, o. s. ř.), vyplývá rovněž, že není možno přezkoumávat rozhodnutí odvolacího soudu v části, v níž – při analogické aplikaci § 705 odst. 3 obč. zák. – byla výlučnou nájemkyní předmětné družstevní garáže určena žalobkyně. Dovolatel zde totiž pouze brojí prostřednictvím dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. c) o. s. ř. proti správnosti skutkových zjištění o užívání garáže účastníky, tento dovolací důvod je však – jak již bylo rovněž vysvětleno – v tomto řízení nepoužitelný.

Nejvyšší soud tak uzavírá, že se dovolateli prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozsudku odvolacího soudu, a proto – aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) – jeho dovolání zamítl (§ 243b odst. 1, věta před středníkem, o. s. ř.).

Jestliže v kupní smlouvě, kterou se převádí více nemovitostí, účastníci sjednají cenu tak, že ve smlouvě není cena jednotlivých nemovitostí specifikována (a to ani odkazem na znalecký posudek), a z povahy převáděných nemovitostí je zřejmé, že nemůže jít o stejné ceny, pak platí, že je-li smlouva neplatná ohledně převodu jedné z nemovitostí, je neplatná i v části týkající se zbývajících nemovitostí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 9. 2002, sp. zn. 22 Cdo 2127/2000)

O k r e s n í s o u d v Pardubicích rozsudkem z 26. 4. 1999 uložil žalovaným, aby „vyklidili pozemkovou parcelu č. 370/5 a stavební parcelu č. 274, vše zapsáno na listu vlastnictví č. 481 vedeném Katastrálním úřadem v P. pro k. ú. R., a vyklizené předali žalobci do tří dnů od právní moci rozsudku“ (výrok I.), zamítl žalobu, aby žalovaným bylo uloženo vyklidit ještě dům čp. 225 na stavební parcele č. 274 v k. ú. R. (výrok II.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok III.).

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že podle kupní smlouvy, uzavřené v roce 1975, se žalovaný stal vlastníkem domu čp. 225 a pozemků parc. 274 zastavěná plocha a parc. č. 370/5 zahrada v kat. území R. Poté, co v roce 1979 uzavřel se žalovanou manželství, dům p. 225 zbořil a se žalovanou postavili na pozemku parc. č. 274 dům nový. Dne 1. 10. 1997 uzavřeli žalovaný sám jako prodávající a žalobce jako kupující kupní smlouvu, kterou žalovaný prodal žalobci uvedený dům a pozemky za kupní cenu 1 500 000 Kč (účinky vkladu nastaly 4. 11. 1997). Žalovaný v tomto domě bydlí a pozemky užívají. V průběhu řízení žalovaná namítla relativní neplatnost kupní smlouvy z 1. 10. 1997 ohledně převodu domu.

Na základě těchto zjištění dospěl soud prvního stupně k závěru, že žalobce není vlastníkem domu čp. 225, ale jen pozemků parc. č. 274 a č. 370/5. Žalovaný nakládal v rozporu s § 145 odst. 2 obč. zák. s nemovitostí – domem, který je předmětem jeho společného jmění se žalovanou, a jde proto o smlouvu v této části neplatnou, neboť žalovaná se relativní neplatnosti této smlouvy dovolala. Naproti tomu vlastníkem pozemků je výlučně žalovaný a právní řád nevylučuje oddělený převod pozemku a stavby na něm stojící.

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové jako soud odvolací rozsudkem z 6. 4. 2000 změnil rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku II. tak, že žalobu, kterou se žalobce domáhal vyklizení předmětných pozemků, zamítl a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud převzal zjištění soudu prvního stupně, přičemž zdůraznil, že kupní cena byla v kupní smlouvě z 1. 10. 1997 dohodnuta jejími účastníky jako celková za veškeré nemovitosti bez bližší specifikace dílčí ceny domu a dílčí ceny pozemků. S ohledem na § 41 obč. zák. tak žalobce a žalovaný uzavřením předmětné smlouvy učinili nedělitelný právní

úkon, pokud kupní cenu domu a pozemků zvlášť nespecifikovali. Obsah smlouvy přitom pochyby o projevu jejich vůle nezanechává (§ 35 obč. zák.). Smlouva o převodu nemovitostí musí mít podle § 46 obč. zák. písemnou formu a nebylo zjištěno, že by účastníci smlouvy, uzavřené 1. 10. 1997, učinili další písemné ujednání, kterým by cenu domu a pozemků zvlášť specifikovali. Vzhledem k nedílnému charakteru této kupní smlouvy musí být proto hodnocena platnost smlouvy z 1. 10. 1997 nikoli odděleně, ale jen jako celku. Je-li tedy neplatná část smlouvy o převodu domu, pak musí být neplatná i další část, týkající se převodu pozemků.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Vytýká odvolacímu soudu nesprávný závěr, že kupní smlouva z 1. 10. 1997 je neplatná jako celek, tedy i ohledně převodu pozemků. Samostatně lze převádět jak pozemky, tak stavby na nich stojící, neboť podle § 120 odst. 2 obč. zák. stavby nejsou součástí pozemku. Pokud byla cena domu a pozemků v kupní smlouvě z 1. 10. 1997 stanovena jednou částkou, jde o „problém“ jinak řešitelný, např. „stanovením poměru ceny domu a pozemku na základě výpočtu ze znaleckého posudku – viz ustanovení § 589 obč. zák.“ Žalobce navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc byla tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud podle části dvanácté, hlavy deset, bodu 17., zákona č. 30/2000 Sb. provedl řízení o dovolání podle procesních předpisů platných k 31. 12. 2000, tj. podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou zákonem č. 30/2000 Sb.

Po zjištění, že přípustné dovolání bylo podáno včas řádně zastoupeným účastníkem řízení a že v řízení nedošlo k vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o. s. ř. ani jiným vadám, které by měly za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, přezkoumal Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu v rozsahu žalobcem uplatněného dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. a dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle § 41 odst. 1 obč. zák., vztahuje-li se důvod neplatnosti jen na část právního úkonu, je neplatnou jen tato část, pokud z povahy právního úkonu nebo z jeho obsahu anebo z okolností, za nichž k němu došlo, nevyplývá, že tuto část nelze oddělit od ostatního obsahu. Z citovaného ustanovení vyplývá, že tam, kde se důvod neplatnosti vztahuje pouze na část právního úkonu a tuto část jde s přihlédnutím k povaze právního úkonu nebo jeho obsahu anebo k okolnostem, za nichž k němu došlo, oddělit od jeho ostatního obsahu, je neplatná jen tato část; není-li možné postiženou část právního úkonu oddělit, vztahuje se neplatnost na celý právní úkon. Již v rozsudku ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. 2 Cdon 254/96, uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 44/98, sešit č. 6 z roku 1998, Nejvyšší soud mimo jiné dovodil, že pro posouzení, zda je část právního úkonu oddělitelná od jeho ostatního obsahu, nelze vystačit jen se závěrem, že nepřímým předmětem posuzovaného právního úkonu jsou dvě samostatné věci, po-

zemek a stavba na něm zřízená. Posouzení toho, zda lze část úkonu oddělit od ostatního obsahu, úzce souvisí s jeho výkladem; uplatní se proto interpretační zásady, jež vyplývají z ustanovení § 35 odst. 2 obč. zák. Přitom nelze ztratit ze zřetele zásadu, podle níž oddělitelnost je nezbytné posuzovat podle obsahu právního úkonu; je proto rozhodné, zda jde o část právního úkonu obsahově oddělitelnou (je bezvýznamné, že se právní úkon týká věci, kterou lze oddělit) – srov. R 3/1981 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, od něhož soudní praxe doposud nezažnamenala odklon.

Vrchní soud v Praze již v rozsudku ze dne 26. 11. 1993, sp. zn. 4 Cz 124/92, uveřejněném pod č. 2 v sešitě č. 3 z roku 1994 Bulletinu Vrchního soudu v Praze, dovodil mimo jiné právní závěr, s nímž se Nejvyšší soud ztotožňuje rovněž v projednávané věci, totiž závěr, že částečnou neplatnost smlouvy je nutno posuzovat ve smyslu § 41 obč. zák. stejně jako částečnou neplatnost kteréhokoliv jiného právního úkonu. Vždy je však třeba zkoumat, zda je rozhodnutí předběžné otázky o částečné neplatnosti smlouvy v souladu nejen s jazykovým vyjádřením dané smlouvy, ale zda odpovídá vůli smluvních účastníků, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem (§ 35 odst. 2 obč. zák.). K uvedenému závěru se Vrchní soud v Praze přihlásil také v rozsudku ze dne 21. 6. 1994, sp. zn. 7 Cdo 39/92. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 26. 9. 1997, sp. zn. 3 Cdo 1248/96, uveřejněném na straně 331 v sešitě č. 6 z roku 1998 časopisu Právní rozhledy, dovodil mimo jiné právní závěr, že při posuzování otázky, zda část právního úkonu postiženou důvodem neplatnosti lze oddělit od ostatního obsahu tohoto úkonu (§ 41 obč. zák.), je třeba dbát, aby byla respektována vůle účastníků právního úkonu s přihlédnutím k účelu, jehož dosažení osoba konající právní úkon, resp. všichni účastníci dvou(více)stranného právního úkonu sledovali.

S přihlédnutím k uvedeným závěrům odvolací soud v dané věci aplikoval § 41 odst. 1 obč. zák. v návaznosti na § 35 odst. 2 obč. zák. správně. Neplatnost té části kupní smlouvy z 1. 10. 1997, kterou byl převeden dům, způsobuje i neplatnost další části, týkající se převodu pozemků, tj. pozemku, na kterém se nachází uvedený dům, a přilehlé zahrady, neboť jde o části od sebe obsahově neoddělitelné. Jestliže je v kupní smlouvě, kterou se převádí více nemovitostí, jejími účastníky sjednána cena jednou částkou tak, že ve smlouvě není cena jednotlivých nemovitostí nijak specifikována (a to ani např. odkazem na znalecký posudek, který by specifikaci obsahoval), a z povahy převáděných nemovitostí je zřejmé, že nemůže jít o stejné ceny, pak, je-li smlouva neplatná ohledně převodu jedné z těchto nemovitostí, je neplatná i v části týkající se zbývajících nemovitostí touto smlouvou rovněž převedených. Pro takový závěr podpůrně svědčí i § 457 obč. zák., podle kterého, je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému, co podle ní dostal. Pokud by totiž byla kupní cena více nemovitostí sjednána jednou částkou bez jakékoliv specifikace pro jednotlivé nemovitosti, pak v případě, že by měl být neplatný převod jen jedné z nich, nebylo by vůbec

zjistitelné, kolik ze sjednané kupní ceny je povinen prodávající kupujícímu vrátit. Kupní cena je podstatnou náležitostí kupní smlouvy a jako právní úkon ji lze vykládat jen ve smyslu § 35 odst. 2 obč. zák., jak správně uvedl odvolací soud. To znamená podle jazykového vyjádření a podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem. Jestliže však účastníci smlouvy projevili vůli stanovit kupní cenu více nemovitostí bez jakékoliv specifikace ceny jednotlivých věcí a už z povahy těchto nemovitostí plyne, že jejich cena nemůže být stejná, pak vůle účastníků smlouvy směřovala k převodu těchto nemovitostí jen jako celku a proto také s cenou stanovenou pro všechny tyto nemovitosti jednou částkou. Jinou vůli účastníci smlouvy neměli a ani ji nevyjádřili. Ostatně ani v dovolání není tvrzeno, že o specifikaci cen jednotlivých věcí účastníci vůbec uvažovali. Tato vůle je také vyjádřením toho, že i z účelu tohoto úkonu – prodeje a koupě domu s pozemkem, na kterém se dům nachází, a přilehlé zahrady – vyplývá, že převod jednotlivých nemovitostí by postrádal smysl. Neexistující vůli nelze samozřejmě ani dodatečně zjišťovat např. znaleckým posudkem, jak navrhuje dovolatel v dovolání. Nepřípadný je také jeho odkaz na § 589 obč. zák., který stanoví, že cenu je třeba sjednat v souladu s obecně závaznými právními předpisy, jinak je neplatná podle § 40a, neboť se vztahuje jen na ceny stanovené cenovým předpisem, nikoli na ceny, které jsou ponechány dohodě smluvních stran.

Rozsudek odvolacího soudu je tedy z pohledu uplatněného dovolacího důvodu správný a proto bylo dovolání zamítnuto (§ 243d odst. 1 o. s. ř.).

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 29** Auf der Grundlage der weiteren Revision einer neuen, in derselben Angelegenheit ausgegebenen Entscheidung, ist das Revisionsgericht berechtigt nur die Aussprüche des angefochtenen Beschlusses und den, denen vorausgehenden Verfahrensteil zu überprüfen, die nach dem vorherigen Revisionsbeschluss folgten, da eine wiederholte Überprüfung der Aussprüche und Verfahren, die dem früheren Beschluss des Revisionsgerichtes vorgegangen sind und die unberührt geblieben sind deren unzulässige Revision bedeuten würde, was durch das Gesetz auf der Grundlage einer neuen Revision nicht zugelassen ist.
- Nr. 30** Falls der Täter im Widerspruch zu dem Wortlaut des sog. Leasingvertrages nach der Beendigung der Vertragsbeziehung den Leasinggegenstand der Leasinggesellschaft nicht zurückgibt, obwohl für ihn der Rechtsgrund dessen weiterer Benutzung untergegangen ist, sondern diesen im Gegenteil weiterhin unberechtigt in einer davon zeugenden Art, dass er im Begriff ist die berechtigte Person für eine längere Zeit aus der Verfügung über den Leasinggegenstand auszuschließen, benutzt (der Täter reagiert z. B. überhaupt nicht auf wiederholte Aufforderungen über die Aushändigung des Leasinggegenstandes, den er langfristig unberechtigt als seine eigene Sache benutzt), kann eine solche Handlung gemäß § 248 des StGB als die Straftat einer Unterschlagung beurteilt werden.
- Nr. 31** Der Angehörige der Polizei der Tschechischen Republik kann eine Straftat der Erpressung gemäß § 235 Abs. 1 des StGB. begehen, falls er den Beschädigten mit der Drohung der Einleitung einer Strafverfolgung und Geltendmachung der Sicherstellungsinstitute (z. B. Haft) zu der Bezahlung der Schuld zwingt, denn in einer solchen Handlung kann eine Drohung eines anderen schwerwiegenden Nachteils gesehen werden. (vergl. angemessen dem Beschl. Nr. 27/1982 GBl, Beschl. Str.) Begeht der Polizist eine solche Handlung bei dem Verhör im Rahmen der Überprüfung der davon zeugenden Tatsachen, dass eine Straftat begangen wurde, d. i. bei der Erfüllung der Aufgaben der Polizei der Tschechischen Republik [§ 2 Abs. 1 Buchst. d) des Gesetzes Nr. 238/1991 GBl. über die Polizei der Tschechischen Republik, in der Fassung späterer Vorschriften, § 158 Abs. 1 der StPO.), kann er eine Straftat der Erpressung in einem einfachwirkenden Parallelauf mit der Straftat Missbrauch der Kompetenzen des öffentlichen Funktionärs gemäß § 158 Abs. 1 Buchst. a) des StGB begehen. Dabei ist aus der Sicht der, auf der Beschaffung eines unberechtigten Vorteils einem Anderen beruhenden Erfüllung des gesetzlichen Merkmals der Straftat Missbrauch der Kompetenz des öffentlichen Funktionärs nicht bedeutend, ob die verhörte Person den eingetriebenen Betrag tatsächlich schuldet, oder nicht.
- Nr. 32** I. Aus der Sicht der Erfüllung des Merkmals „naher zeitlicher Zusammenhang“ der Fortsetzung der Straftat (§ 89 Abs. 3 des StGB) sind alle konkreten Umstände des Falls zu beachten. Sollte es sich um Vermögensstraftat handeln, dann kann unter Erfüllung weiterer, in der Best. des § 89 Abs. 3 des StGB angeführter Bedingungen im Bezug auf dieses Merkmal allgemein davon ausgegangen werden, dass je länger die Gesamtzeit der Verübung der Fortsetzung der Straftat handlungen ist, desto größer ist die Anzahl der während dieser Zeit begangenen Teilangriffe, je höher der verursachte Schaden an fremdem Vermögen ist, desto größer ist die Bereicherung des Täters und je höher die Bereicherung des Täters ist, desto länger kann auch die Zeit zwischen einzelnen Angriffen sein. Die Schlussfolgerung, dass es sich um eine Fortsetzung handelt, muss unter diesen Umständen nicht die Feststellung behindern, dass zwischen einzelnen Angriffen mehrere Monate verlaufen sind.
- II. Wurde durch ein betrügerisches Entlocken von Geld von dem Geschädigten die Straftat Betrug laut § 250 des StGB vollbracht, dann handelt es sich bei dem verursachten Schaden um diesen ganzen Betrag, ungeachtet dessen, ob der Täter dem Geschädigten das entlockte Geld (oder dessen Teil) später zurückgibt. Die Geldrückgabe ist nur als Ersatz des verursachten Schadens, bzw. dessen Teils zu betrachten, was eine Bedeutung bei der Entscheidung über die Strafe und den Schadenersatz haben kann.

Entscheidungen in bürgerlichen, handelsrechtlichen und verwaltungsrechtlichen Sachen

- Nr. 61** Der Umstand, der im Sinne der Bestimmung des § 151 Abs. 2 der BGO die Festlegung der Belohnungshöhe des Anwalts gemäß Sondervorschrift über die außervertragliche Entlohnung begründet, ist nicht die Eingängigkeit einer bestimmten Art der Streifälle.
- Nr. 62** Mit dem Einwand, dass bei dem Gerichtsverfahren, bei dem der vollzogene Beschluss ausgegeben wurde, das Gericht für den Teilnehmer, dessen Aufenthalt bis Verfahrensbeendigung nicht be-

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zwecks Informationen der Leser vom ORAC – 1
Verlag vorbereitet.

- kannt war, laut § 29 Abs. 3 der BGO einen Vormund bestimmt hat, obwohl die Ermittlung des Aufenthaltes des Beteiligten unvollständig war, kann sich das Gericht bei dem Vollzugsverfahren nicht befassen.
- Nr. 63** Der Vollzug durch die Belegung der Mitgliederrechte und Pflichten in der Genossenschaft (§ 320 Abs. 1 der BGO) ist im Sinne des § 264 Abs. 1 der BGO nicht nur deshalb eine ungeeignete Art, weil der Verpflichtete Mieter der Genossenschaftswohnung ist.
- Nr. 64** Das Pfandrecht behindert den Pfandinhaber (Pfandschuldner) grundsätzlich nicht über den Pfand verfügen. Bestimmt das Gesetz nicht etwas anderes, kann der Pfandschuldner den Pfand veräußern, diesen erneut verpfänden, zu ihm eine dingliche Belastung errichten, ihn Vermieten, bzw. zu einer anderen Benutzung zur Verfügung stellen, u. ä. Vereinbarungen, mit denen der Pfandschuldner im Widerspruch zum Gesetz bei diesem Umgang mit dem Pfand ausgeschlossen, bzw. beschränkt wäre, sind ungültig (§ 39 BGB).
- Die Rechtshandlung im Bezug auf den Pfand ist nicht nur deshalb ungültig, weil der Pfandschuldner bei derer Abschließung die in der Bestimmung des § 15e Abs. 2 (zurzeit § 163 Abs. 1) BGB verletzt hat. Hat der Pfandschuldner diese Pflicht durch eigene Verschuldung verletzt, ist er gegenüber dem Pfandgläubiger für den Schaden, der ihm infolgedessen entstanden ist, verantwortlich (§ 420 BGB). Der Pfandgläubiger kann außer dem Schadensersatz ebenfalls von dem Schuldner eine Ergänzung der Forderungsabsicherung verlangen, falls der Pfand den Wert in einem solchen Ausmaß verloren hat, dass die Absicherung der Forderung mittels dieses Pfandrechts unzureichend wurde (§ 151e Abs. 3, zurzeit § 163 Abs. 2 des BGB).
- Nr. 65** Aus dem Titel der Verantwortung für den durch den Betrieb des Verkehrsmittels verursachten Schaden ist der Schädiger (Betreiber) gegenüber dem Beschädigten für den Schaden im Umfang der, der Erhöhung des Versicherungstarifs (sog. Bonusverlust) entsprechenden Unfallversicherung für den nachfolgenden Versicherungszeitraum nicht verantwortlich.
- Nr. 66** Die gemeinsame Miete von Gewerberäumen durch Eheleute kann das Gericht unter analogischer Anwendung des § 705 Abs. 2 und 3 des BGB auflösen.
- Nr. 67** Falls die Parteien mit einem Kaufvertrag, mit dem mehrere Immobilien übertragen werden, den Preis so vereinbaren, dass in dem Vertrag der Preis der einzelnen Immobilien nicht spezifiziert ist (und dass nicht einmal durch einen Hinweis auf ein Sachgutachten) und aus dem Charakter der Immobilien ist offensichtlich, dass es sich nicht um identische Preise handeln kann, dann gilt, dass, falls der Vertrag im Bezug auf eine Immobilie ungültig ist, dieser auch in dem, die restlichen Immobilien betreffenden Teil ungültig ist.

Resolution in Criminal Law Cases

- No. 29** The appellate court is entitled to revise – on the basis of another appeal against the new decision in the same case – only such statements of contested decision and then preceding part of proceedings, that followed after preceding decision about the appeal, because the repeated revision of statements and proceedings preceding the antecedent decision of the appellate court remaining unprejudiced would mean the inadmissible revision, not being admitted by the law on the basis of new appeal.
- No. 30** If the offender contrary to the wording of so called leasing contract will not return the subject of leasing contract to the leasing company though his or her legal reason to further usage of such subject expired, and he or she – per contra – uses it without justification on such way that bear witness to the fact that he or she intends to exclude the eligible person from the disposal with the subject of leasing (e.g. the offender does not respond the repeated prompts for delivery of subject of leasing that he or she uses without justification as his or her own thing), such behaviour can be according to § 248 of Criminal Code considered as the criminal act of embezzlement.
- No. 31** The member of the Police of Czech Republic can commit the criminal act of extortion in accordance with § 235 paragraph 1 of Criminal Code, if he or she forces the injured person to the payment of debt under the threat of the possibility of criminal pursuit and usage of detention institutes (e.g. custody), because in such behaviour could be seen the threat of other heavy detriment (compare concerned decision No. 27/1982 of Collection of Penal Decisions)
- If the policeman commits such behaviour at the examination within the verification of facts witnessing about the committing of a criminal act, i.e. within the fulfilling of tasks of the Police of Czech Republic (§ 2 paragraph 1 letter d) of law No. 283/1991 Sb., about the Police of Czech Republic, as amended, § 158 paragraph 1 of Criminal Code, he or she can commit the criminal act of extortion in joinder with the criminal act of abuse of powers of a public official according to § 158 paragraph 1 letter a) of Criminal Code. In such case the accomplishment of elements of criminal act of abuse of powers of a public official consisting in supplying of unjust enrichment of other person is not significant, if the examined person owes in fact the enforced sum or not.
- No. 32** I. From the viewpoint of accomplishment of formal element „proximate time connection“ of continuance of criminal act (§ 89 paragraph 3 of Criminal Code) there must be considered all concrete circumstances of the case. If the deal will be in proprietary criminal activity, then – under fulfilment of other conditions mentioned in stipulation of § 89 paragraph 3 of Criminal Code – is there possible to start for this element from the fact that the longer is time of continuing committing of criminal activity, the greater is number of partial attacks committed during this time, the higher is damage caused on property of others and the larger is the enrichment of offender, the longer can be the time between single partial attacks. Ascertainment that between single attack elapsed time of even some months must be under these circumstances no obstacle for conclusion that the deal is in continuation.
- II. If there already came to the accomplishment of criminal act of fraud according to § 250 of Criminal Code through the fraudulent enticement of money, then total such sum represents the caused damage irrespective of the fact, if the offender later returned the enticed money to the injured person (or its part). The returning of money should be considered only for compensation of caused damage or its part, whereas this fact can be meaningful at the decision about punishment and compensation.

Resolution in Civil Law, Business Law and Administrative Law Cases

- No. 61** The circumstance of a case justifying in sense of stipulations of § 151 paragraph 2 of Rules of Civil Procedure the ascertainment of an attorney's fee according to the stipulations of of the special regulation about the non-contractual, is not the simplicity of certain kind of processes.
- No. 62** The court can not to deal in the proceedings about the implementation of a decision with the objection that within the court proceedings issuing the implemented decision the court stipulated the curator according to the § 29, paragraph 2 of Rules of Civil Procedure for a participant that's abode was not known till end of the proceedings, though the investigation about the abode of participant was not closed.
- No. 63** The implementation of decision through the infliction of membership rights and obligations in the co-operative (§ 320 paragraph 1 of Rules of Civil Procedure) is in sense of § 264 paragraph 1

- of Rules of Civil Procedure apparently not inappropriate way only because the mandatory person is the tenant of the co-operative apartment.
- No. 64** The security interest does not, on principle, stop the owner of security (i.e. bailor) to dispose of security. If the law does not stipulate otherwise the bailor can to transfer the security, to put it into pledge again, to grant an easement to it, to lease it or to provide it to other use etc. The covenants that exclude the bailor or limit him or her, in violation of law, in such disposal, are therefore invalid (§ 39 of Civil Code).
The legal act referring to the security is not invalid only because that the bailor violated at its closing the obligation defined in stipulation of § 151 letter e, paragraph 2 (now § 163 paragraph 1) of Civil Code. If the bailor violated this obligation intentionally, he or she is liable to the security pledgee for the damages he or she suffered (§ 420 of Civil Code). The security pledgee can – besides the compensation – to request from the bailor additional assurance of outstanding debt, if the security lost its value because the assurance of outstanding debt through the security became insufficient (§ 151 letter e, paragraph 3, now § 163 paragraph 2 of Civil Code).
- No. 65** By the title of liability for damages caused by the operation of a transport vehicle the wrongdoer (operator) is not liable to the injured person in range of sum corresponding with the increase of insurance rate (so called bonus' s loss) for the contractual auto physical damage insurance for next insurance period.
- No. 66** The common tenancy of non-residence facilities by spouses can be annulled by court under the analogous usage of § 705 paragraphs 2 and 3 of Civil Code.
- No. 67** If in the contract of sale transferring more than on unit of real estate the participants negotiate the price so that it is not specified for single units of such real estate (even not through the reference of expert' s review) and there is apparent from the nature of transferred real estate that no same prices are intended, then there applies that it the contract of sale is invalid for transfer of one unit of real estate, then it will be invalid for remaining units too.

Poznámky:

LexisNexis
Nakladatelství Orac

běžná cena 390 Kč
letní cena 235 Kč

běžná cena 300 Kč
letní cena 180 Kč

běžná cena 200 Kč
letní cena 120 Kč

běžná cena 150 Kč
letní cena 105 Kč

běžná cena 200 Kč
letní cena 140 Kč

běžná cena 180 Kč
letní cena 125 Kč

běžná cena 450 Kč
letní cena 315 Kč

běžná cena 300 Kč
letní cena 210 Kč

běžná cena 400 Kč
letní cena 280 Kč

běžná cena 200 Kč
letní cena 180 Kč

běžná cena 150 Kč
letní cena 120 Kč

Ceny jsou platné jen při objednání
na přiloženém objednacím lístku.

NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o.

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené předpisem, jenž se opírá o zákonné zmocnění. Jejím vydavatelem je Nejvyšší soud České republiky. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazení rozhodnutí do Sbírky rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa uvedená v tiráži. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce ani nevycházejí z volného uvážení nakladatelství, nýbrž jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Index 47 301

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, sešit 7/2004 (ročník LVI) z 23. 8. 2004.
Vydává Nejvyšší soud ČR v NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Limuzská 2110/8, 100 00 Praha 10, IČO 45808937, zapsaném v OR u Městského soudu v Praze dne 1. 9. 1992, oddíl C, vložka 12305
Připomínková místa: Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Ministerstvo vnitra ČR, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství.
Předseda redakční rady: JUDr. Pavel Kučera.
Redigují: JUDr. Antonín Drašík, JUDr. Karel Hasch, JUDr. Pavel Krbek a JUDr. Zdeněk Krčmář.
Adresa redakce: 657 37 Brno, Burešova 20, tel. 541 593 111.
Ročně vycházejí sešity 1–10 a sešit rejstříků.
Rozšiřuje, objednávky předplatného přijímá a informace o prodeji a odběru podává:
NAKLADATELSTVÍ ORAC, s. r. o., Limuzská 8, 100 00 Praha 10.
Nakladatelská redakce: JUDr. Karel Havlíček, Ivana Štefllová
Administrace: NAKLADATELSTVÍ ORAC: tel.: 274 013 266, fax: 274 013 256, e-mail: orac@orac.cz.
Distribuce: Česká pošta, s. p., Postservis OZ Střední Čechy.